

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE
KARŞILAŞTIKLARI UYUM SORUNLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞBA HAN

Ankara 2010

T.C.

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE
KARŞILAŞTIKLARI UYUM SORUNLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TUĞBA HAN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zafer İLBARS**

Ankara 2010

T.C.

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANTROPOLOJİ ANABİLİM DALI**

**GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE
KARŞILAŞTIKLARI UYUM SORUNLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zafer İLBARS**

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı

.....
.....
.....
.....
.....
.....

İmzası

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tez Sınavı Tarihi

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../2010)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

ÖZET

GÖÇ EDEN AİLELERİN ÇOCUKLARININ EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE KARŞILAŞTIKLARI UYUM SORUNLARI

HAZIRLAYAN :TUĞBA HAN

Çalışmada ilköğretim 1 kademedeki 4 ve 5 sınıflarda okuyan kırsal kesimden Ankara iline göç etmiş olan ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları sorunlar incelenmiştir. Bu etkinin değerlendirilmesi için anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara ili Altındağ ilçesi ATO 65 YIL İÖO ile Ankara ili Altındağ İlçesi BEŞİKKAYA İÖO larında okuyan 30 kız ve 30 erkek olmak üzere toplam 60 öğrenciden oluşmaktadır.

Bu öğrencilerin yaş, cinsiyet, zekâ seviyeleri ailelerinin sosyoekonomik ve kültürel durum değişkenleri de incelenmiştir

Yapılan bu araştırma ile son 10 yıl içerisinde, Ankara iline göç eden ailelerin çocuklarının ilköğretime uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar saptanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ailelere göre çocuklar ilköğretime uyumda ne gibi sorunlarla karşılaşmaktadır?
2. Öğretmenlere göre çocukların ilköğretimde karşılaştığı sorunlar nelerdir?
3. Büyükşehir'e göç eden ailelerin çocuklarının ilköğretim okuluyla ilgili görüşleri nelerdir?

Yapılan bu çalışmada çocukların ilköğretime uyum sorunlarına ilişkin olarak, ailelerin, öğretmenlerinin görüşleri anket ve görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Ayrıca çocukların okula ilişkin görüşleri ise, bizzat araştırmacı tarafından görüşülerek belirlenmiştir. Bu araştırma ile toplanan veriler, frekans dağılımına göre incelenmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından toplanmış ve yorumlanmıştır. Bu çalışma kapsamında toplam 60veli, 12 öğretmen, 60 ilköğretim öğrencisine ulaşılmıştır.

Elde edilen bulgular şunlardır: Büyükşehir'e göç eden ailelerin çocuklarının okula uyum sürecinde önemli sorunlar yaşadıkları, arkadaş ve çevre edinmede güçlüklerle karşılaştığı, iletişim sorunları yaşadığı, çevrelerinde danışabilecekleri veya bilgi alabilecekleri kişi ya da kurumların az olduğu , bu çocukların okul başarılarının diğer çocuklara göre daha düşük olduğu, beslenme ve giyim ile ilgili farklılıklar gösterdiği, bu nedenlerden dolayı bazı çocukların okula gitmek istemediği, sınıf içi öğretme-öğrenme etkinliklerine yeterli düzeyde katılmadıkları saptanmıştır.

Bu bulgular ışığında şu öneriler getirilebilir: Büyükşehir'e göç eden ailelerin çocuklarının, ilköğretime uyum sürecinde, başta belediyeler ve muhtarlıklara okuldaki öğretmenlerine ve okul yöneticilerine önemli sorumluluklar düştüğü, okul yöneticilerin ve öğretmenlerin, bu çocukların okula uyumu konusunda bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi gerektiği, kent yaşamında karşılaşılabilecek sorunlar konusunda ailelere sosyal destek verilmesi

önerilmektedir. Ayrıca bunların yanı sıra ailelerin iş bulması, topluma kazandırılması, kültürel ve sanatsal faaliyetlerden yararlanmalarının sağlanması da önemlidir. Kent yaşamındaki bu çocukların eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanabilmesi için projeler geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

ABSTRACTAUTHOR : TUĞBA HAN

In this study an elementary level grades 4 and 5 of the province of Ankara, who had immigrated from rural areas face problems in education and training for families with children were examined. Survey method was used for the evaluation of this effect. The sample 30 girls and 30 boys from ATO 65. YIL Primary School and BEŞİKKAYA Primary School students constituted a total of 60.

The students' age, gender, family socio-economic and cultural levels of intelligence variables were examined.

With this research in the last 10 years, the province of Ankara in the process of integration of immigrant children in primary school working to identify the problems they face. In this context, answers to the following questions were sought :

- 1.Families with children in primary school are facing problems such as adaptation to what?
2. What are the problems faced by teachers of children in primary education?
3. Metropolitan Municipality of immigrant children's school for primary education are the opinions?

In this study the problems of compliance in relation to primary school children, families, teachers' opinions were collected by questionnaire and interview form. In addition, opinions about school children, were discussed by the researcher himself. This study collected data are analyzed according to

frequency distribution. The research data were collected and interpreted by the researcher. Total 60 father or mother scope of this study, 12 teachers, 60 primary school students has been reached.

The findings are as follows: Metropolitan Municipality experienced significant problems in the process of integration of immigrant children to school, friends, and environmental challenges faced in gaining the communication problems experienced, the environment or to find out other people or institutions to be less , the children's school success than other children is low, feeding and clothing related to the differences, for these reasons that some children did not want to go to school, classroom teaching-learning activities did not engage in sufficient levels, they conquered the place and was özledikleri.

In the light of these findings the following recommendations can be: the Metropolitan of immigrant children, the process of adaptation in primary education, especially teachers and school administrators to school councils and the important responsibilities fall, school administrators and teachers should be informed of these children to school and raise awareness of compliance, problems encountered in urban life Giving social support to families is recommended. In addition, as well as their families find a job, social resettlement, cultural and artistic activities is also important to benefit. Urban development projects to benefit the life of these children should be equality of opportunity in education is emphasized.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vii
TABLO LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1
a.Problem	3
b.Amaç	3
c.Önem	4
d.Sayıtlar	4
e.Sınırlar	4
f.Tanımlar	4
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	5
a.Araştırma Modeli	5
b.Evren ve Örneklem	5
c.VerilerinToplanması ve Yorumlanması	6

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GÖÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ	7
1.1.Göç Olgusuyla İlgili Tanımlar.....	7
1.2.Göç Kriterleri.....	11
1.2.1. Mesafe Kriteri	12
1.2.2. İrade Kriteri	12
1.2.3.Siyasi Sınırlar Kriteri	13
1.2.4.Zaman Kriteri	13
1.3. Oluşumuna Göre Göç Çeşitleri	13
1.3.1.İlkel göç.....	14
1.3.2.Zorlama ile yapılan göçler.....	14
1.3.3.Serbest göç.....	14
1.3. 4.Kitlesele ve bireysel göçler	15
1.3.5. Mevsimlik göç.....	15
1.3.6.Daimi göç.....	15
1.3.7.İradi göç.....	15
1.3.8.Zorlama sebebiyle göçler.....	16
1.3.9.Kitle göçü.....	16
1.3.10.Katkısız göç.....	16
1.3.11.Seçimli göç.....	16

1.4. Ülke sınırları esasına göre göç çeşitleri	17
1.4. 1.Dış göçler.....	17
1.4. 2.İç göçler.....	18
1.5.İç göçlerin başlıca sebepleri.....	18
1.5. 1.Kırsal alandaki itici sebepler.....	19
1.5. 2.Kentlerdeki çekici özellikler.....	19
1.6.Göçlerin yol açtığı mekânsal sorunlar.....	20
1.7. Göçlerin yol açtığı sosyal sorunlar.....	21
1.8.Türkiye’de Göç Alan Yerlerde Oluşan Sorunlar...22	
1.8.1.Kentlere etkisi.....	22
1.8. 1. 1.Kentsel yatırım maliyetleri artışı ve	
verimsiz kullanım.....	22
1.8. 1. 2.Çarpık yapılaşma.....	23
1.8.. 1. 3.Yetersiz donatı ve alt yapı.....	24
1.8. 2.Göçün toplumsal ve bireysel etkileri.....	24
1.8.2. 1.Bireyin davranış ve eğilimlerine etkisi.....	24
1.8.2. 2.Mahallelilik ve komşuluk.....	25
1.8.2.3.İş arkadaşlığı . Rekabet.....	25
1.8.2.4.Geniş aile _ Çekirdek aile.....	25
1.8.2.5.İkinci kuşaklara tepki.....	26
1.9.Türkiye’de Göç Veren Yerlerde Oluşan Sorunlar.....	26
1.9.1. Türkiye’den Dış Göçler	

(Sebepleri , Sonuçları , Etkileri)	27
1.10. Göçlerin Ortaya Koyduğu Sorunların Çözümü	
İçin Yapılması Gerekenler.....	30
1.11. Göçün Siyasal, Ekonomik Ve	
Toplumsal Sonuçları.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

2 . TÜRKİYEDE İÇ GÖÇ OLGUSU VE NEDENLERİ

2.1. Türkiye'nin nüfus yapısı.....	35
2.2. Türkiye'de göç süreçleri.....	38
2.3. Göç ve kentleşme.....	42
2.4. Türkiye'de iç göç olgusunun gelişimi.....	47
2.5. Türkiye'de İç Göçlerin Sebepleri.....	49
2.6. Hızlı Göçün Ülkemiz Açısından	
Doğurduğu Sonuçlar.....	60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANKARA İLİ ALTINDAĞ İLÇESİ GÖÇ VE EĞİTİM SORUNLARI OLGUSUNA İLİŞKİN BİR İNCELEME

3.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	65
3.1.1. Araştırmanın alanı.....	66
3.1.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme.....	67
3.1.3. Veri toplama araçlarının hazırlanması.....	68

3.1.4. Araştırmanın uygulanması ve verilerin toplanması.....	68
3.1.5. Verilerin analizi.....	69
3.1.6. Araştırmanın ilçesi olarak Altındağ ilçesinin seçimi.....	69
(Nüfus ve tarihçe bilgileriyle birlikte alınmıştır.)	
3.2. Altındağ İlçesine Göç Eden Göçerlerin Özellikleri.....	74
3.2.1. Göçerler hakkında genel bilgiler.....	75
3.2.2. Göçerlerin konut ve mülkiyet bilgileri.	76
3.2.3. Göçerlerin sosyal güvence durumlarına ilişkin dağılımları.....	77
3.3. Göçerlerin Gelir ve Meslek Dağılımları.....	78
3.3.1. Göçerlerin maddi desteklerinin olup olmadığına ilişkin dağılımı.....	78
3.3.2. Göçerlerin meslek gruplarına ilişkin dağılımı.....	79
3.3.3. Göçerlerin istihdam özelliklerine ilişkin dağılımları.....	80
3.3.4. Göçerlerin gelir durumlarına ilişkin dağılımları.....	81
3.4. Göçerlerin Ankara'ya Geliş Nedenleri	83
3.4.1. Göçerlerin Ankara'ya nereden geldikleri.....	83

3.4.2. Göçerlerin Altındağ ilçesini	
seçme nedenleri.....	84
3.5. Göçerlerin Yaşam Memnuniyeti.....	85
3.5.1 Göçten sonraki Yaşam Memnuniyetleri.....	86
3.5.2.Göçerlerin Ankara'yı Sevip Sevmedikleri.....	87
3.5.3.Göçerlerin Yaşamlarındaki Değişiklikler.....	87
3.5.4.Olumlu Değişiklikler.....	88
3.5.5.Olumsuz Değişiklikler.....	88
3.5.6. Göç eden Ailelerdeki Bayanların	
Çalışma Durumları.....	89
3.5.7.İletişim Araçlarının Etkisi.....	90
3.5.8.Göçten Sonraki Gelir Memnuniyeti.....	91
3.5.9.Göç Sonrası Gelirinden	
Memnun Olmayan Göçerler.....	92
3.6. Göçerlerin Çocuklarının Eğitim Sorunları.....	93
3.6.1.Göçerlerin Çocuk Sayıları.....	93
3.6.2.Göçerlerin Çocuklarının Okula Gitme Durumları...	94
3.6.3.Çocukların Okula Gitmeme Nedenleri.....	95
3.6.4.Çocukların Sorunlarını Aile İle Paylaşımı.....	95
3.6.5.Çocukların Okullardaki Sorunları.....	96
3.6.6.Göçerlerin Eğitimle İlgili Çözüm önerileri.....	98
3.6.7.Çocukların Eğitim Yeterliliği.....	99

3.6.8.Göçerlerin Okuldan Beklentileri.....	100
3.6.9.Göçerlerin Çocuklarını	
Ankara’da Yaşatma İsteği.....	101
3.7. Göçerlerin Eski Yerleşim Yerlerine	
Dönme Düşünceleri.....	102
3.8. Göçerlerin Çocuklarının Öğretmenlerine	
Uygulanan Anket Soruları Ve Cevapları.	
3.8.1. Göçle Gelen Aile Sayısı.....	104
3.8.2. Öğrencilerin Başarı Düzeyleri.....	105
3.8.3. Öğrencilerin Eğitim Öğretimle	
İlgili Sorunları.....	107
3.8.4. Öğrenciler herhangi bir kurumdan	
yardım alıyor mu?.....	108
3.8.5. Öğrencilerin Anlama, Algılama,	
Kavrama Becerileri	109
3.8.6. Öğretmenlerin Sorunları	
Gidermedeki yaklaşımları.....	111
3.8.7.Öğrenciler Öğretmenleriyle	
Sorunlarını Paylaşıyor mu?.....	112
3.8.8. Genel Başarısızlık Sebepleri.....	113
3.8.9. Öğretmenlerin Başarıyı arttırıcı çalışmaları.....	115

3.8.10. Öğrencilerin Yaşam Memnuniyetleri.....	116
3.9. Altındağ İlçesine Göç Eden Ailelerin Çocuklarına Uygulanan Anket Soru Ve Cevapları	
3.9.1. Öğrencilerin Okulla İlgili	
Duygu Ve Düşünceleri	118
3.9.2. Öğrencilerin En Sevdikleri Dersler.....	119
3.9.3. Öğrencilerin Zorlandıkları Dersler.....	120
3.9.4. Öğrencilerin Okulda	
Arkadaşlarıyla Yaşadıkları Sorunlar.....	121
3.9.5. Öğrencilerin Kendilerine Ait Odaları	122
3.9.6. Öğrencilerin Sorunlarını Paylaşımı.....	123
3.9.7. Öğrencilerin Okuldan Beklentileri.....	124
3.9.8. Öğrencilerin Yaşam Memnuniyetleri.....	125
3.9.9. Öğretmenlerine Karşı Duyguları.....	126
3.9.10. Öğrencilerin Çözüm Önerileri.....	127

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ANKARA İLİNİN EĞİTİM SORUNLARI

4.1. Ankara İlindeki Eğitim Kurumları	129
4.2. Ankara İlının Eğitim Sorunları.....	129
4.3. Ankara İlının Nüfus Bilgileri.....	132
4.4. Ankara İlının Sayım Yıllarına Göre	
Nüfus Ve Nüfus Artış Hızları.....	134

4.5. Ankara İlinin Nüfusunun Artış Nedenleri.....	135
4.6. Ankara İline Göçle Gelenlerin Sayısı.....	136
4.7. Ankara İlinin Göçle Bağlı Eğitim Sorunları.....	138
4.7.1. İç Göç Entegrasyon Projesi (İGEP).....	139
4.8. Ülkemizin Göçle Bağlı Eğitim Sorunları	140
4.8.1. Göçle Bağlı Eğitim Sorunlarına Getirilebilecek Çözüm Önerileri.....	146
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	149
KAYNAKÇA.....	160
EK:1 Aile Bireylerine Sorulacak Sorular.....	168
EK:2 Öğretmenlere Sorulacak Sorular.....	171
EK:3 Öğrencilere Sorulacak Sorular.....	174

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Sayım Yılları İtibariyle Türkiye Nüfusu

Tablo 2.2. Tarım Kesiminin GSMH İçindeki Payı Ve İşgücü İçindeki Oranları

Tablo 2.3. 2009 Yılı Türkiye'deki İşsizlik / İstihdam Oranları

Tablo 2.4. 2009Yılında İstihdam Edilenlerin Genel Yüzdesi

Tablo 2.5. 2009 Yılı İşsizlik Oranları

Tablo 2.6. 2009 Yılı Kadın Ve Erkeklerin Toplam İşgücüne Katılım Oranları

Tablo 3. 1. Altındağ ilçesi nüfus verileri

Tablo 3. 2. Göçerlerin eğitim durumlarına ilişkin dağılım.

Tablo 3 . 3 . Göçerlerin konut mülkiyet durumlarına ilişkin dağılım.

Tablo 3 . 4. Göçerlerin sosyal güvence durumlarına ilişkin dağılım.

Tablo 3 .5. Göçerlerin maddi desteklerinin olup olmadığına ilişkin dağılım.

Tablo 3 .6. Göçerlerin meslek durumuna ilişkin dağılım

Tablo 3. 7. Göçerlerin istihdam durumuna ilişkin dağılım

Tablo 3.8. Göçerlerin gelir durumuna ilişkin dağılım

Tablo 3.9. Göçerlerin Ankara'ya nereden geldiklerine ilişkin dağılım

Tablo 3.10. Göçerlerin Altındağ ilçesini seçme nedenine ilişkin dağılım

Tablo 3.11. Göçerlerin göçten sonraki yaşam memnuniyetlerine ilişkin dağılım

Tablo 3.12. Göçerlerin Ankara ilini sevip sevmedikleri

Tablo 3.13. Ankara ilinin göçerlerin yaşamlarında yol açtığı değişimler

Tablo 3.14. Göçten sonraki olumlu değişimler

Tablo 3.15. Göçten sonraki olumsuz değişimler

Tablo3.16. (Bayanlara sorulacak) Herhangi bir işte çalışmak ister misiniz ?

Tablo 3.17. Radyo, televizyon, bilgisayar gibi iletişim araçlarının aile yapısındaki etkileri

Tablo 3.18. Göçerlerin göçten sonraki gelir memnuniyetlerine ilişkin dağılım

Tablo 3.19. Göçerlerin göçten sonraki yaşam memnuniyetsizliklerine ilişkin dağılım

Tablo 3.20. Göçerlerin çocuk sayısına ilişkin dağılım

Tablo 3.21. Göçerlerin okul çağındaki çocuklarının okula devamsızlığına ilişkin dağılım

Tablo 3.22. Göçerlerin okul çağındaki çocuklarının okula gitmeme sebeplerine ilişkin dağılım

Tablo 3.23. Göçerlerin çocuklarını aileleriyle sorunlarını paylaşımı

Tablo 3.24. Göçerlerin çocuklarının başarısızlık nedenleri

Tablo 3.25. Göçerlerin çocukları için yapılmasını düşündükleri eğitim çözümlerine ilişkin dağılımı

Tablo 3.26. Göçerlere göre çocuklarının eğitim yeterliliği

Tablo 3.27. Göçerlerin okuldan beklentileri

Tablo 3.28. Göçerlerin çocuklarını Ankara’da yaşatma isteği

Tablo 3.29. Göçerlerin eski yerleşim yerine dönme düşüncelerine ilişkin dağılım

Tablo 3.30. Sınıflarda göçle gelen aile sayısı

Tablo 3.31. Öğrencilerin başarı düzeyleri

Tablo 3.32. Öğrencilerin eğitim öğretim sorunlarına ilişkin dağılım

Tablo 3.33. Öğrencilerin herhangi bir kurumdan yardım alıp almadıklarına ilişkin dağılım

Tablo 3.34. Öğrencilerin anlama ,algılama , kavrama becerilerine ilişkin dağılım

Tablo 3.35. Öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim ve öğretimdeki sorunlarını gidermede nasıl yardımcı olduklarına ilişkin dağılım

Tablo 3.36. Öğrencilerin sorunlarını öğretmenleriyle paylaşıp paylaşmadıklarına ilişkin dağılımı

Tablo 3.37. Genel başarısızlık sebeplerine ilişkin tablo

Tablo 3.38. Öğrencilerin başarılarını arttırmak için sunulabilecek imkanlara ilişkin tablo

Tablo 3.39. Öğrencilerin yaşam memnuniyetlerine ilişkin tablo

Tablo 3.40. Öğrencilerin okullarını sevip sevmediklerine ilişkin tablo

Tablo 3.41. Öğrencilerin en çok sevdikleri derslerin sıralaması

Tablo 3.42. Öğrencilerin en çok zorlandıkları derslerin sıralaması

Tablo 3.43. Öğrencilerin okullarında arkadaşlarıyla sorun yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin tablo

Tablo 3.44. Öğrencilerin kendilerine ait bir odalarının olup olmadığına ilişkin durumları

Tablo 3.45. Öğrencilerin sorunlarını öğretmen veya rehber öğretmenle paylaşım durumları

Tablo 3.46. Öğrencilerin okula gelme nedenlerine ilişkin durumları

Tablo3.47. Öğrencilerin yaşam memnuniyetlerine ilişkin durumları

Tablo3.48. Öğrencilerin öğretmenlerine ilişkin düşüncelerinin dağılımı

Tablo3.49. Öğrencilerin kendi sorunlarına getirdikleri çözüm önerileri

Tablo4.1. Net göç alan başlıca iller

EKLER LİSTESİ

- EK 1 : ANKET SORULARI (Aile bireylerine sorulacak sorular)**
EK 2 : ANKET SORULARI (Öğretmenlere sorulacak sorular)
EK 3 : Anket soruları (Öğrencilere sorulacak sorular)

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği

ADNKS : Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

age : Adı geçen eser

ARGE : Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı

ATO : Ankara Ticaret Odası

%o : Binde

C : Cilt

DİE : Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi

GSMH : Gayri Safi Milli Hasıla

İGEP : İç Göç Entegrasyon Projesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

ÖGYE : Milli Eğitim Bakanlığı Öğrenci Yetiştirme Başkanlığı

S : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TKY : Milli Eğitim Bakanlığı Kaynaştırma Programı

TR : Türkiye

Türk – İş : Türkiye işçi Sendikaları

TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu

TÜSİAD : Türk Sanayi Ve İş Adamları Derneği

v.b : Ve Benzeri

% : Yüzde

GİRİŞ

Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönleri sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşik olarak anılan bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir.

Türk Dil Kurumu göç olgusunu, Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr).

Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkileyen temel değişim araçlarından bir tanesidir.

Göç, özünde yer değiştirme hareketi olarak tanımlansa da, toplumun sosyal, Kültürel, ekonomik, politik yapısı ile yakından ilişkili olup, onu derinden etkileyen bir sosyal olaydır. Ekonomik, siyasi, kültürel gibi birçok faktöre bağlı olarak gelişen göç hareketi, yine aynı yönlerde toplumu etkileyen ve sonuçlara sahip olan bir olgudur

Göç olgusu temel olarak iki ayrı kısımda incelenmektedir. İçgöç olarak ayrılan kısım, ülke sınırları arasında çeşitli merkezler arasında yer değiştirme eylemi olarak tanımlanırken, dış göç ise toplulukların ülke sınırlarını aşarak farklı ülkelere göç etmeleridir. Araştırmanın ana temasını içgöç hareketleri sonucunda göç eden ailelerin çocuklarının eğitimde karşılaştıkları sorunlar oluşturmaktadır.

Ülkemizde 1950’li yıllardan sonra yoğun olarak görölmeye başlayan göç olgusu, Türkiye açısından birçok farklı sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu araştırma göç eden ailelerin çocuklarının geldikleri kentte eğitim ve öğretim alanında karşılaştıkları sorunlar üzerine yapılmıştır.

Çalışmanın amacı Göç eden ailelerin çocuklarının geldikleri kentte eğitim ve öğretim alanında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm yolları aramaktır.

Bu çalışmada son 10 yıl içerisinde, Ankara iline göç eden ailelerin çocuklarının ilköğretime uyum sürecinde karşılaştıkları sorunlar saptanmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda bu kısımda ailelerin göç etme nedenleri araştırılmıştır

Göçerlerin göç etme nedenlerinin önemi kadar, önemli olan bir diğer kavram ise yaşam memnuniyetidir. Araştırmaya katılan göçerlerin yaşam memnuniyetleri de araştırma konusu olmakla beraber, göç etme ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki çeşitli yollardan test edilecektir.

Bu amaçla çalışmanın ilk kısmında, genel anlamda göç olgusu tanımlanmaya çalışılmış, farklı bilim dallarının göç olgusuna getirdikleri tanımlar ve yorumlar verilmeye çalışılmıştır .

Çalışmanın ikinci bölümünde ise Türkiye’deki iç göç olgusunun nedenleri üzerinde durulmuş , göç süreçlerine değinilmiş ,göç ve kentleşme kavramı üzerinde çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Ankara ili Altındağ ilçesinde göçe bağlı eğitim sorunları olgusuna ilişkin bir inceleme yapılmıştır .

Çalışmanın dördüncü bölümünde Ankara ilinin göçe bağlı eğitim sorunları ve göç sonucunda çocukların geldikleri yerde karşılaşılabilecekleri sorunlar üzerinde durulmuştur.

Verilerin toplanmasında belirlenen örneklem sayısına göre anket uygulanmıştır. Anketler neticesinde elde edilen veriler araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

Çalışmanın son kısmı da ise araştırmadan elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

A)Problem: Günümüzde göç olgusuna her ülkede rastlanmaktadır. Boyutları farklı bile olsa göç olgusu varlığını her alanda ve her yerde hissettirmektedir. Sosyal bir hareket olan göç olgusu, ülkeler için önemli sorunları da beraberinde getirmektedir.

Gelişmiş veya gelişmekte olan yerleşim merkezlerinin etkilendiği en önemli faktörlerin başında gelen göç olgusu çözülmesi gereken bir sorun özelliği kazanmıştır. göç edilen bölgeye bazı yükler getirdiği ve bu yüklerin zaman içerisinde sorun haline geldiği görülmüştür.

Bu çalışmada iç göçle Ankara 'ya gelen ailelerin çocuklarının okullarda karşılaştıkları eğitim ve öğretim sorunları nelerdir? Sorusuna cevap aranmaya çalışılacaktır.

B) Amaç: Bu çalışmada Türkiye 'de yaşanan iç göç hareketleri sonucunda Ankara ya gelen ailelerin çocuklarının okullardaki eğitim öğretim programlarına uyumları ve karşılaştıkları sorunlar açıklanmaya çalışılacaktır.

C) Önem: Türkiye 'de sorun haline gelen iç göç olgusunun önemli sonuçlarından biri olan Büyükşehir göç eden aile çocuklarının eğitim sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunların çözümlenmesine katkı sağlayacağı düşünüldüğünden önemlidir.

D) Sayıtlılar: İç göç hareketliliğine dair Türkiye ve çeşitli bölgelerde araştırmalar yapılmıştır. Ekonomik ve istihdama dayalı nedenlerin yanında az onlar kadar önemli olan eğitim sorunlarının da göz önünde bulundurulması gerektiği anlatılacaktır .

Bununla beraber Ankara ili sınırları içerisinde bulunan iki ilköğretim okulunda anket formu uygulanarak veriler birinci kişilerden alınacaktır. Elde edilecek olan bulgular neticesinde özellikle göçerlerin çocuklarının okullarda karşılaştıkları eğitim ve öğretim sorunları araştırılacaktır.

E) Sınırlılıklar: Araştırma Türkiye'deki iç göç olgusunun göç eden aile çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları başarısızlık sebepleri ve karşılaştıkları zorluklar üzerine olacaktır. Uygulanacak anket yönetimi araştırma sahası olan Ankara ili Altındağ ilçesi merkez ile sınırlıdır.

F)Tanımlar : Göç; Coğrafi mekân değiştirme sürecinin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir (İçduygu,1998:215). -

İç Göçler: Bir ülke içerisinde, bölge, kent ve köy gibi yerleşim alanlarından, bir yerden diğetine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Üner, 1972: 77)

ARAşTIRMA YÖNTEMİ

a. Araştırma Modeli

Araştırmanın temelini literatür taraması, ,söyleşi, istatistikler ve araştırma sahasında elde edilen anket sonuçları oluşturacaktır.

b. Evren ve Örneklem

Alan araştırmasının esas veri toplama aracı, araştırma sahasına göç etmiş olan göçerler ile yüz yüze yapılan görüşmelerde uygulanan anket kâğıdıdır. Anket kâğıdına ek olarak, göçerler ile yüz yüze yapılan görüşmeler, onlardan alınan bilgiler ve gözlemler araştırmanın kaynakları arasındadır. Anket uygulanan göçerlerin Ankara'nın Çubuk ve Kalecik ilçeleri ile Çankırı ilinden göçle Ankara iline gelen aileler, onların çocukları, okullarındaki öğretmenleri olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örnekleme 2009 – 2010 Eğitim öğretim yılında Ankara ili Altındağ ilçesinde bulunan ATO 65 . YIL ilköğretim okulu ile Ankara ili

Altındağ ilçesi BEŞİKKAYA ilköğretim okullarında 4 ve 5 sınıflarda okuyan, Ankara iline göçle gelmiş ailelerin çocuklarından 60 öğrenci ile sınırlıdır.

c. Verilerin Toplanması ve Çözümü Veri ve kaynak olarak konuya ilişkin bilimsel içerikli kitaplar, yazılar ve makaleler, devlete bağlı veya bağımsız olarak çalışan kuruluşların çıkardıkları dergiler, yayınlar ve konuya ilişkin olarak yaptıkları araştırmalar, çalışma sahasında yapılacak olan anket ve söyleşilerden faydalanılacaktır. Araştırma sahasından elde edilen veriler araştırmacı tarafından değerlendirilmeye tabi tutulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1 . GÖÇ KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Göç Olgusuyla İlgili Tanımlar

Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönleri sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşmiş bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir.

İnsanların yer değiştirme hareketi, neredeyse insanlık tarihinin başlangıcından bu yana sosyal hayatın en önemli öğelerinden birisi haline gelmiştir. Ulus devletlerinin oluşumu ve uluslararası siyasi sistemin temel aktörü olmasını takiben ise, bu hareketlilik sınır ötesi dolaşım şeklini alarak farklı siyasi, ekonomik ve sosyal anlamlar da kazanmıştır (Sallan Gül, 2002: 80). İnsanlık tarihine etki eden en önemli unsurlardan biri olan göç; toplumların gelişimine katkıda bulunmuş, birçok kültür ve uygarlığı zenginleştirmiştir.

İnsanlık tarihi incelendiğinde her çağda insanların yer değiştirme hareketliliğine rastlamak mümkündür. Günümüze kadar insanlık tarihinde yer alan insanların yer değiştirme hareketi, farklı nitelikler kazansa da genelde, ihtiyaçları karşılamak için kaynak arayışı veya yaşam koşullarını değiştirmek şeklinde olmuştur.

Doğal afetler, açlık, kuraklık, iklim değışiklikleri ve diğeryaşam biçimleri ile girişilen mücadeleler neticesinde insan toplukları göç eylemini gerçekleştirmişlerdir.

İnsanlar çoğunlukla kendilerini veya ailelerini düşünerek, kişisel veya ekonomik koşulları değıştirmek üzere göç eylemini gerçekleştirirler (Audas ve Mcdonald, 2004:17-24). Göç hareketi ilk bakışta bir yer değıştirme hareketi olarak değeriendirilse de nedenleri ve sonuçları ile birlikte bireylerin ve toplulukların üzerinde geniş çaplı değışiklikler yarattığı bir gerçektir. Toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel yapılarda ve bu yapılar içindeki ilişkiler sisteminde yaşanan değışimlerin

Sonucunda ortaya çıkan göç, söz konusu yapılarda önemli dönüşümlere yol açmaktadır (Göktürk, 1999: 111–147)

19. ve 20. yy.da başlayan sanayileşme ve endüstrileşme süreci, kentsel yaşam olgusunun önemini artırmıştır. Bugün ülkelerin nüfus oranlarını incelediğimizde kentlerde yaşayan insanların sayısı, kırsal kesimdeki insanların sayısından daha fazladır ve artış göstermektedir. Bu nüfus artışının nedenleri incelendiğinde, kentlerin artan ihtiyaçlarını karşılamak üzere kırsal kesimden insanların kentlere doğru yer değıştirme eylemi görölmektedir. Kırsal kesim açısından nedenleri değeriendirdiğimizde ise, kırsal merkezlerde yaşayan insanların kaynakları yetersiz bulması sebebiyle kentlere doğru göç ettiklerini gözlemekteyiz.

Göç temel olarak, bir yer değiştirme olayı olarak görölmektedir. Bu olay kır, kent ve ölkö gibi yerleşim birimleri arasında gerçekleşmektedir. Göç eyleminin gerçekleştiği yerleşim birimleri ister göç alan olsun veya ister göç veren olsun, bu olgunun olumlu veya olumsuz sonuçları ile karşılaşmışlardır. Bununla beraber göç eden insanların, göç ettikleri yerleşim birimlerine uyum sağlama sürecinde yaşadığı zorluklar bazı problemleri doğurmuştur. Her yerleşim birimi kendine özgü yaşam költürünü oluşturmuş, bu költüre sahip insanların göç etmesi, çeşitli sorunları da beraberinde getirmiştir. Költürel farklılaşmanın ortaya çıkmasında en önemli rol, unutulmamalıdır ki göç olgusuna aittir (Yalçın, 2004: 4).

Göç olgusunun temelinde yer değiştirme eyleminin olduğu bilinmektedir. Literatüre baktığımızda göç ile ilgili çeşitli tanımlara rastlamak mümkündür. Göç olgusu birçok sosyal bilimin içerisinde var olduğu için, her araştırmacı göç olgusuna yeni bir tanım kazandırmış ve araştırdığı bilim ve kavramlar açısından yeni bir tanım üretmiştir. Türk Dil Kurumu göç olgusunu, Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ölkeden başka bir ölkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlamıştır (www.tdk.gov.tr).

Üner, göçü nüfusun yer değiştirme hareketi olarak ele almakta ve kent, köy gibi bir yerleşme biriminden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketi olarak tanımlamaktadır (Üner, 1972: 77). İçduygu ise paralel bir tanımla göçü, coğrafi mekân değiştirme sürecinin toplumsal, ekonomik, költürel ve siyasal boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketi

olarak tanımlamış ve göç olgusunun toplum yapısı üzerindeki etkilerine değinmiştir (İçduygu ,1998: 215). Kearney, nüfussal yer değıştirme olarak gördüğü göç olgusunu, nüfusun belirli bir coğrafya üzerinde yer değıştirmesi olarak tanımlarken (Kearney ,1996: 374), Lee, göç olgusuna nüfusun, kalıcı veya yarı kalıcı olarak yer değıştirmesi olarak yaklaşmıştır (Lee ,1996: 16).Gönüllü, diğer tanımlar gibi yer değıştirme eylemi üzerinde durarak göçü, bireylerin ya da grupların bir yerden başka bir yere gitmeleri olabileceği gibi ülke dışında da olabileceğini belirtmiştir (Gönüllü,1996: 94).

Akkayan'nın tanımına göre ise, kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere tamamen yahut geçici bir süre için bir iskân ünitesinden (şehir, köy, gibi) diğerine yerleşmek amacıyla yaptıkları yer değıştirme eylemleridir (Akkayan,1979:73)

Göç olgusunun sonuçları yönünden tanımlarsak, coğrafik, ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi sonuçlar doğuran nüfus hareketi olarak tanımlayabilmekteyiz (Özer, 2004: 11).

Tanımlar birçok farklı bilim alanlarından, farklı kişiler tarafından da yapılmış olsa, içerisinde bazı benzer unsurları bulmak mümkündür.

Bunlar : Yer Değıştirme Eylemi .

Kimler Tarafından Yapıldığı.

-Yer değıştirme eylemi : Göç olgusunun özünde yer değıştirme eylemi olduğu için, yapılan bütün tanımlar içinde yer değıştirme eylemine rastlanmakta ve iki farklı nokta arasında yer değıştirmeden bahsedilmektedir. Bu eylem bireysel veya toplu nüfus hareketi olarak gösterilmektedir.

—Yapılan eylemin kimler tarafından yapıldığı. Zaten yapılan göç eylemi bireysel veya toplu nüfus hareketi olarak gösterilir.

Bütün bu tanımlardan yola çıkılarak Yalçın'ın göç olgusu tanımına ulaşmaktayız; Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafi, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir (2004: 13).

Gönüllü (Gönüllü,1996: 95) ise göç olgusunun önemini şöyle belirtmiştir. Göç olgusu siyasal, ekonomik, toplumsal, dinsel, vb. nedenlerle, ister zorunlu, isterse gönüllü olarak yapılsın sosyo-ekonomik yapıda önemli toplumsal sonuçlar doğurmaktadır.

Sonuç olarak şunu diyebiliriz ki ülkelerde ki göç hareketliliği nedeniyle sosyal ve ekonomik değişimler yaşanmış, sağlık, eğitim, kentleşme, sosyal güvenlik ve benzeri problemler meydana çıkmıştır (Üçdoğruk, 2002: 158). Nedenleri, sonuçları ve bununla beraber yarattığı problemleri ile derinlemesine incelendiğinde göç olgusunun çok yönlü bir karaktere sahip olduğu görülmektedir. Toplumun, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapısıyla yakından ilişkilidir. Göç, özellikle nüfus yapısında etkili olurken, nüfusların nitel ve nicel özellikleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Göç olgusu, ülkelerin veya ülke nüfuslarının gelişmesini sağlayabileceği gibi, azalmasına da sebep olacak gücü kendinde bulundurmaktadır (Ateş, Eş, 2004: 210).

Göç Olgusu çok yönlü bir karaktere sahip olmasıyla birlikte birçok kavram ile iç içe geçmiş bulunmaktadır. Bu özelliği onun evrenselliğinin kanıtıdır.

1.2 . Göç Kriterleri Göçleri tür olarak sınıflandırmadan önce ilk olarak göçlerin gerçekleşme güdüsü açıklanmalıdır. Göçlerin temel sebebi itici ve çekici faktörlerinin varlığı ile açıklanabilir (Özkalp,1992:209-212)

İtici faktörler arasında; toprağın düşük verimi, düşük ücret, sınırlı iş olanakları, eğitim, sağlık, vb. imkânlardan yoksunluk, kıtlık, sınırlı toplumsal hareket, toplumsal çatışma ve terör olarak sıralayabiliriz.

Çekici faktörler ise; gidilmesi düşünülen yerdeki yeni iş olanakları, yüksek ücret, ucuz ya da verimli toprak, yükselme olanakları, sağlık, eğitim vb. imkânların mevcudiyeti, gıda maddelerinin bol ve çeşitli oluşu, konut imkânı, toplumsal güven ve huzurun var olması gösterilebilir. Bu faktörlere bir de itici faktörleri ekleyebiliriz. İtici faktörle kastedilen mana göçün gerçekleşmesinde olanak sağlayan etkililerdir. Bu etkileri belli başlı olarak karayollarının yapılması, toprak mülkiyeti konusundaki yasal düzenlemeler, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, taşıt sayısının artması, politik özendirmeler, gibi etkiler sayılabilir.

Göç kavramını basit olarak kent ve köy gibi yerleşim birimlerinden birinden diğerine doğru yerleşmek amaçlı nüfus hareketi diye tabirinden hareketle(Sunday ,1972: 77) öncelikli olarak göç tiplerini tanımlamakta kullanılan aşağıdaki kriterleri açıklamalıdır . . (Gezgin , 1991 :32)

1.2.1. – Mesafe kriteri: Göç edilen yerin uzaklığı esas alınarak yapılan

tanımlamalarda kullanılmaktadır. Buna göre göçler, bulunulan yerin yakınına yâda çok uzağına gerçekleştirilebilir. Özellikle ülke içersinde yapılan iç göçler ve yurt dışına yapılan dış göçler bu kriter kapsamına girmektedir.

1.2.2. – İrade kriteri : Göç kararının iradi olarak yada zorlama sebebiyle alınıp alınmadığı hususunda tasnife tabi tutulmasıdır. Buna göre göçler gönüllü yâda zorunlu olarak ikiye ayrılmaktadır. Zorunlu göçlere teçhiller, sürgünler örnek verilebilir. İradi göçe ise iş bulma ümidiyle kente yada kasabaya giden bir kişinin durumu örnek verilebilir. İradi göçler içsel gereksinimlerden kaynaklanan nüfus hareketleridir.

1.2.3. – Siyasi sınırlar kriteri: Göç esnasında milli sınırların aşılıp aşılmadığı tespit edilmeye çalışılır. Ülke içi yâda ülke dışı göçler bu kapsamda yer almaktadır. Genellikle teçhir adı verilen zorlama sebebiyle göçlerde genellikle siyasi sınırlar aşılarak ülke dışı topraklara göçe zorlanmaktadır.

1.2.4. – Zaman kriteri : Göç, temelli yada belli bir süre ile sınırlı olup olmaması konusunda da bir ayrıma tabi tutulabilir. Geçici, mevsimlik ile sürekli göçler bu kriter bazında değerlendirilmektedir.

1.3. Oluşumuna Göre Göç Çeşitleri

Tüm bu kriterlerin ışığında belli başlı göç şekilleri 5 kategoride toplanabilir .

Bunlar;kontrollü,zorunlu,ilkel,serbest ve zorlama göçtür .

.(Gürbüz;Yetim,1997, s. 112)

Ülkemizde ilk biçimi hariç diğer göç çeşitlerinin tamamı dönemsel bölümler halinde yaşanmış ve yaşanmaktadır.

Göç olgusu ister gelişme şekline bağlı olsun, ister yapısına veya oluşuma bağlı birçok ayrıma maruz kalmıştır. Göç olgusunu daha iyi açıklayabilmek için bu ayrımlar bizim yararımızdır. Göç hareketi iki ana esasa ayrılarak, göç eyleminin çeşitleri açıklanacaktır.

Petersen göçün dört değişik şekli olduğunu açıklamıştır

1.3.1. İlkel Göç: İlkel kelimesini, insanların ilkel dönemi ile ilişkilendirmemeliyiz.(Petersen,2004 : 14-22'ten alıntı).

Burada daha çok insanlığın doğal afetler karşısında çaresizliğinden kaynaklanan göçler konu edilmiştir. Petersen bu tip göçlerin ekolojik itici faktörler nedeniyle oluştuğunu öne sürmektedir. İlkel göçlerde önemli bir nokta ise, endüstri ve sanayi devrimlerinden önceki toplumlarda görülen muhafazakâr eğilimlerdir. Göç etmek zorunda kalan bir topluluk öncelikle eski yaşadığı çevreye benzer bir yerleşim bölgesi arayacak ve bu arayış kendilerine uygun bir yerleşim bölgesi buluncaya kadar devam edecektir.

1.3. 2.Zorlama ile Yapılan Göçler: İlkel göçlerde itici faktör, doğal yapı iken, zorlama göçlerde, daha çok sosyal yapıdır. Bu göç tipi iki gruba ayrılabilir. Birincisinde, göçe tabii topluluk göç etme konusunda az çok kontrolü elinde tutabilirken, ikinci grupta bu kontrol, tamamen topluluğun elinden alınmıştır. Buna örnek Nazi Almanyası'ndan verilebilir. İlk dönem uygulanan politikalarla Yahudiler, göçe özendirilmek istenmiş, sonrasında ise zorla, hayvan taşınan trenlere doldurularak toplama kamplarına taşınmışlardır. İlk grupta yer alan göçerlerin yaşam tarzları gittikleri yerde fazla değişmezken, ikinci grupta yer alan göçerlerin yaşam tarzları değişebilmektedir.

1.3. 3. Serbest Göç: Bu göç türünde, göçerler, göç etme kararını kendileri vermektedir

Burada söz konusu olan şey, daha çok bireysel arayışlardan kaynaklanan göçlerdir. Serbest göçte belirleyici faktör, bireylerin kendi içyapılarından ortaya çıkmakta ve göç kararı vermeleri ile sonuçlanmaktadır.

1.3.4. Kitlesele ve Bireysel Göçler: Kitlesele göçler serbest iradenin sonucudur. Serbest göçle az sayıda öncü bireyin başka bir yere göçerek, eski yerleri ile bir çeşit bağ kurmaları sonucunda o göç edilen bölgeye göç edenlerin sayısı hızla artar ve kısa süre de çekici etkenler nedeniyle göç kitlesele bir görünüm kazanır. Kitlesele göçlerin öncesinde hemen her koşulda öncü grupların hedeflenen yere göçmeleri söz konusudur.

Peterson'un yaptığı göç çeşitlerinin yanı sıra mevsimlik , daimi , iradi , katkısız ve seçimli göç çeşitleri de bulunmaktadır .

1.3.5. Mevsimlik Göç: Yılın belli mevsimlerinde ekonomik sebeplerden, ya da turistik amaçlı olarak birkaç ay süre ile bulundukları şehirlerden başka şehirlere ya da bölgelere göç edilmesidir. Genellikle bahar ve yaz mevsimlerinde bu tür göç hareketleri görülmektedir. Ülkemizde Karadeniz bölgesindeki fındık işçiliği, Çukurova bölgesindeki pamuk işçiliği bu tür göçlere örnek teşkil etmektedir. Mevsimlik göçler, nüfusun üzerinde önemli bir artma veya azalmaya sebep olmamasının yanında kalınan zamanın azlığı sebebiyle, temel sosyal değişimlere yol açmazlar.

1.3.6. Daimi Göç : Temelli yerleşme amaçlı nüfus hareketleridir. Bu tip göçte bulunduğu mekandan ayrılan insan artık yerleşmek maksatlı başka bir yere

gitmiş olup, ziyaret ve ya turizm amacı dışında tekrar eski yurduna dönme amacı gütmemektedir.

1.3.7.İradi Göç : Kişilerin baskı ve zorlama olmadan tamamen kendi gereksinimleri sonucu göç etmeleridir. Bu göç tipinde hükümet ya da herhangi bir otoritenin baskısı ve zorlaması olmamaktadır. İçsel gereksinimlerden ortaya çıkmaktadır. Büyük sanayi toplumlarında, köyden şehre doğru sürekli şekilde gerçekleşen göçler bu tür göçe örnek verilebilir (İşçi , 1998 : 72)

1.3.8. Zorlama Sebebiyle Göçler : Bu tür göçler ise insanların hükümetin ya da herhangi bir otoritenin emir ve talimatları ya da baskı ve şiddeti doğrultusunda göç etmesidir. Hareketin temeli baskı ve şiddettir ya da yasal zorlamadır. Devletin sosyal ekonomik, güvenlik vb. konularda aldıkları kararların uygulanması sonucunda nüfusta yarattıkları mobilite de güdümlü göçü oluşturur. Keban barajının inşası sırasında bu bölgedeki nüfusun göçe tabi tutulması bu tip göçe örnek olarak verilebilir (Akkayan , a.g.e. 23)

1.3.9. Kitle Göçü: Çok sayıda kişinin bir anda göç etmesidir. Savaş, doğal afetler, beslenme kaynaklarının tükenişi vb. nedenlerden kaynaklanmaktadır

1.3.10. Katkısız Göç: Bu göç tipi ile kastedilen mana belli bir zamanda bir ülkenin ya da bölgenin aldığı göç oranı ile verdiği göç oranı arasındaki meydana gelen farktır. Bu fark artı ise net giriş, eğer eksi ise net çıkış adı verilir.

1.3.11. Seçimli Göç: Göç alan ülkelerin ülkelere gelen vatandaşlarda belli nitelikleri araması, tercih etmesi yoluyla gerçekleştirilen göçtür (Büyük Larousse , c.6, s. 4655)

1. 4. Ülke Sınırı Esasına Göre Göç Çeşitleri

1.4.1. Dış Göçler: Belirli bir süre ya da devamlı olarak kalmak üzere çalışmak veya yerleşmek amacıyla bir ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan nüfus hareketidir (Üner, 1972, 77). Başlangıcında bireysel ve serbest olarak başlayan dış göç olgusu, öncü göçerlerin olumlu bilgi vermeleri üzerine sayıca yoğunlaşmıştır.

Dış göç olgusunun gerçekleşmesinde gelineen ülkedeki itici faktörler önemli bir yer tutar. Göç eyleminin gerçekleştirileceği ülkenin çekici faktörlerinden ziyade, göç için terk edilen ülkenin itici faktörleri daha çok önemlidir. İtici faktörler olarak sosyo-ekonomik denge, istihdam ve eğitimi söyleyebiliriz. İnsanlar istedikleri sosyo-ekonomik refah seviyelerinde olmadıkları veya ülkelerinde işsiz pozisyonunda olmaları nedeniyle dış ülkelere göçerler.

Dış göç olgusu bir dönem Türkiye’de yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Türkiye’nin yurt dışına işgücü göçü İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan işgücü açığının ülkelerin işgücü açığını kendi kaynaklarından karşılanamaması, buna karşın bu ülkeleri güneyden çevreleyen ve gelişmekte olan Akdeniz Havzası ülkelerinin kendi ekonomileri tarafından istihdam edilemeyen fazla işgücü arzıyla karşı karşıya kalması ve bu nedenle kendi artan işgüçlerini gelişmiş işgüçlerine ihraç ederek

başlamıştır (Unat, 2007: 3-4). Türkiye bu akımın bir parçası olmuş, fazla işgücünü gelişmiş olan ülkelere ihraç etmiştir. 1950'li yılların sonlarında ülkemizden Batı Avrupa ülkelerine doğru önce bireysel planda başlayan dışgöç, 1960'lı yılların başından itibaren de yurt dışı istihdam politikaları ile devlet tarafından özendirilmiştir.

1.4.2. İç Göçler: Bir ülke içerisinde, bölge, kent ve köy gibi yerleşim alanlarından, bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Üner, 1972: 77). Ülke içerisindeki bu nüfus hareketleri, ülkenin genel nüfus sayısını değiştirmezken, kent ve kırsal kesim nüfus oranlarını değiştirmektedir. İçgöç olgusu neticesinde, kentsel yerleşim birimlerinin nüfus oranları artarken, kırsal yerleşim birimlerinin nüfus oranları azalmaktadır. İçgöç olgusu çeşitli yönlerle (göç yollarına) sahiptir.

Bunlar:

- a. Kırsal alanlardan, kırsal alanlara doğru yapılan içgöç,
- b. Kırsal alanlardan, kentsel alanlara doğru yapılan içgöç,
- c. Kentsel alanlardan, kentsel alanlara doğru yapılan içgöç,
- d. Kentsel alanlardan, kırsal alanlara doğru yapılan içgöç,

1.5. İç Göçün Başlıca Nedenleri

Göç hareketlerinin çeşitli biçim ve nedenleri vardır. Genel tanımlama göçün “itici” ve “çekici” nedenlere sahip olduğu biçimindedir. “Nüfusu kente iten etkenler şu şekilde ifade edilebilir: köyden kente artan nüfus baskısı, yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik, doğal afetler, kan

davaları, toprağın mirasla parçalanması, tarımda makineleşme sonucu işsiz kalanların kente göçü, terör ve güvenlik. Nüfusu kente çeken etkenler ise köy-kent gelir farklılıkları, daha iyi eğitim, kentin cazibesi, iş bulma ümidi, daha yüksek yaşam standardı, ulaşım olanakları, kentlerdeki sosyal ve kültürel olanaklardan faydalanma isteği.”(Sezal, 1993 : 35_36)

1.5.1. Kırsal alandaki itici sebepler:

- 1- Kırsal alandaki aşırı nüfus artışı,
- 2-Mirasla toprakların parçalanması
- 3-Tarım arazilerinin verimsizleşmesi(erozyona uğraması)
- 4-Tarımda makineleşmenin iş gücüne ihtiyacı azaltması,
- 5-Ekonomik ve sosyal sıkıntılar ve istikrarsızlık.
- 6-Arazilerin kamulaştırılması,
- 7-Kırsal alanda eğitim, sağlık, kültürel yetersizlik.
- 8-İş sahasını büyütme arzuları,
- 9-İklim şartlarının olumsuzlukları,
- 10-Son yıllarda ardı ardına gelen göçük, heyelan, deprem, sel gibi doğal afetler ve terör sorunu da köyden kente göçü arttırmıştır.

1.5. 2. Kentlerdeki Çekici Özellikler:

- 1- Gelişen sanayi ve iş sahaları,
- 2- Eğitim, sağlık, sosyal ve kültürel hizmetlerin gelişmiş olması ve yararlanma isteği,

3- Uygun iklim ve toprak şartları,

4-Ulaşım kolaylıkları

5-Bayındırlık hizmetlerinin gelişmiş olması

6-Kentlerdeki eğlenceli yaşam, kültürel faaliyetlerin yaygın olması, yaşam koşullarının daha iyi olması,

7- Ulaşım haberleşme alanındaki gelişmelerin etkisi,

1.6.Göçlerin yol açtığı mekânsal sorunlar

1)Ülke genelinde nüfusun dağılışında dengesizlik görülür.

2)Kırsal kesim yatırımlarında verimsizlik meydana gelir.

3)Göç alarak büyüyen merkezlerde ekonomik faaliyetler gelişir ve çeşitlenir.

4)Düzensiz kentleşme meydana gelir.(çarpık kentleşme, plansız kentleşme)

5)Önceleri kent dışında bulunan sanayi tesisleri zamanla kent içinde kalır.

6)Kentlerde konut sıkıntısı çekilir. Bu da gecekondulaşmaya neden olur.

7)Kent nüfusunda aşırı artış meydana gelir.

8)Alt yapı hizmetlerinde (yol, su, elektrik, kanalizasyon) yetersizlik görülür.

9)Alt yapının yetersiz kalması sel, heyelan, sağlık sorunlarına yol açar.

10)Kentlerde insan sayısının fazla olmasından dolayı işsiz insanların oranı artar,

11)Erkek ve kadın nüfusunda dengenin bozulması.

12)Kentlerde güvenlik bozulur,

13)Kent nüfusu hızla artarken kır nüfusu azalır denge bozulur.

14)Kentlerde hızla nüfus arştı trafik sorunları oluşmaktadır.

15)Sağlık, eğitim gibi alanlarda sorunlar oluşur ve bu hizmetler yetersiz kalır.

16)Göçler sonucu farklı yerlerden gelen insanların bir arada bulunması kültürel çeşitliliğe neden olur.

17)Göç alan ülkede nüfus artar, göç veren ülkede ise azalır.

18)Ülkeler arasında ekonomik ilişkiler gelişir.

19)Ülkeler arası kültürel ilişkiler gelişir.

1.7.İç Göçlerin yol açtığı sosyal sorunlar

1- Yer değiştirmeler aileler, özellikle küçük çocuklar ve yaşlı kimseler için çoklukla baskı nedeni olmakta, çoğu zaman yeni bir çevreye uymakta ve yeni dostlar edinmekte zorluk çekmektedirler. Bu süreç içinde artan gecekondulaşma, kentsel hizmetlerin aksaması, işsizlik, göç edenlerin topluma uyumsuzluğu, şehir kültürüne yabancılık ve kültürler arası çatışma gibi sorunlar yaşanmaktadır.

2- Göç edenlerin bazıları şehirle bütünleşirken bazıları şehirde ayrı gruplar meydana getirmektedirler. Göç edenlerin şehirleşmesi yani şehre bütünleşmesi için çok uzun zaman gerekmektedir. Göç nedeniyle kültürel farklılıklar düşmanlık ve gerginlik meydana gelmektedir.

3- Kente gelmiş aile çocukları eğitim ve yetenek eksikliği gibi nedenlerle arzuladığı iş ve geleceği elde edemeyeceği düşüncesine kapılan çocukların, suça daha kolay yönelme olasılığı büyüktür. Göçlerin ve gecekondulaşmanın yoğun olduğu şehir bölgelerinde suç oranlarının şehrin diğer bölgelerine göre yüksek olduğu görülmektedir.

4-Ekonomik güçlükler nedeniyle çocukların okula gönderilmeleri yerine ekonomik yönden aileye katkıda bulunma zorunluluğu erken yaşta çalışmak zorunda kalan çocuğun hem eğitimini aksatmakta, hem de iş çevresinde zararlı alışkanlıklar kazanabilmesine yol açmaktadır

1.8.Türkiye’de Göç Alan Yerlerde Oluşan Sorunlar

1.8.1. Kentlere Etkisi

Göç sebebi ile öngörülemeyen nüfusun, kentlere göç etmesinin yol açtığı hızlı nüfus artışı karşısında kentlerde,

- Kentsel yatırım maliyetleri artışı ve verimsiz kullanım
- Çarpık yapılaşma
- Yetersiz donatı ve yetersiz altyapı gibi önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır.

• 1.8.1.1..Kentsel yatırım maliyeti artışı ve düzensiz yatırım

Kentlerde altyapı maliyetlerinin verimli olması için nüfusun 100-300 bin arası olması gerekmektedir. Nüfus arttıkça yatırım maliyetleri de artmaktadır.

Plansız ve çarpık yapılaşma, sadece kentlerin altyapı ve donatı alan ve tesisleri yönünden yetersiz kalmaları ile sonuçlanmamaktadır.

Bunun yanı sıra, kent kaynaklarının da verimsiz kullanılmasına sebep olmaktadır.

Örneğin; Planlı yapılaşmanın olduğu yerlerde yol alanlarının, toplam alana oranı % 10-15 arasında olması gerekirken, bu oran gecekondü ve kaçak

yapılaşmanın yoğun olduğu yerlerde % 20-30 arasındadır.

Bunun anlamı şudur:

Gecekondular veya kaçak yapılaşmanın yoğun olduğu bölgelerdeki yol ağı, planlı bölgelerin iki katıdır. Bu da; Atık Su, İçme Suyu, Yağmur Suyu, Telekom Hatları, Elektrik Şebekesi, Doğal Gaz Şebekesi, Asfalt, Bordur-Tretuvar gibi yol ile bağlantılı yatırımların iki kat olarak yapılması demektir. Bu da, zaten kıt olan kent kaynaklarının yetersizliğine yol açmaktadır.

Mali yönden bu kaynak israfının yanı sıra, ortalamanın iki katı bir alan asfalt veya benzeri bir sert zeminle örtüldüğünden; ekolojik dengeye de olumsuz etkisi olduğu herkesçe bilinen bir zarar olduğu da bilinmektedir.

Örneğin, Toplu Konut Alanında arazinin % 11'i asfalt malzeme ile kapatılırken, çarpık yapılaşmada bu oran % 28'dir. (Wikipedia .org/ wiki Ankara.com.tr)

1.8.1.2. Çarpık Yapılaşma

Kentlere göç edenler tarafından, öncelikle kentlerin kenar mahallelerinin işgal edilip, üzerlerine gecekondular olarak tabir edilen binaların yapıldığı gözlemlenmiştir.

İkinci aşamada, kent merkezi ile bu alanlar arasında, iki tarafında bazı özelliklerini alan; ama iki taraftan da ayrılan yeni bir yapı türü doğmaktadır. Bu tür yapıları kaçak ve sağlıksız yapılar olarak tarif etmek mümkündür.

Göç, sadece gecekonduların yapımına yol açmakla kalmamakta, ikinci

aşamada talep artışını sağlayarak kaçak yapılaşmayı tetiklemektedir.

1.8.1.3. Yetersiz Donatı Ve Alt Yapı

Gecekondü bölgeleri temel kentsel altyapıdan bile yoksun olarak doğmuş yerlerdir. Her ne kadar daha sonraları bu bölgelere, yerel yönetimler eli ile alt yapı hizmetleri getirilmeye çalışılmış ise de, plansızlık sebebi ile bu faaliyetler de ihtiyacı etkin olarak karşılamaktan çok uzak kalan tedbirler olmuştur. Modern bir kentin kurulabilmesi için planlı bir yapılaşma gerekmektedir. Oysa, vatandaşlar tarafından kurulan bölgelerimiz gerekli donatıdan yoksun, plansız ve sağlıklı olarak gelişmektedir. Sonuçta, kamu da, vatandaş da plansız yapılanmanın zararını görmektedir.

1.8.2. Göçün Toplumsal Ve Bireysel Etkisi

İçgöç bireysel ve toplumsal sonuçlar doğurmaktadır:

- Bireyin davranış ve eğilimleri değişir.
- Mahallelilik ve komşuluk yerini iş arkadaşlığı ve rekabete bırakır.
- Geniş aileden – çekirdek aileye geçilir.
- Göçün asıl zedeleyici etkisi ikinci kuşaklarda görülür.

1.8.2.1. Bireyin Davranış ve Eğilimlerine Etkisi

İç göç sonucu kitleler, yaşadıkları yerlerden sadece coğrafi anlamda ayrılmazlar. Bunun beraberinde yaşadıkları yerdeki sosyal, kültürel

değerlerden de ayrılış söz konusudur. Aslında göçün en önemli neticesi, onun birey ve toplumsal davranışlar, tutumlar ve eğilimlerde meydana getirdiği köklü değişimler ve dönüşümlerde görülür. Kent, insanı zorlu bir hayatı yaşamaya davet ediyor. Gerçekten de köyden şehre gelen insanın davranışlarında, eğilimlerinde ve tutumunda, nasıl köklü değişmelerin meydana geldiğini, günlük gözlemlerimizle tespit etmek mümkündür. (Doğanay ,1999:21-22)

1.8.2..2. Mahallelik Komşuluk

Kentlerin hızla gelişmesi ile paralel olarak, birbirlerini yakından tanıyan insan birlikteliği ortadan kalkar.

Herkes kendi iç dünyasında özel bir yaşam biçimi geliştirir. Artık birbirini tanıyan mahallelinin yerini, komşusunu bile tanımayan insanlar alır.

1.8.2.3. İş Arkadaşlığı Rekabet

Kazanç ve refah düzeyini yükseltmek, birinci öneme sahip amaç olduğundan, insanların hayatı evlerinden ve arkadaş ilişkilerinden çok, iş yerinde geçmeye başlar. Akraba ve komşuluk, yerini iş arkadaşlığına bırakır. Fakat burada da samimi dostluklar yerine, rekabet hakimdir.

1.8.2.4. Geniş Aileden Çekirdek Aileye

Kent yaşamı beraberinde bireyciliği ve çekirdek aile tipini getirir.

Geniş aile tipinin ortadan kalkması ile, bireysel yaşamın ağır koşulları altında kendilerini yalnız hissederler. Geçim ve gelecek kaygısı, onun tüm dünyasına yön veren en önemli korkusu haline dönüşür.

Geniş ailede dayanışma, tecrübe ve birikim aktarımı, nesiller arası bağın korunması söz konusu iken, çekirdek ailede bunlar yoktur.

1.8.2.5. İkinci Kuşaklarda Tepki

Kırsaldan kentlere gelenler, burada aradıklarını bulamasa da geri dönmeyi pek düşünmezler.

Birinci kuşak, gecekondü bölgesinin olumsuz şartlarını kendi köyü ile karşılaştırmakta ve yine de yaşantısını (Eğitim, sağlık, istihdam, vb) daha iyi, memnuniyet verici bulmaktadır.

Ancak İkinci kuşak gecekondü bölgesinin insanı; kıyaslamayı köyle değil, yaşadığı şehrin gelişmiş bölgeleriyle yapmaktadır.

Bu da mutsuzluğu, rahatsızlığı, tepkiyi, öfkeyi artırmakta, kentsel gerilimi beslemektedir.

1.9. Türkiye’de Göç Veren Yerlerde Oluşan Sorunlar

- Göç veren ülkede veya kırsal alanlarda nüfus azalır.
- Genelde genç erkek nüfus göç ettiği için göç veren alanlarda erkek nüfusu azalır. Kadın nüfusu fazla olur.
- Kırsal kesim yatırımlarında verimsizlik meydana gelir.

- Kırsal alanlarda araziler boş kalmakta, bağ ve bahçeler ile konutlar bakımsızlıktan bozulmaktadır.

-Göç veren yerlerde nüfus yaşlılardan oluşur ve iş yapabilecek insan azalır.

1.9.1.Türkiye’den Dış Göçler (Sebepleri , Sonuçları Ve Etkileri)

Dış göç hareketi genellikle içgöçe göre daha uzun bir zaman dilimini kapsayan ve yerleşme ya da çalışma amacı güderek bir ülke sınırlarını aşarak başka bir ülkeye yapılan nüfus hareketidir (Ünder ,1977:77) Bu tür göç hareketleri, nüfusun memleket sınırlarını aşarak bir memleketten diğer bir memlekete doğru kayması şeklinde de vuku bulduğu (Yüceuluğ , 1966 : 100) için ülke nüfusunun azalmasına yol açmaktadır. Dış göç eğer ülkeye döviz girdisini sağlıyorsa yararlıdır. Ayrıca dış göçlerin kültürlerin kaynaşması, ülkeler arasında bilgi ve emeğin dolaşımı dolaşımını sağlamak gibi yararlı yönleri, kültürel asimilasyon, yabancılaşıma gibi de zararlı yönleri vardır. Nitekim ülkemiz açısından 1960’lı yıllarda ülke dışına giden işçilerimizin 1970’li yıllarda ülkemize gönderdiği 1 milyar dolara varan döviz, o yıllarda ülke ekonomisi üzerinde olumlu etkiler yaratmış bulunmaktadır (Kazgan , 2002 : 103)

Türkiye’de 1950’li yıllarda görülen sanayileşme çabaları, tarımda makineleşme gibi nedenlerle uyanan iç göç hareketine paralel olarak, 1960’lı yıllarda başlayan ikinci bir olguda yurt dışına yapılan göçler olmuştur.

Ülkemizde, 1960’ lı yıllardan itibaren, yabancı ülkelerdeki işgücü talebine karşılık olarak on binlerle başlayan, bugün ise sayıları 5.5 milyona yakın

insanımız yurt dışında göçer olarak yaşamaktadır. Dış göçler incelendiğinde, yabancı ülkelere önceleri geçici olarak ve belli bir miktar para kazanılmasından sonra dönme amacıyla gidilirken, daha sonraları gidilen ülkelerin, gelenlere çalışma izinlerinin yanında, aileleri ile ikamet izni de tanınması ile bu ülkelere kalıcı olarak yerleşme sürecinin içine girildiği görülür. Dış göçlerin geniş çaplı sosyo ekonomik etkileri ve faydalarda olmuştur. Avrupa'ya giden göçmenlerimizin ülkeye gönderdikleri döviz ile sağladıkları katkının yanı sıra yıllık izinlerde Türkiye'nin tercih edilmesi ile batı toplum tipinin yaşam tarzına dair tutumlar, tatillerde geldikleri memleketlerinde az da olsa model alınan sosyal davranış şekilleri oluşturması bakımından önemlidir.

Dış göçler öncelikle Batı Avrupa ülkelerine olmuştur. Çünkü İkinci Dünya Savaşından sonra kalkınma sürecine giren Batı Avrupa ülkeleri kendi işgücü eksikliklerini dışarıdan göç alarak gidermek istemişlerdir. Bu süreçte ülkemizden Avrupa'ya ilk göç Almanya ile 1961 yılında yapılan bir anlaşma ile başlamıştır. Bunu daha sonra Avusturya, Belçika, Hollanda, Fransa, İsveç ile yapılan anlaşmalar ve göçler takip etmiştir. Avrupa'ya göç akımı Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Türkiye arasında 1963 yılında imzalanan Ortaklık Anlaşması ile hız kazanmıştır (Uslu , Cassino ,1999 : 16)

Bu tarihten sonra gelen hükümetler göçü desteklemişlerdir. İşçi göçünün teşvik edilmesi bu tarihten itibaren Türk Hükümetlerinin resmi politikası olmuştur.(Uslu , Cassino ,a.g.e : 18)

Bu politikanın arkasında, göçlerin işsizlik üzerindeki hafifletici etkisi ve işçilerin yurda soktukları dövizin ödemeler dengesi üzerindeki rahatlatıcı

etkisi yatmaktadır. Türkiye’de 1960’lı yıllardaki ekonomisi içersinde işçi dövizlerinin önemli bir rolü olmaktadır. 1974 yılında Federal Almanya’nın yürürlüğe koyduğu Aile Birleştirme Yasası ile işçilerimizin aile üyelerini de bu ülkelere götürmesine olanak sağlayan bir ortam yaratmıştır. Bu tarihten sonra işçilerimiz ailelerini de yurt dışına götürmüştür. İlk başlarda geçici olduğu gözüyle bakılan işçi göçü, işçilerin ailelerini de yanlarına almalarına olanak sağlayarak adeta bir aile yerleşmelerine dönüştüğü görülmüştür (Uslu , Cassino , a.g.e : 18).

Ülkemizden 1990’lı yıllardan sonra Balkan ülkelerine ve Doğu Bloku ülkelerine doğru Türk göçerlerin ucuz enerji, ucuz iş gücü, yatırım avantajları gibi kolaylıklarla yurt dışına göç ettikleri görülmektedir. Günümüzde Avrupa ülkelerinde sadece 3.5 milyonu Almanya’da olmak üzere 5 milyona yakın vatandaşımız yaşamaktadır. Türk vatandaşları, A.B. ülkelerine yapılan tüm göçlerin % 24.4’ünü oluşturarak Avrupa’nın en büyük göçmen kesimini oluşturmuştur.

Avrupa ülkelerine yapılan göçlerin ekonomik ve sosyal yapı ve toplumsal değişme açısından değişik etkilere yol açmıştır. Göçler, Türkiye üzerinde kültürel çeşitlilik kazanılmasını sağlamıştır. Göçler ile; demografik ve sosyal yapı değişmeye başlamış, siyasi kurumlar etkilenmiş, kültürlerin yeniden biçimlenmesi gerçekleşmiştir. Zira göç eden insanlarımız batı kültürü ve medeniyeti ile tanışmakta, batının değerleri içinde yaşamak zorunda kalmaktadır. Toplumsal yapıdan, ekonomik düşünce ve gündelik

yaşama kadar bir çok yönden farklı olan batı kültürü, insanlarımızı ve yaşayışlarını etkilemiştir. Göçmen işçilerimiz batılı düşünce tipine, onların pratik siyaset ve ideoloji uygulamalarına maruz kalmakta, buna benzer uygulamalarında Türkiye’de görülmesini istemektedirler. Ülkelerine kesin dönüş yapan ya da tatil amaçlı gelen göçmenlerimiz Avrupa’nın giyimini, müziğini, teknolojik aletlerini, düşünce tarzını köylerine kadar sokabilmektedir. Gerçi bu durum Türkiye’nin 1980 öncesi dışa kapalı toplum ve üretim yapısı esnasında daha çok görülürken, bu gün iletişim ve teknolojik gelişmelerin memleketimiz de en ücra köşelere kadar girmesi ile bu durum ortadan kalkmıştır. Fakat 1960’lı yıllardan 1985’li yıllara kadar olan sürede “Alamancı ve ya Almanyalı ” teriminin toplumsal yapımızda ve gündelik yaşamımızda önemli bir rolü olmuştur.

1.10. GÖÇLERİN ORTAYA KOYDUĞU SORUNLARIN ÇÖZÜMÜ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

1-Göç veren bölgelerdeki yoğun göçün önlenmesi, öncelikle ekonomik koşulların iyileştirilmesi ve yüksek doğal nüfus artış hızının aşağı çekilmesine bağlıdır.

2- Göçün yoğun olarak yaşandığı alanların üniversitelerinde göçü önleyecek politikalara yardımcı olmak üzere, araştırma yapmak ve bulgulara birinci elden ulaşmak amacıyla araştırma merkezleri kurulmalıdır.

3- Orman köylerinden göçe katılanların oranını düşürmek amacıyla, ormanlardan köylünün bilinçli ve etkin bir biçimde yararlanabilmesi için

olanaklar yaratılmalı ve orman köylülerinin yerinde kalkındırılması için gerekli olan fon kredileri yükseltilmelidir.

4- Göç veren alanlardan göç etme nedeni olarak gösterilen işsizliğe son verilmeli ve bölgeye özgü istihdam politikası gerçekleştirilmelidir.

5- Göç veren alanlara eğitim kültür ve sağlık alanında yatırımlara devam edilmelidir.

6- Göç veren alanlarda gelir getirici uğraşlar yaratılmalıdır. Bunun içinde bölgedeki tarım dışı sektörler desteklenmelidir.

7- Göç veren alanlarda bölge şartlarına uygun kırsal sanayiye geçilmelidir. Böylece kırsal sanayiden en çok yararlananlar kırsal alanda yaşayanlar olacaktır(tarım ve hayvancılığa bağlı sektörler için bu çözüm yolu olasıdır)

8- Göç veren alanlara devlet yatırımı ile birlikte, bölgede yatırım yapacak özel girişimciler cesaretlendirilmeli ve özendirilmelidir ki bu göçlerin hiç olmazsa bir kısmı engellenebilsin, yavaşlatılabilsin,yada hızı azaltılabilsin. .

9- Gerek köylerde, gerekse kentlerde el sanatlarına dönük imalat ve evlerde yapılacak fason üretim canlandırılmalı, kooperatifçilik teşvik edilmelidir.

10- Göç veren alanlarda bir yandan köy tipi sanayi geliştirilmeli ve el emeğinin yapan kişinin hakkı olarak değerlendirilmesi yoluna gidilmelidir.

11- Hammaddeye bağlı olmayan serbest sanayi kuruluşları iş gücü arzının en yüksek olduğu bölgelere kurulmalı, bölgeler arası dengeli politika uygulanmalı, sanayi nüfusu yurt çapında dengeli dağıtılmalı, GAP projesi benzeri DAP, KAP projeleri yaşama geçirilerek halkın doğduğu yerde

tutulması göç etme isteğinin ortadan kalkması sağlanmalıdır.

12- Hazine arazilerinin belediyelere ve toplu konut kooperatiflerine devri ile gecekondulaşma bölgeleri oluşturulmalı, gecekondulaşma karşı proje uydu kentler planlanmalı ,bunlar orada yaşaması düşünülen kişilerin ihtiyaçlarıda göz önünde tutularak yapılmaya, düzenlenmeye,hayata geçirilmeye çalışılmalıdır

13- Demiryolu ağırlıklı hızlı bir ulaşım sistemi oluşturulup, cazibe merkezi kaldırılmalıdır.

14- Gecekondulaşmanın önlenmesi için siyasi iktidarların oy kaygısından uzak şehir yasaları yapılmalı, imar affı kanunları yürürlükten kaldırılmalı, imara dönük af yasası olmamalıdır ve bu gündemde tutulmalıdır. .

15- Kamunun malı olan devlet, hazine, belediye arsalarına yapılan kaçak yapıların, gecekonduların kente karşı işlenmiş bir suç oluşu görüşü toplumun bütün kesimlerince benimsenmeli ve yetkili organlarca buna mani olunmalıdır

16- Yoğun göç alan kentsel birimlerin yol, su, kanalizasyon gibi alt yapı gereksinimlerinin giderilmesi için daha büyük bütçeler ayrılmalıdır.

17- Göç alan bölgelerin çevre düzenlemesine önem verilmeli ve tasarım olarak göze hoş görülmeyen, kullanılan malzeme bakımından yetersiz ve dayanıksız olan, imar planına uymayan konut yapımına izin verilmemelidir.

18- Türk Ceza Kanunundaki hırsızlık ve gasp suçlarına eşdeğer kabul edilecek yasal düzenlemeler yapılmalı, imar mevzuatına aykırı yapılaşmalara karşı müdahale ve yaptırım gücüyle donatılmış, meslek odaları, sivil

kuruluşlar ve bilim adamları katılımlı, özerk, yerel ve demokratik denetleme kurumları oluşturulmalı

1.11. GÖÇÜN SİYASAL , EKONOMİK VE TOPLUMSAL SONUÇLARI

Kentler, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, köy yaşamından tamamen soyutlanmış bir yaşamı değil köy kent sürekliliğini sağlayan bir yaşam şeklini göç olgusuyla birlikte geniş kitlelere sunmaktadır. Bu şekilde yaşayan kitlelerin sayısı 3. dünya ülkelerinde kent nüfusunun ortalama olarak %30'una ulaşmaktadır.(Keleş,1990: 359)

Kırdan kente gelenler fiziksel altyapı sorunları yanında kentle ve toplumla nasıl bütünleşecekleri konusunda da sıkıntı çekmektedirler. Kısacası, kültürel kimlik, dini kimlik, etnik kimlik ve siyasal kimlik arayışları Türk toplumunu bunalıma itmiştir.(DİE 1997 no :2046) Kentleşme ve kentlileşmenin siyasal kültür yada davranışlarda büyük değişikliklere yol açtığı iddia edilmektedir. Siyasal kültürü, tutum, inanç, duygu ve değer yargılarından siyasete ilişkin olanlarının oluşturduğu bir bütün olarak tanımlarsak, kentleşme sürecinde, tutum, inanç, duygu ve değer yargılarındaki değişmelerin siyasal kültüre de yansıdığını söyleyebiliriz.(Turan,1986:461)

İç göçü durdurmak amacıyla uydu kent oluşturmak yada köylere geri dönüştürmek gibi bazı projeler de üretilmiştir. “İç göç hareketleri sanıldığı gibi köy-kent göçüyle sınırlı değildir; aksine, özellikle son dönemlerde kentler

arası göçün ve hatta köyler arası göçün bundan daha ağırlıklı oluşu bir diğer önemli noktadır. Örneğin, İstanbul'la ilgili mevcut sayısal veriler ve yapılan araştırmalar özellikle son dönemlerde İstanbul'a gelenlerin sadece köylüler olmadığını, buna karşılık ülkenin çeşitli bölgelerinden gelen kentlilerin çok daha ağırlıklı olduğunu göstermektedir. Bütün bu göstergeler öncelikle nüfus hareketlerinin algılandığı gibi sadece köylü göçü olmadığını göstermektedir. Nüfus kaybeden alanlar sadece köy kökenli değil, kent ve kasabalarında yaşayan diğer grupları da, daha da önemlisi, kültürel, ekonomik ve de toplumsal birikimlerini de göndermektedirler. Göçün seçiciliğinin ve yönünün göç veren alanların hem köylerinde, hem de kentlerinde erozyona neden olduğu söylenebilir.”(TÜSİAD,1999 no:99-1-250)

Göçün olumsuz etkileri ekonomik boyut yanında toplumsal yaşam bakımından da söz konusudur. Örneğin, “İstanbul'da suç oranı bakımından 2003'e oranla 2004'te yüzde 15'lik bir artış meydana gelmiştir.. Türkiye nüfusunun yüzde 15'ini barındıran İstanbul, suçların yüzde 25'inin işlendiği yer durumuna gelmiştir. Bu durum, 10 milyonu aşkın nüfusuyla İstanbul'un suç oranındaki genel artış oranını belirleyen en önemli kent olduğunu göstermektedir. Daha az göç alan Ankara'da ise olay sayısı yüzde 7 oranında azalmıştır.([www.radikal .com tr](http://www.radikal.com.tr))

İKİNCİ BÖLÜM

2)TÜRKİYEDE İÇ GÖÇ OLGUSU VE NEDENLERİ

Bu bölümde ülkemizdeki iç göç olgusu hakkında bilgiler verilecektir.

2.1) Türkiye'nin Nüfusal Yapısı

Türkiye'de Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımı, 1927 yılında yapılmıştır. Bu sayımı takip eden her beş yılda nüfus sayımı tekrarlanmıştır. 1990 yılından itibaren on yılda bir yapılmış,2000yılından itibaren ise ikametgaha bağlı nüfus sayımı yapılmaya başlanmıştır.. En güncel nüfus bilgileri ise 2007 yılında gerçekleştirilen ikametgâha dayalı nüfus sayımıdır. 2007 nüfus sayımının resmi verileri 2008 yılı şubat ayında açıklanmış olup tabloya eklenmiştir.

Türkiye nüfusu hep artan bir trend göstermiş ve yıllar itibariyle artmaya devam etmiştir. Bu artış yıllar itibariyle aynı seviyelerde seyretmeyip, farklı oranlarda gerçekleşmiştir.

Tablo 2.1. Sayım Yılları İtibariyle Türkiye Nüfusu

NÜFUS SAYIM YILI	NÜFUS (KİŞİ)	BİR ÖNCEKİ NÜFUS SAYIMI İLE ARASINDAKİ FARK	YILLAR ARASINDAKİ FARKIN YÜZDELİK ORANI
1927	13.648.270	-	-
1935	16.158.018	2.509.748	18.4
1940	17.820.950	1.662.932	10.3
1945	18.790.174	969.224	5.4
1950	20.947.188	2.157.014	11.5
1955	24.064.763	3.117.575	14.9

1960	27.754.820	3.690.057	15.3
1965	31.391.421	3.636.601	13.1
1970	35.605.176	4.213.755	13.4
1975	40.347.719	4.745.543	13.1
1980	44.736.957	4.389.238	10.9
1985	50.664.458	5.927.501	13.2
1990	56.473.035	5.808.577	11.5
2000	67.803.927	6.271.927	10.2
2007*	70.586.256	2.782.329	4.1

*Türkiye İstatistik Kurumu, (2008): “ Adrese dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayımı Sonuçları”,

Haber Bülteni, Sayı:9, 01.01.2008

Kaynak: Türkiye İstatistik Yıllığı 2008,Türkiye İstatistik Kurumu, (2008), s: 27

Yukarıdaki tabloda sayım yılları itibari ile Türkiye nüfusu, sayım yılları ile bir önceki sayım yılı arasındaki değişim hem sayı olarak hem de bir önceki sayım yılı kişi sayısı temel alınarak oluşan fark yüzdelik olarak verilmiştir. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen ilk nüfus sayımında Türkiye nüfusu 13.648.270 kişi olarak bulunmuştur. En son nüfus sayımında ise Türkiye nüfusu 70.586.256 kişi olarak hesaplanmıştır. Geçen 80 yıl itibariyle Türkiye nüfusunda 56.938.256 kişi artış yaşanmıştır. Tablo 2.1. incelendiğinde kişi itibariyle en az nüfus artışı 969.224 kişi ile 1945 nüfus sayımıdır fakat yüzdelik dilimler incelendiğinde ise en az artış 2007 sayım yılında görülmektedir. En çok artış 2000 sayım yılında görülmekte ancak yüzdelik dilimler incelendiğinde 1938 yılı %18,4 yüzdelik ile en çok artışın görüldüğü sayım yılı olmaktadır. Türkiye nüfusu sayım yılları temel alındığında 3.795.884 ortalama ile artış göstermektedir.

2.2. Türkiye’de Göç Süreçleri

Göç temelde modernizenin ürettiği bir kavramdır. Günümüzde bir yerdeki göç miktarı genellikle belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların kendi iradeleriyle, yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanı dışına taşıyanların sayısı olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımda göçü, nüfusun yer değiştirme kavramından ayıran özellik, yer değiştirme eyleminin bireyin kendi iradesi ile yapılması olmaktadır. Bu nedenle yukarıdaki tanım daha çok modern sanayi toplulukları için söz

konusudur. Türkiye gibi tarım ülkelerinde, insanlar toprağa bağlı oldukları için göç eylemi bireyin kendi iradesi dışında da gelişebilmektedir (Tekeli, 2007: 447). Tekeli, Türkiye'deki göç olgusunun daha iyi incelenebilmesi amacıyla, göç sürecini dört ayrı kategoriye ayırmıştır. Bu dört kategori;

-Balkanlaşma Göçleri

-Kentleşme

-Kentler Arası Göçler

-Yaşam Güzergahı Kavramı.

Sayılan bu dönemler birbirinden niteliksel olarak farklı olmakla beraber, her kategorinin kendine özgü özellikleri bulunmaktadır (Tekeli, 2007: 449–473).

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanı ile birlikte göç hareketleri dört temel döneme ayrılabilir.

Bunlar :

1923 – 1950 dönemi,

1950 – 1960 dönemi,

1960 – 1980 dönemi,

1980'lerin sonrası dönem bu dört dönemi oluşturur. (İçduygu , 1998:250)

1923'ten başlayan ilk dönemde, önemli bir göç hareketi yaşanmamıştır.

Kırdan kente ve kentten kente cılız bir göç söz konusu olmuştur. Evlilikler,

memur tayini, okul gibi nedenler göçün temel sebebi olmuştur. Kentli nüfus

1927 – 1950' ye kadar ancak % 3 artış göstermiştir. Bu dönemde göç

kapsamında görülen hızlı gelişmelerden biri yeni devletin kurulması ile azınlıkların ekonomik ayrıcalıklarının kaybetmesi sonucu ülkeden ayrılması, diğeri de Möntrö anlaşması gereği nüfus mübadelesi ile Yunanistan'dan 30.000 civarındaki vatandaşımızın ülkemize gelmesidir (Belge , a.g.e : 8) 1927 yılındaki yaklaşık nüfusumuz olan 13.648.000 kişinin, % 16'sı kentlerde ve % 84'ü kırsal alanlarda

yaşamakta idi. 1950 yılına gelindiğinde nüfusumuz yaklaşık 20.950.000 kişi ve bunun % 19'u kentlerde ve de 81'i kırsal kesimlerde yaşar halde idi.

Türkiye'de 1950'li yıllardan beri hızlanan köyden kente göç olgusu, bu dönemde ülkenin kırsal kesiminde görülen ekonomik ve toplumsal alanlarda görülen değişme ile başladığı ve gittikçe hızlanarak devam ettiği görülmektedir. 2 Dünya Savaşının bitimi ile Türkiye'nin dünya sistemine katılma çabaları, tarımın makineli ve modern hale geçmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, toprakların miras vb. yollarla el değiştirerek zenginlerin ellerinde birikmesi, ulaşım alanlarındaki iyileştirilmeler (İçduygu:1998. 251.)

bayındırlık alanlarındaki yatırımlar sebebiyle kırsal alanlardan kentlere doğru göç başlamış ve 1950'li ve 1960'lı yıllarda görülen iç göç ortaya çıkmıştır. Bu tarihlerde göçü hızlandıran diğer sebepler arasında nüfus artışı, tarımdaki düşük üretkenlik ve gelir yetersizliği, kırsal alanlarda görülen işsizlik, eğitim, evlilikler gibi sebepler gösterilebilir. 1950 yılından itibaren kentlerde nüfus artış hızı büyük oranlarda artmış, buna karşıt kırdaki nüfus artış hızı da düşmüştür. Kırsal alanda ‰ 21 civarında olan yıllık nüfus artış hızı ‰ 17.4'e

gerilemiş ve şehirde ise ‰ 22.5'ten ‰ 55.7' ye çıkmıştır. Nüfus oranları ise 1950 – 1960 yılları arasında kırsalda yaşayanların oranı ‰ 81'den ‰ 74'e gerilemiştir. Bu tarihlerden itibaren gecekondulaşmada uyanmaya başlamıştır. Bu dönemde 50 binden fazla gecekonduya yaşayan 240 bin kişi, 1960 yılında 240 bin gecekonduya ve de 1 milyon 200 bin kişilik nüfusa ulaşmıştır. 1960 ile 1980'li yıllar arasındaki dönemde ise kentsel alanlarda yaşanan temel dönüşüm döneme damgasını vurmuştur. Sanayi kesiminin iş gücü ihtiyacı, kırsal alanlardan çıkış noktasını bulan aşırı bir işgücü arzı ile desteklenmiş ve kentsel alanlar bu talebi ne konut ne de diğer altyapı imkanları ile karşılayabilmiştir. Esas anlamda gecekondulaşma ve sorunlarının başlangıcı yine bu yıllara rast gelmektedir 1960 ile 1970 yılları arasında kentten–kente göç önemli hale gelmeye başlamıştır. (İçduygu 1998: 252)

Bu sebeple 1965 ile 1975 yılları arasında Cumhuriyet tarihinin en yüksek kentleşme oranı gerçekleşmiştir. Bu dönemde göç merkezleri İstanbul başta olmak üzere, Ankara, İzmir, Mersin, Gaziantep, Bursa, Adana, Sakarya, İzmit gibi illere olmuştur. Özellikle göç veren illerin analizi yapıldığında ise Sivas, Kars, Kastamonu, Trabzon, Rize, Giresun, Çorum, Malatya gibi iller en yüksek oranda göç veren iller gurubunu oluşturmuştur. Coğrafi açıdan esas göçün çıkış noktası belirtmek gerekirse bu bölge Karadeniz Bölgesidir.

1980 ve 1990'lı yıllar arasında temel bir toplumsal dönüşüm sergileyen Türkiye serbest piyasa ekonomisi kavramı ile tanışmış, küreselleşme sözcüğü yavaş yavaş ülke gündemine girmeye başlamıştır. İhracata yönelik

büyüme olarak şekillenen ve Türk siyasal yaşamına Özal'lı yıllar olarak geçen bu süreçte, ülke 1980 Askeri hareketi, daha sonra Turgut Özal'ın iktidara gelmesi ile bayındırlık yatırımlarının artışı ile iletişim ve ulaşım koşullarının iyileşmesi, sanayileşmeye yönelik olarak hedeflenen büyüme hedefi ile küçük ve orta ölçekli sanayi tesislerinin artması ile göçler hızlanmaya başlamıştır. Yine bu dönemde 1990'lı yıllardan sonra Güneydoğu Anadolu'da terör olgusu önemli bir göç sebebi olmuştur.

2. 3 Göç ve Kentleşme

Öncelikle kentleşme kelimesinin tanımını yapmalıyız .Kentleşme kelimesi günümüzden 5,000 yılı aşkın bir süre önce Mezopotamya'da ortaya çıktı. Daha sonra, Nil, İndus ve Huang He vadilerinde başka kentler gelişti. Kentlerin ortaya çıkışı, büyük politik yapıların doğuşu ve gelişmesiyle aynı döneme rastlar. Kentin her şeyden önce idari, askeri, dini ve ticari bir işlevi vardı. Bu eski kentler, MÖ 1350'ye doğru nüfusu 100,000'i aşan ilk kent olduğu tahmin edilen Teb (Mısır) örneğinde olduğu gibi, dikkat çekici büyüklüğe ulaştı. Günümüzden 2,500 yıl önce, Babil'in dışında, Pers'te, Yunanistan'da, Mısır'da, Hindistan'da ve Çin'de bulunan birçok kent bu ilk eşiği aştı. Bu kentlerin tarihi, imparatorlukların genişleme ve daralma dönemleriyle karışır. Hristiyanlık döneminin başında Roma ve Luoyang'ın (Han İmparatorluğu'nun başlıca kenti) nüfusları kesinlikle yarım milyondan

fazlaydı. İmparatorlukların daha sonraki çöküşleri bu kentleri yıkıma uğrattı.(İstiklal,1991:123)

Kentli nüfus arttıkça bu kentli nüfusu barındıracak arsa ve konut ihtiyacı da paralel biçimde artmaktadır. Bir arazi parçasının arsaya dönüşebilmesi için “önce tarımsal kullanıştan kentsel kullanışa dönüştürölmesi, sonra altyapısının hazırlanması, daha sonra da, yol, otopark, yeşil alan ve meydan gibi kamusal hizmetlerle öteki tesislere dönüştürölmesi” gereklidir.(Keleş,1984:382)

Keleş’in kentleşme tanımına baktığımızda”Kentleşme kavramı sanayi ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranışları ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim süreci (Keleş, 1993: 19) ” olarak ifade etmektedir .

Tekeli’ye göre, 1929 yılında yaşanan büyük ekonomik bunalım, bu atılımın sürdürölmesini engellemiştir. Bu nedenle Türkiye kentleşme dönüşümünü, II. Dünya Savaşı sonrasında yaşamaya başlamıştır (Tekeli ,2007: 456)

Akşit, kentleşme kavramına göç olgusunu eklemiş ve göç dönemlerine göre kentleşme süreçlerini oluşturmuştur.(Akşit , 1998:22-37)

Türkiye’de kentleşmenin neden olduğı gelişmeler karşısında uygulanan politikalarda kamu otoritelerinin tavrı genellikle belli bir krize karşı bir tepki şeklinde olmuştur. Yoksa, düzenli bir politika izlendiğı söylenemez. Oysa ki,

sorun baş gösterdiğinde çözmeye çalışmak yerine, sorunları önleme yoluyla kentsel yenileme kaldıracını kullanmak, hiç değilse gelecek için daha elverişli bir yöntem olarak görülmektedir.(Küntay,1997:135)

Kentleşme kavramı, sanayileşme sonrası anlam derinliğini bir yaşanan süreçler bütünü şeklinde göstermektedir. Bu süreçler, ekonomik, siyasal ve kültürel olarak tanımlayabiliriz. Bugün Türkiye’de kentleşmeyi kentleşmemek olarak tespit ve tarif etmek gerekir. Süreçler açısından kentlerimiz, gelişmenin bir ekonomik, siyasal yapıya sahip, köy kültürü baskın kent kültürüne sahip görünmektedir.(Sezal,1997:147)

Gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri olan nüfus artışı ve sanayileşmenin gerisinde kalan hızlı kentleşme, 1950’li yıllardan sonra ülkemizin yerleşim modellerinde önemli bir değişikliğe yol açmıştır. Hızla artan nüfus, toplumsal ve coğrafi hareketliliği de artırarak Türk toplumunda gözle görülür bir değişiklik yaratmıştır. Cumhuriyetin kuruluşunda nüfusun $\frac{1}{4}$ ’ü kentte, $\frac{3}{4}$ ’ü kırdan yaşarken giderek bu oran tersine dönme ivmesi kazanmış bulunmaktadır.(DİE,1997no:2046)

1970’li yılların ikinci yarısından itibaren iç göç, küçük ve orta boylardaki şehirlerden büyük şehirlere aile göçüne dönüşerek, Batıdaki 3 metropol (İstanbul, Ankara ve İzmir) üzerine yoğunlaşmıştır. 1990’larda nüfus hareketlerini etkileyen unsurlara, gerek Doğu ve Güneydoğu Anadolu’dan diğer bölgelere, gerekse bölge içindeki zorunlu göç de dâhil olmuştur. Zorunlu göç konusunda yapılan araştırmalarda, zorunlu göç edenlerin 1990 sonrasında önemli bir yüzdesinin bölgede can ve mal güvenliğinin

sağlanmaması nedeniyle göçler yapılan göçler olduğu önemle vurgulanmaktadır.(İlkkaracan,1998:310) Hatta, bazı metropol illerin belediye başkanları Doğu ve Güney Doğu illerinden kentlerine göç eden kişilere “vize” uygulanmasını bile talep eder hale gelmiştir.

Türkiye’de kentsel nüfusun hızla artışının ana nedenlerinden birisi kırdan kente göçtür. Kente göçen köylüler zaman içinde “kentlileşmektedirler. Kentlileşen insanda “ekonomik” ve “sosyal” olmak üzere iki bakımdan değişme olmaktadır. Başka bir anlatımla kentlileşmenin iki yanı vardır:

a) Ekonomik Bakımdan Kentlileşme: Kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle karşılıyor olmasıdır.

b) Sosyal Bakımdan Kentlileşme: Kır kökenli insanın türlü konularda kentlere özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve manevi değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir. Bu ikisi arasında, ikisinden de parçalar içeren “geçiş” insanı vardır.(Kartal,1983:92-110)

Bu arada şunu da göz önünde bulundurmak gerekir ki kentleşme Türkiye’ye özgü bir olay değildir. Yeryüzünün her yanında, kentlerin çekme ve köylerin itme güçleri altında bu devinim gözlemlenir. Kentlerin çekici ve köylerin itici özellikleri arasında her yerde ayrımlar vardır. Bu güçlerin etkileşimi altında, köylerden kentlere doğru nüfus akımları olur. Bu akımları ters yöne çevirmek, ne istenilir bir durumdur, ne de olanaklıdır. Ne var ki, bu devingenliğin başıboş bırakılması, planlı bir düzenlemeye konu yapılmaması bu akımlara

“erozyon” niteliği kazandırır ve buda devamlı olacaktır .(İstiklal,1991:98)

Bu erozyonları kırsal alanlar üzerindeki etkisi; geçim olanakları daralmış bu yerleşmelerde yaşayanların büyük düşlerle kentlere göçmesi, köylerin atılğan, genç, becerikli ve girişimci öğelerini yitirmesi biçiminde kendini gösterir. Büyük kentlere gelenlerin çoğu, baba ocaklarından, alışagelmış oldukları çevrelerinden uzaklaştıklarından, gereksindikleri özdeksel ve tinsel destekten yoksun kalırlar. Parlak iş hayalleriyle geldikleri büyük kentlerde, çoğu kez bunları gerçekleştiremediklerini görür; “işsiz” ya da “gizli işsiz” durumuna gelirler. Küçük köy topluluğunun oynadığı denetim işlevinin etkisi azaldığından, toplum için yararlı olmayan, hatta zararlı yollara kapılmaları yada Büyükşehirin içinde yok olma olasılığı da artar. (Ekinci,1994:7)

Toplumsal erozyon, büyük özele gelenlerin çalışma durumlarıyla ilgilidir. Marjinal hizmetlerdeki yığılmalar, erken saatlerde köşe başlarında oluşan işçi pazarları, otobüs sıkıntıları, kanalizasyon yetersizliği, okul, kitaplık, yeşil alan eksikliği, toplumsal erozyonun büyük kentlerdeki belirtileridir.

Öte yandan, ülkemizde kentleşme bir ekonomik “erozyon” niteliği de taşımaktadır. Köylerden kentlere yalnız beden gücü ile çalışarak yaşamlarını kazanmak isteyenler gelmez; türlü yollardan ellerine önemli miktarda para geçen kimseler arasında da, kentlere giderek iş yapmak ve parasını yatırmak isteyenler bulunur. Kimileri de, çocuk okutmak, hasta tedavi ettirmek, eğlence yerlerine yakın olmak için iş yerlerini büyük kentlere taşır yada büyük kentlerde mal ve mülk sahibi olmaya çalışır. (İstiklal,1991:146)

Ülkemizde İstanbul ve Ankara’nın belli başlı iki çekici yerleşim özelliği oluşu,

gelir, servet ve ana mal akımını bu kentlere yöneltmekte; geri kalmış yörelerle köylerde biriktirilen ana malın yatırıldığı yerler bu kentler olmaktadır. Geri kalmış yörelerle köylerde biriktirilen paranın o yerlerin kalkınmasına hizmet edeceği yerde, büyük kentlere akması, hatta oralardan da türlü yollarla yurt dışına aktarılması, Türkiye’de kentleşmesinin köyler ve gerice yöreler bakımından da ekonomik erozyona yol açtığını gösterir.

2.4. Türkiye’de İçgöç Olgusunun Gelişimi

İç göçler daha çok kentlere, kent yerleşmelerine yönelik olarak gerçekleşmektedir. Türkiye’de içgöçler, temelde bir kentleşme dinamiğidir. Ülkemizde, kırsal yapıda meydana gelen dönüşümler ve değişimler sonucunda, kırsal kesimde artan nüfus toplumsal, ekonomik ve kültürel nedenlerle köylerden kentlere, iç yörelerden kıyılara ve

Doğu illerinden Batı illerine doğru sürekli olarak göç eylemine dönüşmektedir.

Türkiye’de kent nüfuslarının artmasının önde gelen nedenlerinden olan içgöçler daha çok 1950’li yıllara dayanmaktadır. 1950’li yıllara kadar hem Türkiye’de içgöç hareketleri, hem de kentlerin nüfus artış oranları düşüktür. 1950 İI. Dünya savaşıdan sonra bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de gelişmeye başlamış ve bununla beraber Cumhuriyet Dönemi’nde yapılan uzun vadeli yatırımların sonuçları alınmaya başlanmıştır (Erjem, 1997: 13–14).

Türkiye’de kırsal kesimden kentsel merkezlere süregelen içgöçün nedenlerinden biride 1950’li yıllarda uygulanmaya başlayan tarım politikaları ve bununla beraber Marshall planının hayata geçirilmesi ile başlayan tarımda modernizasyon dönemidir (Tekeli, 1998: 37).

Göç olgusunun sadece belirli bölgelerde etkin olduğunu söylemek yanlış bir ifade olabilir. Genel olarak gelişmiş bölgelere doğru olan göç akımından söz edilmektedir. Fakat göç olgusu gelişmiş bölgelerin içinde de yaşanmaktadır. Gelişmiş kentlere yakın olan ve bu kentlere göre daha az gelişme gösteren yerleşim merkezlerinde de göç olgusuna rastlanmaktadır

Türkiye’de içgöç olgusu, diğer azgelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, kentsel merkezlerin hızlı modernizasyon geçirmesi ve bununla beraber sanayileşme ve endüstri olgularına geçiş yapmaları neticesinde, artan işgücü ihtiyacını karşılamak için gerçekleşmiştir. Zaman içerisinde içgöç olgusunun nedenleri değişikliklere uğramış, işgücü talebini karşılamakla beraber, insanların rahat ve sosyal bir yaşam geçirmek, kendilerini güvende hissettikleri bir yerde yaşamlarını sürdürmek istekleri nedeniyle, kırsal kesimden kentsel kesimlere doğru bir içgöç olgusu yaşanmaya başlamıştır.

İçgöç olgusunu anlatırken sadece kırsal kesimden kentsel yerleşim merkezlerine doğru olduğunu söylemek yanlış bir ifade olmaktadır. İçgöç olgusu çok yönlü bir olgu olmakla beraber kentsel merkezlerden diğer kentsel alanlara da içgöç eyleminin gerçekleştiğini görmekteyiz. Türkiye örneği göz önüne alındığında içgöç olgusu 1950’li yıllar sonrasında ivme kazanmış

1970'li yıllardan sonra kentsel yerleşim merkezleri arasında gelişen içgöç olgusu ağırlığını hissettirmeye başlamıştır. Kentsel yerleşim merkezleri ilk etapta yakın kırsal kesimlerinden içgöç almış, daha sonra farklı kentsel merkezlere göç vermiştir.

Göçerlerin ilk olarak gittikleri kentsel alanlardan, daha sonra daha gelişmiş sanayi merkezlerine göç ettikleri görülmektedir.

2. 5 . Türkiye'deki Göçlerin Sebepleri

Ülkemizde görülen göçlerin belli başlı sebepleri; tarımda makineleşme ve köylünün topraksızlaşması, hızlı nüfus artışı, kır hayatının iticiliği ve kent hayatının çekiciliği, bayındırlık ve ulaştırma alanında yapılan yatırımlar, eğitim, tayin, güvenlik, töre, köy yapımızın varlığı gibi pek çok sebepten kaynaklanmaktadır.

Göçlerin büyük çoğunluğunun kırsal alanlardan gerçekleştiği düşünülürse; tarımda makineleşmenin ve akabinde kırsalda artan işsizliği en önemli göç sebebi sayabiliriz. Türkiye'de tarım faaliyetleri tarihte çok eskilere kadar gitmektedir. Arkeolojik bulgular yüzyıllardır ülkemizde sulu tarım tekniklerinin uygulandığını ve başarılı ürün

yetiştiriciliğinin gerçekleştiğini göstermektedir. Özellikle Hititler ve Frig devleti döneminde Anadolu bölgenin en önemli tarım merkezi idi. Osmanlı imparatorluğu döneminde ise imparatorluğun yükselme çağlarında ekonomide önemli bir yer kaplayan

ve modern halde bulunan tarım, çöküş sürecine girilmesi ile ilkel bir hal almıştır. İmparatorluğun son dönemlerinde kullanılabilir tarım arazisi yaklaşık 5.4 milyon hektar, bununda % 80'inde tahıl, % 7'sinde sebze, % 7'sinde sanayi bitkileri ve % 4'ünde meyvecilik yapılırken, topraksız, topraklı ve az topraklı köylü sayısı tüm nüfusun % 96'sını oluşturuyordu (Kepenek ve Yentürk , 2000 : 13-14)

Geri kalmışlık manzarası ve üretim geriliği, yeni Cumhuriyetle birlikte giderilmeye çalışılmıştır. Çıkarılan kanunlar (çiftçiyi topraklandırma kanunu, köy kanunu vb) ve kurulan yeni tesisler (İş Bankası, Zirai Donatım Kurumu, Atatürk orman çiftliği, Deneme çiftlikleri vb.) ile belli ölçüde üretim artmıştı. Ayrıca 1858 tarihli Arazi Kanunnamesi'nden kaynaklanan toprak mülkiyeti kargaşası Medeni Kanunun kabulü ile sona ermiş ve toprak rejimi belli ölçüde düzenlenmişti . (Kazgan , 2002 :68)

Türkiye 1947 yılındaki Truman doktrini çerçevesinde askeri yardım ve 1948 Marshall yardımı kapsamında da ekonomik yardım almıştır. Ekonomik yardım programı içersinde de tarıma dayalı gelişmeyi sağlamak ve o dönemde yoğun hammadde ve gıda ihtiyacı duyan Batı Avrupa'ya ihracatı arttırmak üzere Traktör ithaline başlandı. Ayrıca tarımsal gelişmeyi tamamlayacak şekilde karayolları yapımına gidildi . (Kazgan , 2002 : 83) Tarımda artan makine ithali ile birlikte de içerde de önceleri montaj ağırlıklı daha sonraları ise üretimi gerçekleştirilen traktör, biçerdöver ve bunların ekipmanları sayesinde üretimde artışlar gerçekleşti. Traktörün tarım sektörüne girmesi ile ürün artışının yanında insana duyulan ihtiyacın azalması ile de atıl bir işgücü

kesiminin varlığı bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Traktörün ülkeye girişi ile toprak satın almalar ve toprakların varlıklı kesimlerin ellerinde birikme süreci de başlamıştır. (Köymen , 1998 :18)

Küçük arazilerin büyük toprak sahiplerinin eline geçişi ile birlikte, küçük arazilere daha önce sahip olan kesimde yeni toprak sahiplerinin yanında ortakçılık, kiracılık, maraba şeklinde çalışmaya başlamıştır. Ülkemizde özellikle Güneydoğu ve Akdeniz bölgelerinde bu topraksızlaşma süreci en büyük yüzdelere ulaşmış, buraların topraksızlaşan halkı, devlet arazilerini, ormanları açarak çiftçilik yapmaya ve çoklukla kasaba ve kentlere göç yolunu seçmiştir . (Köymen , 1998 : 19)

1950'den sonra ise tarım arazilerinde ekilebilir toprakların sınırına erişilmemesi, topraksız ve de yeteri kadar toprağı olmayan köylülerin sayısının artışı, tarım dışı faaliyetlerin canlı hale gelişi de göçü besleyen önemli sebeplerden birisi haline gelmiştir .(Tütengil , 1983 :165)

Köylü için toprak onu hayata bağlayan en önemli etmendir. Zira köylü geçimini topraktan elde ettiği ürünün satışı ile sağlamaktadır. Sahip olunan toprakların büyüklüğü kadar, arazi yapısı da köylü için çok önemli konulardan biridir. Zira kıraç alanlar, dağ etekleri, tepeler ürünlerin verimsiz yetiştiği bölgelerdir. Sulama imkanları, gübreleme, ekim faaliyetleri bu alanlarda nerede ise imkansız haldedir. Olumsuz özellikleri sebebiyle ucuz olan bu alanlar fakir kesimler tarafından satın alınmaktadır. Bu tür yerlerin düşük verimliliği köyde artan nüfusu burada tutamamakta, buralarında elden çıkmasına, ve de ortada hiçbir geçim kaynağının kalmamasına yol açmakta,

sonuç olarak ta artan nüfus yeterli iş bulma ümidi olmaması sebebiyle şehirlere akın etmektedir (Kongar , 2001 : 552)

1980’li yıllara gelindiğinde ise tarımın kesiminin ulusal gelir içindeki payı ve işgücü içindeki oranı da gitgide düşmeye başlamıştır. Tarım kesiminin Gayrisafi Milli Hasıla (GSMH) içindeki oranı gitgide düşmektedir. Bu düşüşün en büyük sebebini ise hizmetler ve sanayi sektörlerinin son elli yılda ülkemizde yükselen değer olması oluşturmaktadır. Aşağıdaki Tablo da tarımın GSMH’da ki payı ve genel işgücü oranları içindeki yüzdesi verilmektedir. Tablodan görüleceği üzere tarımda çalışan ve tarımın gelir oranları sürekli azalmaktadır. Tablodan görüleceği üzere tarım kesimi sürekli kan kaybetmekte ve iş gücü oranındaki yüzdesi düşmektedir. Şehirlere akan nüfus tarım kesiminin iş gücünü azaltırken, endüstri ve hizmet sektörünün işgücü içindeki oranın arttırmaktadır.

Tablo 2.2.

Tarım Kesiminin GSMH İçindeki Payı ve İşgücü İçindeki Oranları (1960-1990)

Yıllar	Tarımın Payı %	Toplam İşgücüne Oranı
1960	40.7	78.0
1962	38.1	77.1
1965	34.1	75.0

1967	32.5	71.3
1970	29.1	68.0
1972	27.7	65.0
1975	24.8	60.9
1982	24.0	60.3
1990	16.3	53.7

Kaynak: Emre KONGAR, 21.Yüzyılda Türkiye. s.552

Hızlı nüfus artışı bir diğer göç sebebi olarak sayabiliriz. Nüfus ülkeler açısından politik, askeri, ekonomik vb. konularda çok önemli bir güç unsurudur. Ülkenin jeopolitik konumunu, üretimini, tüketimini, güvenliğini vb. pek çok alanı etkileyen nüfus, ülkemiz için hem bir dinamik gelişme unsuru hem de bir sorunlar yumağının kaynağıdır. Zira nüfus eğer kontrol altında arttırılabiliyorsa ve yeterli iş imkanları ile desteklenebiliyorsa önemli bir güçtür.

Nüfus artışı göçü besleyen en önemli faktörken, işsizlik ise göçü hızlandıran en kuvvetli elaman olarak karşımıza çıkmıştır. Bugün hızla artan nüfusumuzu tutamayan yerleşim birimleri, bir anda boşalmakta buna karşılık belli başlı büyük kentler ise adeta birer sağanak yağış şeklinde göçe maruz kalmaktadır. Köylerimizde nüfus doğumlarla artmaktadır. Şehirlerde ise nüfus hem doğum hem de göçle artmaktadır.

Kırsal alanların iticiliğini ve kent alanların buna karşılık çekiciliği başka bir göç sebebidir. Kırsal alanlarda hayat kapalı halde geçmektedir. Kırsal

kesimin en belirgin yerleşmesi köylerdir. Köyler ile şehirler değişik açılardan farklılıklar göstermektedir.

Bunlar mesleki, doğal çevre, büyüklük ve nüfus, nüfusun homojenliği, sosyal hareketlilik, sosyal tabakalaşma, sosyal ilişkiler açısından olmaktadır. (Kurtkan, 1968: 81) Şehir hayatı ise mesleki organizasyonlar, beşeri münasebetler, iktisadi ve sosyal yönlerden sayıca fazla ve kolay haldedir. İnsan ihtiyaçları ve çözümleri organize halde çözümlenmektedir.

Çalışma şartları daha iyi ve kırsala göre ücretleri daha yüksektir. Toplumsal konumunda yükselme ve zengin olma şansı mevcut bulunmaktadır. Eğitim, sağlık, bayındırlık, kültür v.b. hizmetler yeterli şekilde sunulması sebebiyle şehir hayatı çekici bir görünüm arz eder. Bu etkilerin radyo ve televizyon aracılığı ile geniş kesimlere ulaştırılması şehrin çekici yönlerinin kırsal alanlara girmesine dolayısı ile göçe sebep olmaktadır.

Ulaşım alanlarında yapılan yatırımlar göçe yol açan sebeplerden diğeridir. Baraj, karayolları ve hava limanları yapımı, büyük sanayi siteleri oluşturmaları, savunma tesisleri kurulması gibi her türlü altyapı faaliyeti göçü uyarıcı bir etmendir. Bu tür projeler, bu tür yatırımların uygulandığı bölgelerin nüfusunu sosyal, ekonomik ve kültürel yönlerini derinden etkilemektedir. Bu tür projeler kapsamında belirli nüfus zorunlu göçe tabi tutulabilmektedir. Büyük kalkınma hamlelerinin birer uzantısı olan bu projeler, verimli toprakların kaybedilmesine yol açtığından yeniden verimli toprak bulma zorluğuna, çok büyük miktarlarda nüfusun tahliyesini gerektiğinden, bu nüfusu yeni yerlere iskan edilmesi sorununa, bölgelerin gelir kaynakları ve üretim yapısını değiştirmeye,

geleneksel dayanışma ilişkileri, komşuluk, akrabalık, hısımlık gibi değerleri azaltma gibi derin etkilere yol açmaktadır (Ecevit , 1972 :72)

Bayındırlık yatırımlarından yollar, köylerle şehrin temasını sıklaştırması ve şehrin etkilerini köylere sokması açısından önemlidir. Zira yeni açılan yollar sebebiyle taşıtlar ve vasıtalar ile şehre gidiş gelişler artmış, şehirde kalınış süreleri uzamıştır. Göç etmek isteyen kesim, artan vesait ve ulaşım imkânları ile şehre eskisine göre daha hızlı ve daha ucuza gitme olanağı kavuştuğu için göç etme eğilimi artmıştır. Büyük altyapı yatırımlarından hava alanları, garlar, stadyumlar, madenler ve sanayi siteleri de göçü uyarıcı etkiye sahiptir. Bu bölgelerin zamanla çok büyük miktarlarda rant elde edilme kapısı olacağı inancı, bu bölgelerin etraflarına hızla bir göç akımının başlamasına yol açmaktadır. Bayındırlık yatırımlarının değişik sosyal etkileri de mevcuttur. Yıllardır toprakları üzerinde güvenle yaşayan halk ani bir kararla iskâna tabi tutulması insanlar üzerinde değişik olumsuzluklara yol açacaktır. Bayındırlık yatırımları sebebiyle köylerin dağılması, parçalanması ve köylülerin değişik bölgelere göç etmesi nedeniyle ailelerin birbirinden kopması, mevcut toplumsal ilişkilerin zayıflamasına, çok önemli işlevler yerine getiren yardımlaşma ve dayanışma bağlarının azalmasına yol açmaktadır. Köylülerin köylerinden göç etmek zorunda kalması, göç edilmesinden çok önceden başlayan ve göçten sonrada devam eden, gelecekte korkma, huzursuzluk, güvensizlik, şüphelilik, huzursuzluk gibi etkileri yol açmaktadır (Ecevit , 1972 : 76-78)

Eğitim, Tayin, Güvenlik, Terör, Kan Davası vb. nedenlerde önemli göç nedenleridir. Eğitim göçü hızlandırıcı etmenlerden biridir. Eğitim formasyonu yoluyla kazanılan bilgi ve birikim, şehirlerde istihdamı beraberinde getirmektedir. Türkiye’de okul sayısı, niteliği, çeşidi ve okuma yazma oranları, örgün ve yaygın eğitim sebebiyle gittikçe artmaktadır. Eğitimin göç üzerindeki diğer bir yönü de; okul okumak için şehirlere giden çocukların yanlarında giden aileleri oluşturmaktadır. Ülkemizde üniversite ve yüksekokul bazında en çok okulun bulunduğu bölge Marmara bölgesi ve İl ise İstanbul'dur.

Kente eğitim amaçlı göçlerin olumlu etkisi, kırsal kesimlerde temel eğitimin olmaması sebebiyle şehirler aracılığı ile eğitimini yaygınlaşması olurken, olumsuz etkisi ise eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilemesi olmaktadır. Her yıl artan şehir nüfusu sebebiyle eğitime daha çok kaynak ayrılması gerekirken, yeterli bütçe imkanlarının olmaması sebebiyle bu gerçekleşmemekte ve sınıflarda kalabalıklar oluşmaktadır. Okul, öğretmen, araç-gereç sayısının yetersizliği ve öğrenci başarısızlığı ortaya çıkmaktadır. Şehirden şehre göçte ise öğrenciler yeni çevrelerine okullarına, arkadaşlarına, öğretmenlerine belirli bir süre alışamamakta dolayısıyla da akademik başarıları olumsuz yönde etkilenmektedir .(Tezcan , ,592)

Tayinlerde bir bölgede az da olsa nüfus hareketliliğine yol açan bir diğer olgudur. Kırsal kesimlerde devlet memuriyeti önemli ve sınırlı sayıdaki iş kollarından biridir. Bu yüzden tayin sebebiyle göçler kırsal alanda önemli bir oran tutmaktadır. Özellikle öğretmen, sağlık personeli, polis gibi meslekler

beraberinde göç getiren görevler olup, kişileri aileleri ile birkaç yıllık aralar ile yurdun değişik bölgeleri arasında göç etmeye zorlamaktadır.

Son 20 yılda, Türkiye'nin bölücü örgütle giriştiği mücadele sonucunda Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesinden büyük illere ve çevrelerindeki illere yoğun bir göç süreci başlamıştır. Bu göçe terör göçü adı verilmektedir. Terör örgütünün baskısı ve saldırısından kaçan halk evini, tarlasını, hayvanlarını satarak başta İstanbul, Diyarbakır, Mersin, Adana, Gaziantep olmak üzere değişik illere göç etmiştir. Bu tür göçlerin diğer göçlerden farkı bireysel değil, aileler, hatta köy göçleri şeklinde gerçekleşmiş olmalarıdır

(İrmak,1997:329)

Terör göçlerinin bölgenin hayvancılığın bitişi ve de gidilen bölgelerde yoğun işsizliğe yol açmaları gibi iki büyük etkisi olmuştur. Terör sebebiyle küçük ve büyükbaş hayvan üretimi büyük oranda düşmüştür. Hayvancılıkta olsa belli geçim kaynaklarını oluşturan iş kolu da ortadan kalkmıştır. Gidilen şehirler de ise açık bir kent işsizliği ortaya çıkmıştır. Tarım kesiminin iş gücü oluşturan terör göçmenleri, şehirlerde genellikle iş bulamayınca inşaat işçiliği, işportacılık, pazarcılık gibi alanlarda çalışıyor gibi gözükmektedirler.

(İrmak ,1997 :519)

Kan davası da ülkemizde yer alan göç sebeplerinden birisidir. Can güvenliği sebebiyle, kişiler yerlerini yurtlarını terk ederek büyük şehrin temposu ve kalabalığı içinde kendisini kaybettirmeye çalışmaktadır.

Türk köy şeklinin varlığı da göçler konusunda önemli bir konum üstlenmektedir.

Genel bir tanımla köy; nüfusu kasaba ve şehirlere oranla daha az olan, üretim ve iş bölümünün çok gelişmiş olmadığı, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yoğun olarak görüldüğü, insanlar arası yüz yüze ilişkilerinin varolduğu ve resmi norm ve statülerin ağırlıklı olarak bulunmadığı, kendine has bir takım sosyal değer ve inanışları olan yerleşim alanlarıdır. İdari tanıma göre köy; 1924 tarihli köy kanununa göre; nüfusu 2000 az olan, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu ya da dağınık olarak bağ, bahçe, tarlalarıyla müteşekkil, taşınabilen yada taşınamayan malları sahip yerler köy olarak tanımlanmaktadır.(Gözübüyük, 1996: 130) Türkiye’de köyler az nüfuslu yerleşim birimleridir. Ülkemizdeki köy nüfusunu diğer ülkelerle kıyaslarsak köy nüfusunun daha düşük olduğu görülür. Türkiye’de köyler ortalama 100 – 2000 kişi arası değişirken, ABD 2000- 5000, Hollanda’da 20.000, Japonya’da 30.000, Kore’de 40.000 kişiye kadar ulaşabilmektedir .

(Gezgin , 1991 : 132) Türkiye’de bu oranların düşük miktarda olmasının temel sebebi coğrafi açıdan düzensiz denebilecek bir arazi yapısına sahip olması ve bu sebeple gerçekleşen göçlerdir. Köylerimizin hemen hemen tamamı cemaat tipi yerleşim alanlarını oluşturmalarından dolayı cemaat tipi topluma has özellikler köylü karakterinin şekillenmesinde başlıca rol oynamaktadır.(Gezgin , 1991 :140) Köylerimizde çoğu kez geniş aile yapısının varlığı, akrabalık, hısımlık, komşuluk, bağlarının güçlülüğü, yardımlaşma olgusunun güçlü şekilde var olması köylerin dayanışmacı özellikler arz etmesini sağlamaktadır. (Gezgin , 1991 :140)

Ülkemizde ekili dikili alanlar 174.980.000 dekadır . Bu alanların 136.551.000 dekarı nadasa bırakılmaktadır . 192.376.000 dekarı orman arazisidir . Ürün alınamayan bölüm 113.403.000 dekadır . Çayır ve meralar ise 123.776.000.dekadır. Ülkemizde kullanılmayan alanlar ise 662.195 .000 dekadır (TUİK 2009 yılı tarım alanları bilançosu)

Üretim genelde ailenin tüketimi kadar yapılabilmektedir. Tarla ve bahçe gibi üretim yapılabilen alanlarda, miras yoluyla bölüntülü hale geldiği için yüksek miktarlarda üretim gerçekleştirilememektedir. Ayrıca iklimi düzensizliği ve arazi şartlarının engebeli halde bulunuşu da buna eklenince kaliteli ve kazançlı bir ürün yetiştiremeyen köylü şehirlere iş bulabilme ümidiyle akmaya başlamıştır. 1950'li yıllardan sonra tarımda makineleşme sürecine girilmesi ailedeki fazla nüfusa ihtiyacı ortadan kaldırırken, fazla işgücü şehirlere yönelmiştir. Türkiye'de batı ülkelerinde görüldüğü gibi modern anlamda yüksek düzeyde bir hayvancılık ve tarım üretimi gerçekleştirilememektedir. Ne verimli ürün elde edilebilirken ne de yeterli kar sağlanabilmektedir. Hayvancılık açısından da ülkemiz modern tarımın gerisindedir.

Köylerimizde gerçekleştirilen hayvancılık hala geleneksel usullerle, ilkel olarak sürdürülmektedir. Kaliteli hayvan ırkının yetiştirilmesinde bir çok bölgede iklim olumsuzlaştırıcı etken olarak karşımıza çıkmakta iken, maliyetlerin de yüksek olması çiftçiliği kısıtlamakta ve bu faaliyetle uğraşan köylülerin gitgide işsiz kalmasına sonuçta da şehirlere yönelmesine olanak tanımaktadır.

2. 6 . Hızlı Göç Hareketinin Ülkemiz Açısından Doğurduğu Sonuçlar

Türkiye'nin ekonomik yapısındaki dönüşümü göç üzerinde önemli bir rol oynamıştır. Göç hareketleri her zaman için başta ülke ekonomisi olmak üzere, kentleşme ve gecekondulaşma, sanayileşme, tarım, hayvancılık gibi faaliyet kolları üzerinde doğrudan etkiye yol açmıştır..

Kırsal alanlarda doğum oranları, şehirle göre daha yüksek olduğu bilinmektedir .Bu yüzdende kırsal alanların nüfus artışı doğumlar ile gerçekleşmektedir. Fakat doğumların çok iş imkanlarının ise sınırlı olması artan fazla nüfusun , işsizlik sebebi ile şehirlere yönelmesine sebep olmaktadır . Ayrıca iş gücü açısından tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörüne kayış, Türkiye ekonomisindeki gelişmeler ve de bizzat kalkınma planlarımızda hizmet sektörüne dayalı büyüme yaklaşımın benimsenmesinden kaynaklanmaktadır. (Kongar , 2001: 529)

Hızlı göç hareketleri kır-kent dengesi bozulmuştur . Türkiye gittikçe kentli olmaktadır. Şehirler gittikçe nüfusu kendine doğru çeken bir hale gelmektedir. 1925'li yıllarda nüfusumuzun yaklaşık % 80'ini köyler, yaklaşık % 20'lik kesimini ise şehirler oluştururken, bu gün toplam nüfusumuzun % 70'i şehirde yaşar haldedir.

Kentleşme oranlarında önem arz eden nokta Kentleşmenin ne derece sağlıklı gerçekleştirilebildiğidir. Zira nüfusumuzun büyük kısmını tutan kentlerde bir çok sıradan kentsel hizmetler bile yerine getirilememektedir. Kentlerimiz bu gün artan nüfusa yeterli alt yapı hizmetini sunamamaktadır.

Gecekondular kentlerin en sıradan manzaralarına dönüşmüştür. Hızla yapılan göçler, trafik, ulaşım, konut, otopark yeterli sayıda dinlence ve eğlence alanı, spor tesislerinin eksikliği, gürültü ve çevre kirliliği, kaçak yapılaşma, sosyal erozyon gibi sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Kentler insanlığın ve medeniyetin bir göstergesidir. İnsanlara rahat, temiz ve düzenli bir yaşam sunması gereken kentsel alanlar ülkemizde bunların aksine çok büyük oranda sıkıntı, stres ve değişik problemler sunmaktadır. Modern olarak ifade edilen şehirlerimizde bugün içsel kent merkezleri kurulmuştur. Şehrin karmaşık dokusundan sıyrılmayı hedefleyen, belli bir gelir grubuna hitap eden, çok katlı ve düzenli yapılaşmalar gecekondu ve normal semt ve mahalleler arasında 3. bir yerleşim şeklini almıştır.

Hızlı göç hareketlerinin bir diğer etkisi de kentleri iş bulma ümidiyle dolduran kesimin yol açtığı yoğun işsizliktir. Bir taraftan kırsal kesimde tarım üretimi ve hayvansal üretim düşerken, diğer taraftan da işsizlik çığ gibi büyümekte ve sosyal kargaşalara müsait bir ortam hazırlanmaktadır. Rahatsızlık indeksi diye tabir edilen ve çalışabilecek durumda olan fakat her hangi bir işte çalışmayan nüfusu oluşturan kesim kentlerimizde gittikçe artmaktadır. Nitekim aşağıdaki tablodan da görülebileceği gibi kentlerde işsizlik oranları gittikçe artmaktadır.

Kentsel işsizliğin genel sebebi şehirlerdeki iş kollarının daha çok teknik bilgi ve makine gücü gerektirmesidir. Oysa göçle gelenlerin ne teknik bilgisi ne de yeterince alet bilgisi vardır .

Aşağıdaki tablolarda 2009 yılına ait işsizlik ,kentsel kırsal kesimdeki işsizlik oranları ayrıca kadın ve erkeklerin istihdam durumları verilmiştir .

Tablo 2.3

Türkiye’ de İşsizlik Oranları (2009) (%)

2009 YILI	TÜİK SONUÇLARI
2009 Yılı İşsiz Sayısı	3 . 475 .000 kişi
2009 Yılı İstihdam Edilenlerin Sayısı	21 . 277 .000 kişi

Kaynak : TÜİK 2009 Yılı Hanehalkı İş Gücü Araştırması

Tablo 2.4

2009 YILI İSTİHDAM EDİLENLERİN GENEL YÜZDELERİ	
Tarım Sektörü	% 24.7
Sanayi Sektörü	% 19.4
İnşaat Sektörü	% 5.9
Hizmet Sektörü	% 50.0

Kaynak : TÜİK 2009 Yılı Hanehalkı İş Gücü Araştırması

Tablo 2.5

2009 YILI İŞSİZLİK ORANLARI	% OLARAK
Kentsel Yerlerde İşsizlik	% 16.6
Kırsal Yerlerde İşsizlik	% 8.9
Tarım Dışı İşsizlik	% 17.4
Genç Nüfusta İşsizlik	% 25.3
Kayıt Dışı İşsizlik	% 47.9

Kaynak : TÜİK 2009 Yılı Hanehalkı İş Gücü Araştırması

Tablo 2.6

2009 YILI KADIN VE ERKEK TOPLAM İŞ GÜCÜNE KATILIM ORANLARI	% OLARAK
2009 Yılı Kadın Ve Erkek İş Gücüne Katılım Toplamı	% 47.9
Erkeklerin İş Gücüne Katılımı	% 70.5
Kadınların İş Gücüne Katılımı	% 26.0
Kentsel Yerlerde İş Gücüne Katılım	% 45.8
Kırsal Yerlerde İş Gücüne Katılım	%52.7

Kaynak : TÜİK 2009 Yılı Hanehalkı İş Gücü Araştırması

Göçle beraber ülkemizde nüfusumuzun aktif kesimi şehirlere gitmekte, tarımsal üretim alanlarında ise yaşlı nüfus kalmaktadır. Bu da göç veren

illerimizin gelişme hızını düşürmektedir. Gelişme hızı düştükçe göç artmakta ve geri kalmışlık bölgelerimizin kısır döngüsü olarak kalmaktadır. Ayrıca giden bireylerimizin bir tüketim birimi olması sebebiyle göç veren bölgelerimiz pazar olarak ta görece avantajlarını kaybetmiş bulunmaktadır. Bölgelerdeki iç pazarda oluşan talep nüfus azlığı sebebiyle kısılmaktadır. Bu ise bölgelerin gelişmesini olumsuz yönde etkileyen bir etmendir.

(Tekeli ,1978 :16)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3 .ANKARA İLİ ALTINDAĞ İLÇESİNDE GÖÇ VE EĞİTİM SORUNLARI OLGUSUNA İLİŞKİN BİR İNCELEME

Bu bölümde araştırma konusu ve amacına dair bilgiler verilecek ve Ankara ili Altındağ ilçesinde araştırma yapılan iki ilköğretim okulundan elde edilen bulgular ele alınacaktır.

3.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE AMACI

Bu çalışmada Türkiye 'de yaşanan iç göç hareketleri sonucunda Ankara ya gelen ailelerin çocuklarının okullardaki eğitim öğretim programlarına uyumları ve karşılaştıkları sorunlar açıklanmaya çalışılacaktır.

Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre hayat standartlarından eğitime kadar hayatın her yönünü etkileyen temel bir değişim aracıdır. Ülkemizde 1950'li yıllardan sonra sosyo - ekonomik şartlar neticesinde çok yönlü gelişen fakat ağırlıklı olarak kırsal alanlardan, kentsel yerleşim merkezlerine doğru yoğunlaşan iç göç hareketi, bugün kentlerimizin içinde bulunduğu sorunların en büyük sebeplerinden biridir.

Göç olgusu çeşitli itici ve çekici nedenlere bağlı olarak gelişen, karar verme ile süren ve sonunda eyleme dönüşen bir süreç olarak tanımlanabilir.

Göç olgusunun etkilerine genel olarak bakıldığında aile bireyleri içerisinde en çok etkiyi çocuklar görmektedir. Çünkü çocuklar göçle birlikte sadece şehir değiştirme olayını yaşamazlar. Bununla birlikte okul, arkadaş çevresi, ortam ve hatta oynadıkları oyunlarda bile farklılıklar yaşarlar. İşte bu farklılıklara uyum sağlama yada sağlayamama durumları onlar için en büyük riski oluşturur.

Çalışmanın bu kısmında Türkiye’de gelişen içgöç olgusuna bağlı olarak Ankara ili Altındağ ilçesinde eğitim veren iki ilköğretim okulunda okuyan öğrenciler, veliler, okullarındaki öğretmenlerle görüşülmüştür. Bu görüşmeler ışığında Ankara’ya göç eden göçerlerin çocuklarının eğitim ve öğretimde karşılaştıkları sorunlar hakkında fikir sahibi olabilmek amaçlanmıştır.

Çalışma da, öğrencilerle ilgili olarak başta okulda olmak üzere karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm yolları araştırılmıştır. Öğrencinin okulda en çok hangi konularda sıkıntı yaşadığı bu sorunların çözümü için herhangi bir yardım kurumundan yardım alıp almadıkları da incelenmiştir.

Araştırmada aynı zamanda velilere uygulanan anketlerle Ankara’ya geliş sebepleri içerisinde çocuklarına yönelik ne tür beklentileri olduğu (eğitim ve gelecek) da araştırma içerisinde verilmiştir.

3.1.1. ARAŞTIRMANIN ALANI

Araştırma sadece Altındağ ilçesi sahası ile sınırlıdır. Altındağ ilçesi dışındaki yerleşim alanları araştırma kapsamına dahil edilmemiştir. Altındağ ilçesinde eğitim ve öğretim veren iki ilköğretim okulunda anket çalışması uygulanarak veriler toplanmıştır.

3.1.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni olarak Ankara ilinin Altındağ ilçesi seçilmiştir. Bu ilçenin seçilmesinde Ankara'ya göçle gelen ailelerin genelde maddi sıkıntılardan dolayı diğer semtler yerine burada daha rahat ev bulabildikleri (veya gecekondulu diye tabir edilen yapılar oluşturdıkları) , yaşam koşullarının kendi sınırlarını aştığını söylemek mümkündür.

Alan araştırmasının esas veri toplama aracı, araştırma sahasına göç etmiş olan göçerler ile yüz yüze yapılan görüşmelerde uygulanan soru kâğıdıdır. Soru kâğıdına ek olarak, göçerler ile yüz yüze yapılan görüşmeler, onlardan alınan bilgiler ve gözlemler araştırmanın kaynakları arasındadır.

Anket uygulanan göçerler, kolayda örneklem yöntemine göre belirlenmiştir. Anket uygulanan kişilerin göç etmiş kişiler olmasına özen gösterilmiştir. Neticede 60 adet anket öğrencilere, 60 adet anket öğrenci velilerine, 12 adet anket öğretmenlere uygulanmıştır.

Kolayda örneklem yöntemi ile bu bölgedeki göçerlere yüz yüze görüşülerek 28 sorudan oluşan anket formu ailelerine, 11 sorudan oluşan anket formu öğrencilere, 11 sorudan oluşan anket formu ise öğretmenlerine

uygulanmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen veriler değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

3.1.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARININ HAZIRLANMASI

Veri toplama amaçları için hazırlanan anket soruları iki aşamada kullanılmıştır. Öncelikle Ankara iline son 10 yılda Çankırı, Çubuk ve Kalecik'ten göç ederek gelen ailelerin belirlenmesi için anket formları hazırlanmıştır. Bu anketlerin sonucunda 60 öğrenci ve aile belirlenmiştir. İkinci aşamada ise ayrı ayrı hazırlanan anket soruları öğrenciye, ailesine, öğretmenine ve uygulanmıştır. Anket soruları

Ek 1:Öğrenci Velilerine Uygulanacak Anket Soruları

Ek 2:Öğrencilerin Öğretmenlerine Uygulanacak Anket Soruları

Ek 3: Öğrencilere Uygulanan Anket Soruları olarak düzenlenmiştir.

3.1.4. ARAŞTIRMANIN UYGULANMASI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın uygulanması için öncelikle Altındağ ilçesinden seçilen ATO 65 YIL İÖÖ ile BEŞİKKAYA İÖÖ' da okuyan ve son 10 yıl içerisinde göçle (Çankırı, Çubuk, Kalecik 'ten) Ankara'ya gelen ailelerin çocuklarının okudukları sınıflardaki öğretmenleriyle öğrenciler seçilmiştir. Anketler araştırmacı tarafından öğrencilere cevaplatılarak toplanmış, ailelerine ait anket kâğıtları gelebilen velilerle okul veli görüşme odasında, okula gelemeyen velilerle de evlerine gidilerek bizzat doldurulmuştur. Sınıf

öğretmenlerine ait anketlerde kendilerine doldur tularp araştırmacı tarafından toplanmıştır..

Anket sorularının cevapları araştırmacı tarafından okunarak listeler ve tablolar oluşturulmuştur.

3.1.5. VERİLERİN ANALİZİ

Veri ve kaynak olarak konuya ilişkin bilimsel içerikli kitaplar, yazılar ve makaleler, devlete bağlı veya bağımsız olarak çalışan kuruluşların çıkardıkları dergiler, yayınlar ve konuya ilişkin olarak yaptıkları araştırmalar, çalışma sahasında yapılacak olan anket ve söyleşilerden faydalanılmıştır. Araştırma sahasından elde edilen veriler Microsoft Office Excel ve bilgisayar programları yardımıyla değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

3.1.6. Araştırma sahası olarak Altındağ ilçesinin seçimi

Altındağ, Ankara 'nın anakent ilçelerinden biridir. 1984 yılında ilçe haline getirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti 'nin kurulduğu ilk TBMM bu ilçededir.

Nüfus

İlçenin nüfusu 2009 genel nüfus sayımına göre 371129'dur. Bunun 367516'sı ilçe merkezinde, 3613'ü ise kasaba ve köylerde yaşamaktadır.

İlçe bağlısı olarak merkez hariç olmak üzere ilçe merkezine bağlı; 1 belde, 7 köy ve 113 mahalleden oluşmaktadır.

Tablo 3. 1. Altındağ ilçesi nüfus verileri

Yıllara göre ilçe nüfus verileri			
Yıllar	Merkez	Köyler	Toplam
<u>2009</u>	367.516	3.613	371.129
<u>2007</u>	367.471	3.264	370.735
<u>2000</u>	400.023	7.078	407.101
<u>1997</u>	374.697	5.515	380.212
<u>1990</u>	417.616	5.052	422.668
<u>1985</u>	397.234		
<u>1980</u>	608.689		

<u>1975</u>	512.392		
<u>1970</u>	335.096		
<u>1965</u>	218.464		
<u>1960</u>	148.420		

tr.wikipedia.org/wiki/**Altındağ,_Ankara**

Tarihçe

İç Anadolu Bölgesi'nde, Ankara İline bağlı bir ilçe olan Altındağ, Ankara Ovası, Çubuk ve Mürtet Ovaları arasındaki engebeli arazide kurulmuştur. Kuzeyde Çubuk, batıda Keçiören ve Yenimahalle, güneyde Çankaya ve Mamak ilçeleriyle, doğuda ise Elmadağ ilçeleri ile komşudur ve çevrilidir.

İlçe, Keçiören, Yenimahalle ve Çankaya ilçelerine doğru düz, Mamak ve Çubuk yönünde ise orta yükseklikte tepelerden oluşan bir arazi yapısına sahiptir. Hıdırlıktepe, Kayağı Dağı ve Ankara Ovası ilçemiz sınırlarındadır. Çubuk Çayı üzerinde kurulan Çubuk Barajı Altındağ'ı kuzey ve güney yönündenikiyebölmektedir.

Deniz seviyesinden yüksekliği 850 m. olan ilçenin yüzölçümü 170 km² olup,

2000 Yılı genel Nüfus Sayım sonuçlarına göre; toplam nüfusu 407.101'dir.

Ankara'nın metropol ilçe merkezlerinin başında gelmektedir. İlçenin gelişimi Ankara ile bağlantılı olmuştur. 13 Ekim 1923 tarihinde Ankara'nın başkent olmasıyla hızlı bir nüfus artışı başlamış ve 1955 yılında Altındağ ilçesi kurulmuş ve 29 Kasım 1983 tarihinde ilçe olarak bugünkü idari yapısına kavuşmuştur.

Altındağ'ın kuruluşunun, Ankara yöresinde ilk yerleşimin başlamasıyla aynı zamanda olduğu sanılmaktadır. Eski Ankara ile aynı kültürel konuma sahip olan Altındağ'ın 6000 yıllık geçmişi vardır. Bu yüzden de yöre pek çok uygarlıklara sahne olmuştur. Friglerin, Lidyalıların, M.Ö. 547'de Perslerin, M.Ö.281 yılında da Galatların egemenliğine giren yöre, MÖ.25 yılında Romalıların eline geçmiştir. Bunu Bizans, Selçulu ve Osmanlı dönemleri izlemiştir. Bu nedenle de Altındağ'da Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait eserler bulunmaktadır.

Bizans döneminde yapılmış Julianus Sütunu, Augustus Tapınağı, Roma Hamamı, Galatlar tarafından yapıldığı sanılan tarihi Ankara Kalesi bu dönemde yapılan eserlerin başında gelmektedir. Ayrıca Selçuklu dönemine ait pek çok camii, türbe de onları tamamlamaktadır.

Ankara'da bir dönem Ahi teşkilatının egemen olduğu görülür. Bu yüzden de Altındağ sınırları içerisinde Ahi Elvan, Ahi Şerafeddin (Aslanhane) gibi önemli camiler yer almaktadır. Hacıbayram Cami, Karacabey Camii, Cenabi Ahmet

Paşa Cami gibi Osmanlı dönemi Cami ve türbelerinin yanı sıra XIV. ve XV. yüzyıllara ait pek çok mescit, han, dergah ve bedesten de yine ilçemizin önemli tarihi ve manevi değerlerini oluşturmaktadır.

Altındağ'da Kale civarında Samanpazarı, At Pazarı, Çıkırıkçılar Yokuşu, Koyun Pazarı, Saraçlar Çarşısı gibi önemli ticaret merkezleri bulunmaktadır. Buralarda bakırcılar, hasırcılar, kunduracılar, sobacılar yer almaktadır. Bunların yanı sıra bu pazarların en büyük özelliği; Ankara'ya özgü geleneksel el ürünlerinin satıldığı bu yerlerin tarihi yönden önem taşıyan binalar içerisinde olmalarından dolayı da artı bir önem kazanmış durumdadır.

Altındağ İlçesinde, Etnoğrafya Müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi, Cumhuriyet Müzesi, Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Demiryolları Müzesi, İstiklal Marşı Şairi Mehmet Akif Ersoy'un Müze evi gibi önemli tüm müzeleri yer almaktadır. Ayrıca Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi gibi önemli kültür merkezleri de burada bulunmaktadır. Bunların yanı sıra Ankara'nın en büyük hastanelerinin hemen hepsi Altındağ sınırları içerisinde.

Bu genel bilgiden sonra Altındağ ilçesinde bulunan göçerlerin hangi istihdam kollarına bağlı oldukları, değişen yaşam standartlarının olumlu veya olumsuz yönleri incelemeye tabi tutulmuştur.

Araştırmanın konusu kapsamında belirlenen birtakım amaçlar mevcuttur. Göçerlerin göç etme nedenleri araştırılacak ve buna bağlı olarak göçten sonra çocuklarının eğitim ve öğretim alanlarında karşılaştıkları zorluklar ve bu

sorunların çözümü için ailelerin beklentileri verilecektir. Bu öğrencilerin sorunları araştırılırken sebepler araştırılacak ve Altındağ örneği test edilmiş olacaktır. Göçerlerin çocuklarının eğitim öğretim sorunlarının nedenlerinin araştırılmasının önemi kadar, önemli olan bir diğer kavram ise yaşam memnuniyetidir.

Araştırmaya katılan göçerlerin yaşam memnuniyetleri de araştırma konusu olmakla beraber, göç etme ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki çeşitli yollardan test edilecektir.

Altındağ ilçesinin tüm bu sayılan özellikleri neticesinde, Altındağ'ın göç eden ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretim sorunlarının araştırılmasında yerinde seçilmiş bir ilçe olduğuna karar verilmiştir. Bu çalışma ile Altındağ'dan elde edilebilecek olan güncel bulgular ile göç eden ailelerin çocuklarının eğitim sorunları olgusuna yeni bulgular eklenebileceği gibi literatürde var olan bilgileri güncelleştirmek amacı taşımaktadır.

3.2. Altındağ İlçesine göç eden göçerlerin özellikleri

Bu bölümde ankete konu olan öğrencilerin ailelerinin, sosyo demografik özellikleri ile birlikte, ekonomik, sosyal güvenlik ve istihdam bilgileri, yaşam memnuniyet düzeyleri tablolar halinde verilmiştir.

3.2.1 Göçerler hakkında genel bilgiler

Göçerlerin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 3.2. Göçerlerin eğitim durumları.

EĞİTİM DURUMLARI	FREKANS
Okuryazar değil	5 KİŞİ
Okuryazar	2 KİŞİ
İlköğretim	28 KİŞİ
Lise	18 KİŞİ
Yüksek okul	3 KİŞİ
Üniversite	4 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Göçerlerin eğitim durumu incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Üniversite mezunu 4 kişi, lise düzeyi eğitim durumuna sahip olan 18 kişi bulunmaktadır. En çok eğitim seviyesinin ilköğretim düzeyinde olduğu görülmektedir. İlköğretim düzeyinde eğitim almış 28 kişi bulunmaktadır.. Elde

edilen bulgular ile eğitim seviyesi düşük göçerlerin, göç eyleminde daha aktif olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyleri göz önüne alındığında, eğitim seviyesi düşük göçerlerin, eğitim seviyesi yüksek olanlara göre daha çok göç eylemine yatkın oldukları görülmekte fakat eğitim düzeyi arttığında ise göç oransal olarak azalsa da, göç eylemi devam etmektedir

3.2.2. Göçerlerin konut ve mülkiyet bilgileri

Araştırmaya katılan göçerlerin oturdukları konutların mülkiyetleri sorulmuştur. Bu soruya bütün katılımcılar eksiksiz olarak yanıt vermişlerdir. Katılımcıların konut mülkiyet durumu Tablo 3.37’te verilmiştir.

Tablo 3.3.Göçerlerin Konut Mülkiyet Durumlarına ilişkin Dağılım

KONUT VE MÜLKİYET DURUMLARI	FREKANS
Ev sahibi	28 KİŞİ
Kiracı	16 KİŞİ
Akraba yanı	12 KİŞİ
Diğer (lojman v.b.)	4 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Tablo 3.3.'e göre ailelerin neredeyse büyük kısmı kendine ait bir meskende oturmaktadır. Bunu en büyük yüzde ile başkasına ait bir mesken de kira ile oturma takip etmektedir.

Altındağ'da araştırma evreni içinde seçilen bölgedeki mevcut konutların büyük bir kısmının hazine arazisi üzerine kaçak yollarla yapılan inşaatlardan oluştuğu tespit olunmuştur. Gecekondu yapılanmasının çok yoğun olarak görüldüğü bu bölgede, imarlı ve yapı kullanım ruhsatı bulunan ev sayısı fazla değildir. Bu genel eğilimin doğal sonucu olarak ta gecekondu araştırma alanında çokça görülmektedir.

3.2.3. Göçerlerin Sosyal Güvence Durumuna ilişkin Dağılımları

Araştırmaya katılan göçerlerin sosyal güvencelerinin olup olmadığı durumu da incelenmiştir. Katılımcıların hepsi bu soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 3.4. Göçerlerin Sosyal Güvence Durumuna ilişkin Dağılımları

SOSYAL GÜVENCE	FREKANS
Evet	42 KİŞİ
Hayır	14 KİŞİ
Bazı dönemler	4 KİŞİ
TOPLAM	60 Kişi

Buna göre araştırmaya katılanlardan 42 göçerde sosyal güvence bulunurken genelin sosyal güvencesi olmayan katılımcı sayısı 14 'dür.Bazı dönemler yanıtını veren katılımcılar ise bunu şu şekilde açıklamışlardır : Geçici veya süreli işlerde çalıştıkları için çalışmadıkları veya sosyal güvencesi olmayan işlerde çalıştıkları dönemlerde sosyal güvencelerinin olmadığını belirttiler.

3.3.Göçerlerin Gelir ve Meslek Dağılımları

3.3.1. Göçerlerin maddi desteklerinin olup olmadığına ilişkin dağılımları

Katılımcıların, Altındağ'a göç etmeden önceki yerleşim yerlerinden veya ailesinden maddi destek alıp almadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Maddi destek sorusunu yanıtsız bırakan 6 katılımcı bulunurken, diğer katılımcılar soruyu yanıtlamışlardır.

Tablo 3.5. Göçerlerin maddi desteklerinin olup olmadığına ilişkin dağılımları

MADDİ DESTEK DURUMLARI	FREKANS
Cevap vermeyen	6 KİŞİ
Evet	15 KİŞİ
Hayır	39 KİŞİ
TOPLAM	60 Kişi

Tablo 3.5.'e göre katılımcılar arasında, daha önceki yerleşim merkezlerinden veya ailelerinden maddi destek alan 15 göçer bulunmaktadır . Maddi destek almayan 39 katılımcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.2. Göçerlerin meslekleri

Araştırmaya katılan örneklere meslekleri sorulmuş ve yanıtlamaları istenmiştir. Örneklerin hepsi soruyu yanıtlamıştır. Dağılım Tablo 3.42.'de verilmektedir.

Tablo 3.6. Göçerlerin meslek durumuna göre dağılımları

MESLEK GRUPLARI	FREKANS
Memur	8 KİŞİ
İşletme sahibi	5 KİŞİ
İşçi	14 KİŞİ
Serbest meslek	18 KİŞİ
İşsiz (Süreli – Geçici Çalışan)	15 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Ankete katılan ailelerin 15' i işsizdir. 18 kişi serbest meslek sahibidir.

Bunu sırasıyla 14kişi işçi olarak çalışanlar takip etmektedir.8 kişi memur ve 5 kişide işletme sahibidir. Aileler anket esnasında; devlet sektörünün en önemli ve seçkin çalışma alanı olduğu ve çocuklarının eğer bu sektörde iş bulabilirlerse gelecek kaygısından kurtulacaklarını belirtmişlerdir. Aileler çevrelerinde önemli iş kolları bulunmaması sebebiyle gençlerin işsiz olduğunu, bu durumdan kurtulmak için devletin çocuklarına kalifiye nitelik kazandıracak mesleki kurslar ve eğitim olanaklarını sunmasını istediklerini dile getirmiştir.

3.3.3. Göçerlerin istihdam özellikleri

Katılımcılardan istidam edildikleri sektörlerdeki iş durumlarını belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların tümü soruyu cevaplamıştır. Tablo 3.10.'da göçerlerin iş durumu belirtilmiştir

Tablo 3.7 . Göçerlerin İstihdam Durumuna Göre Dağılımı

İŞ KOLUNDAKİ DURUMU	FREKANS
İşveren	5 KİŞİ
İş gören	31 KİŞİ
Kendi hesabına çalışan	9 KİŞİ
TOPLAM	45 KİŞİ

Araştırmaya katılan göçerden 15 işsiz katılımcı bu değerlendirmenin dışında bırakılmıştır. Çünkü istihdam: bir kişi veya kişileri işe kabul etme, işsizleri iş sahibi yapma anlamındadır.

Katılımcılardan kendi hesabına çalışan 9 göçer bulunmaktadır. İşveren olan 5 göçer bulunmuştur.

İş görenlerin toplam katılımcılar arasında 31 kişi ile en yüksek orana sahip olduğu görülmüştür.

3.3.4. Göçerlerin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırma da göçerlerin gelir durumları da değerlendirilmiştir. Gelir durumlarının aylık olarak belirtilmesi istenmiş ve (YTL) olarak hesaplanmıştır. Göçerlere çeşitli değer aralıklarında seçenekler sunulmuş ve seçmesi istenmiştir. Tablo 3,8. de göçerlerin aylık durumları verilmiştir. Araştırmada sorgulanan gelir durumuna, katılımcılardan 3 göçer yanıtı bırakırken diğer katılımcılar yanıtlamıştır. Bu 3 kişinin daha önceki sorular da işsiz olduklarını belirten kişiler oldukları belirlenmiştir. Katılımcılar arasında hiç 3.001–3.500 YTL gelir aralığına rastlanmamışken. Katılımcılar arasında 500– 1000 YTL gelir aralığında bulunan göçerler toplam katılımcıların büyük bir kısmını oluşturmaktadır.

Tablo 3.8. Göçerlerin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı

GELİR SEVİYESİ (YTL)	FREKANS
Cevap vermeyen	3 KİŞİ
500- 1000	14 KİŞİ

1001 – 1500	11 KİŞİ
1501 -2000	5 KİŞİ
2001 – 2500	22 KİŞİ
2501- 3000	5 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Gelir aralığı arasında en büyük orana sahip olan 2001– 2.500 YTL aralığında bulunan 22 göçer bulunmaktadır. Araştırmaya katılanların en yüksek gelirli kişiler grubunu oluşturanlar 5 kişidir. 1.501–2000. YTL gelir aralığında olan 5 göçer katılımcı bulunmaktadır. 1001–1.500 YTL aralığında olan 11 göçer bulunmaktadır. 500- 1000 YTL gelir aralığında 14 kişi bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere 2001- 2500 YTL gelir aralığında bulunan kişilerin sayıca çok olması bizleri yanıltmamalıdır. Çünkü Türkiye’de çeşitli kurum ve kuruluşlar gelir ve gelire bağlı olgular üzerine değişik istatistiksel araştırmalar yapmaktadır. Yapılan bu araştırmalardan biriside Türkiye işçi Sendikaları Konfederasyonu’nun 2008 yılının şubat ayında yapmış olduğu Yoksulluk Sınırı araştırmasıdır (Türk-iş Haber Bülteni; 2008). Yapılan bu araştırmaya göre birey başına yoksulluk sınırı 2.329 YTL’dir. Bu araştırmadan elde edilen netice göz önüne alındığında, araştırma sahasından sağlanan gelir bulguları ilişkilendirildiğinde, araştırmaya katılan göçerlerin neredeyse tamamının yoksulluk sınırının altında olduğu görülmektedir.

Göç eyleminin gerçekleşmesinde önemli bir etken olan gelir faktörünün, göç eylemi gerçekleştikten sonra bile göçerlerin etkisinde kaldığı bir olgudur. Göçerlerin göç ettikten sonra gelirlerinde artış meydana gelse bile bu artış, katılımcının yoksulluk sınırı altında gelir elde ettiklerini değiştirmemiştir.

3.4. Göçerlerin Ankara'ya Geliş Nedenleri

3.4.1. Göçerlerin Ankara iline nereden geldikleri

Tablo 3.9. Göçerlerin Ankara'ya nereden geldikleri

ALDINDAĞ'A HANGİ İL YÂDA İLÇE'DEN GELDİNİZ?	FREKANS
Çankırı	17 AİLE
Çubuk	25 AİLE
Kalecik	18 AİLE
TOPLAM	60 AİLE

Göçerlere Altındağ ilçesine nereden geldikleri sorulduğunda en çok yoğunluğun Ankara'ya 40 km uzaklıkta olan Çubuk ilçesinden olduğu görülmüştür. Kalecik ilçesi Ankara'ya 67 km uzaklıktadır. Bu ilçeden 18 aile

saptanmıştır. Ankara'ya 131 km uzaklıkta bulunan Çankırı ilinden 17 göçer aileye ulaşılmıştır.

Sonuca bakılarak göçerlerin Ankara iline daha çok yakın ilçelerden gelmiş olduklarını söyleyebiliriz.

3.4.2. Göçerlerin Altındağ ilçesini seçme nedenleri

Tablo 3.10 . Göçerlerin Altındağ ilçesini seçme nedenleri

GÖÇ ETMEK İÇİN NEDEN	FREKANS
ALTINDAĞ İLÇESİNİ SEÇTİNİZ?	
Ekonomik nedenler	20 KİŞİ
Sosyal nedenler	7 KİŞİ
Ailesel nedenler	10KİŞİ
İş ve çalışma hayatı ile ilgili nedenler	19 KİŞİ
Çevreden duyulan izlenimler	4 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Tablo 3.10.'da araştırmaya katılan katılımcıların Altındağ'a göç etmelerinde ki çekici güçler önem sırasına göre sıralanmıştır. Tabloda yer

alan veriler katılımcıların en önemli çekici güç olarak gördükleri faktörü belirtmektedir. Belirtilen bu faktörler yoğunluk bakımından belirli bir sıraya konulmuştur. Araştırma kapsamında ulaşılan en önemli çekici güç faktörü ekonomik nedenlerdir.

Katılımcılardan 20 göçer, bu faktör nedeniyle göç ettiklerini belirtmişlerdir. Ekonomik nedenler en önemli nedenler arasında ilk sırada gelendir. Ekonomik nedenleri, iş ve çalışma hayatı ile ilgili nedenler izlemektedir. Katılımcılardan 19 göçer bu nedeni, Altındağ'a göç etmelerindeki en önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılar tarafından en önemli çekici faktör olarak belirtilen diğer bir faktör ise ailesel nedenlerdir. Araştırmaya katılanlardan 10 göçer, kendileri için en önemli faktörün ailesel nedenler olduğunu ve bu nedenden dolayı göç ettiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan 7 göçer tarafından en önemli neden olarak sosyal nedenler belirtilmiştir. Sosyal nedenler seçeneği ile anlatılmak istenen olgu, yaşanan merkezin yaşam kalitesi ve koşulları, kültürel çevresi, güvenlik sorunları gibi çeşitli çevresel etmenler olarak belirtilmiştir. Sosyal nedenler en önemli çekici faktörler arasında dördüncü sıradadır.

En önemli faktör olarak görülen güçler sıralamasında en az belirtilen çevremden duyduğum izlenimlerdir. Bu nedeni seçen 4 göçer vardır. Bu 4 göçer Altındağ'a göç etme nedenini, çevresinden duyduğu Altındağ'a ait olumlu izlenimler neticesinde karar verdiğini belirtmiş.

3.5. Göçerlerin Yaşam Memnuniyeti

3. 5.1. Göçerlerin Göç Ettikten Sonraki Yaşam Memnuniyetleri

Araştırmaya katılan göçerlerin yaşam memnuniyetleri sorgulanmış ve aşağıdaki yanıtlara ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşam memnuniyetini belirlemekle beraber göçerlerin Altındağ'a göç ettikten sonraki yaşantılarında değişiklik olup olmadığını, olduysa yönünü belirlemek için de çeşitli sorular sorulmuştur.

Tablo 3.11. Göçerlerin Göç Ettikten Sonraki Yaşam Memnuniyeti

GÖÇ ETTİKTEN SONRAKİ YAŞANTILARI	FREKANS
Cevap vermeyen	2 KİŞİ
Daha iyi	38 KİŞİ
Değişmedi	14 KİŞİ
Daha kötü	6 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Katılımcılara Altındağ'a göç ettikten sonraki yaşantıların sorulmuş ve göç ettikten sonraki yaşantılarının değişip değişmediğini belirtmeleri istenmiştir.

Alınan cevaplar Tablo 3.11.'da gösterilmektedir. Bu soruya yanıt vermeyen 2 katılımcı bulunurken, 58 katılımcı bu soruyu yanıtlamıştır. Katılımcılardan 38 göçer, Altındağ 'a göç ettikten sonra yaşantılarının daha iyi olduğunu belirtmiştir. Yaşantılarının daha kötü yönde etkilendiğini belirten 6 katılımcı varken, göç etmeden önceki yaşamları ile aynı olduğunu ve değişikliğin olmadığını belirten 14 katılımcı vardır.

3.5.2 Göçerlerin Ankara'yı Sevip Sevmemeleri

Tablo 3.12. Göçerlerin Ankara'yı Sevip Sevmemeleri

ANKARA İLİNİ SEVİYORMUSUNUZ	FREKANS
Evet	48 KİŞİ
Hayır	12 KİŞİ
TOPLAM	60KİŞİ

Göçerlere Ankara ili hakkındaki görüşlerinin alınabilmesi için Ankara'yı sevip sevmedikleri sorulmuş, tablo 3.12. 'de sonuçlar verilmiştir. Ankara ilinde çeşitli sıkıntılar yaşamış olsalar da bu ili sevenlerin sayısının oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir.

Göçerlerin Ankara'ya geldikten sonra İş ve aile hayatında bir değişim olup olmadığını tespit etmek amacıyla ankete katılan göçerlere yöneltilen; "Ankara iş ve aile hayatınızda değişikliklere yol açtı mı? Eğer cevabınız evet ise ne tür değişimler oldu? " sorusuna alınan yanıtlar aşağıdaki Tablo 3.13./3.14./ 3.15.

3.5.3. Ankara ilinin göçerlerin yaşamlarında yol açtığı değişimler

Tablo 3.13.Ankara ilinin göçerlerin yaşamlarında yol açtığı değişimler

ANKARAİLİNİN GÖÇERLERİN YAŞAMINDAKİ ETKİLERİ	FREKANS
Evet değişiklikler oldu	53
Hayır herhangi bir değişiklik olmadı	7
TOPLAM	60 Kişi

Alınan yanıtlar büyük oranda evet olarak çıkmıştır. Buda göçerlerin geldikleri yerlerden farklı bir yaşam standardına geçmiş oldukları şeklinde yorumlanabilir. Değişim her zaman olumlu ve olumsuz yanlarıyla birlikte değerlendirilmelidir.

Değişiklikler konusunda verilen yanıtları olumlu ve olumsuz olarak ikiye ayırabiliriz.

3.5.4. Göçten sonraki olumlu değişimler

Tablo 3.14. Göçten sonraki olumlu değişimler

OLUMLU DEĞİŞİMLER
Kadınların artı zamanlarının olması
Ev ve eşyalarındaki yenilikler
Alışveriş merkezlerinin daha çok olması
Hafta sonlarında farklı faaliyetler yapabilme (piknik , kır gezisi v.b)
Çocuklarını kurs ve benzeri eğitim kurumlarına daha rahat gönderebilmeleri

3.5.5. Göçten sonraki olumsuz değişimler

Tablo 3.15. Göçten sonraki olumsuz değişimler

OLUMLSUZ DEĞİŞİMLER
Komşuluk ilişkilerinin azalması
Hastalıkların artması
Harcamaların artması
Çocuklar arasında özentinin çoğalması
Çocukların isteklerinin çoğalması

Göçerlerin aile yapısındaki değişimler incelenirken çocukların annelerine 'Göçten sonra büyük şehirde herhangi bir işte çalışmak ister misiniz? ' sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar tabloda verilmiştir.

3.5.6. (Bayanlara sorulmuştur) Herhangi bir işte çalışmak ister misiniz ?

Tablo 3.16. (Bayanlara sorulmuştur)

Herhangi bir işte çalışmak ister misiniz ?

ANNELERİN BİR İŞTE ÇALIŞMA İSTEKLERİ	FREKANS
Evet	50
Hayır	10
TOPLAM	60 kişi

Soruya verilen cevaplardan kadınların gelir getirici bir faaliyette çalışma konusunda büyük bir istek duydukları görülmektedir. Sorudan kadınların ev hanımı konumundan sıkıldıkları, ekonomik faaliyetlere katılarak gelir elde etmek istedikleri ve daha özgür hala gelmek istedikleri şeklinde bir sonuç çıkarılmıştır.

Günümüzde artık aile yapısını radyo , televizyon , bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarıda oldukça etkilemektedir . Bu konuda ailelerin düşüncelerini alabilmek için “Radyo , televizyon , bilgisayar gibi araçlarının aile yapınızı etkilediğini düşünüyor musunuz ? ” sorusu göçerlere yöneltilmiştir.

3.5.7. Radyo televizyon bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarının aile yapınızı etkilediğini düşünüyor musunuz?

Tablo 3.17. Radyo televizyon bilgisayar gibi kitle iletişim araçlarının aile yapınızı etkilediğini düşünüyor musunuz?

GÖÇERLERİN DÜŞÜNCELERİ	FREKANS
Evet	60
Hayır	-

Televizyon başta olmak üzere kitle iletişim araçlarının toplumu ve değerlerini etkilediği muhakkaktır. Aile yapımızda bu etkilenen değerlerden biridir. Soru sonucunda Ankete katılan ailelerin tümü özellikle televizyonun ve bilgisayarın ailelerinin düzeninde etkide bulunduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Anket esnasında ise aile büyükleri sözlü olarak özellikle çocuklarının televizyonda gördükleri kişileri ve yaşam tarzına önem verdikleri ve özendikleri şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru sonucunda kitle iletişim

araçlarının aile bireylerince de önemli birer sosyal değişme aracı olduğunun farkında olduğu şeklinde bir tespite ulaşılmıştır.

Katılımcılara yaşantılarındaki değişme ve Ankara'yı sevme sorusu ile paralel olarak, göç ettikten sonraki gelir durumlarındaki değişme sorulmuş ve alınan yanıtlar Tablo 3.18.'de gösterilmiştir.

Katılımcılardan 2 göçer bu soruyu yanıtsız bırakırken, diğer katılımcılar yanıtlamıştır.

3.5.8. Göçerlerin Göç Ettikten Sonraki Gelir Memnuniyetlerine ilişkin Dağılım

Tablo . 3.18. Göçerlerin Göç Ettikten Sonraki Gelir Memnuniyetlerine ilişkin Dağılım

GÖÇ ETTİKTEN SONRAKİ GELİR	FREKANS
Cevap vermeyen	2 KİŞİ
Daha iyi	34 KİŞİ
Değişmedi	14 KİŞİ
Daha kötü	10 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Buna göre Altındağ'a göç ettikten sonra gelirlerinin arttığını yani gelir durumlarının daha iyi olduğunu belirten 34 kişi vardır. Gelir durumlarında kötü olduğunu belirten 10 katılımcı olmuştur. Bu soruya cevap vermeyen 2 katılımcıya ulaşılmıştır.

3.5.9 . Göç Sonrasında Yaşamlarından Memnun Olmayan Göçerler

Tablo 3.19 . Göçerlerin Göç Ettikten Sonra Yaşam Memnuniyetsizlik Nedenlerinin Sıralama Dağılımı

ÖNEM SIRASI	FREKANS
Uyum sorunu	29 KİŞİ
Ekonomik sorun	22 KİŞİ
Çevresel sorun	10 KİŞİ
Diğer	26 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Yaşantılarından memnun olmadıklarını belirten katılımcılar neden memnun olmadıklarını belirttiklerinde ise, en önemli memnuniyetsizlik olarak uyum sorununu belirtmişlerdir. Uyum sorunu yaşadıklarını belirten 29 göçer bulunmaktadır. Ekonomik sorun yaşayan 22 katılımcı bulunmaktadır.

Yaşantılarından memnun olmayan 10 katılımcının en önemli sorun olarak, Çevresel sorun yaşamaktadır. Sayılanlardan farklı sorunlar yaşayan 26

katılımcı bulunmaktadır.Bu kişiler işe girmek için gerekli özelliklere sahip olamadıkları için sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

3.6. Göçerlerin Çocuklarının Eğitim Sorunları

Göçerlere Altındağ ilçesine geldikten sonra çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunları da çeşitli anket sorularıyla belirlenmeye çalışılmış ,her bir bölüm tablolarla yansıtılmıştır.

3. 6.1. Göçerlerin Çocuk Sayıları

Tablo 3. 20. Göçerlerin Çocuk Sayıları

ÇOCUK SAYILARI	FREKANS
Tek çocuk	10 KİŞİ
2 Çocuk	18KİŞİ
3 Çocuk	21KİŞİ
4 Çocuk	11KİŞİ

TOPLAM	60 KİŞİ
---------------	----------------

Göçerlere öncelikle kaç çocukları olduğu sorulmuştur.Bu sorunun amacı; Çocuk sayısının okula göndermedeki veya okula göndermemedeki oranı,

aynı zamanda kız ve erkek çocukların okula gönderilme oranlarının bulunmasına ön hazırlık yapmaktır.

Sonuçta göçerlerden tek çocuğa sahip 10 kişi , 2 çocuk sahibi 18 kişi ,3 çocuk sahibi 21 kişi ve 4 çocuk sahibi 11 göçer olduğu tespit edilmiştir.

3.6.2. Göçer aileler çocuklarının hepsini okula gönderiyor mu?

Bu sorunun sorulmasındaki amaç kız ve erkek çocukların ayırım yapılmadan okula gönderilip gönderilmediğini ölçmektir . Bu araştırma sorusunun sonucunda 12 göçer ailesinin bazı çocuklarının okula gitmediği sebepleriyle birlikte ayrı ayrı tablolastırılmıştır.

Tablo 3.21. Okul Çağındaki Çocuklarınızın Hepsini Okula Devam Ediyor mu?(Burada okul olarak 8 yıllık ilköğretim baz alınmıştır.)

OKULA GİDİP GİTMEME DURUMLARI	FREKANS
Evet	48 KİŞİ
Hayır	12 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Göçerlere çocuklarının okul devam ve devamsızlık durumları sorulmuş ve 48 göçer çocuklarının düzenli olarak okula devam ettiğini belirtirken 12 göçer çocuklarının bazılarının okula devam etmediğini belirtmiştir . Bunun üzerine göçerlere sebebi sorulmuş aşağıdaki sebeplere ulaşılmıştır.

3. 6.3. Çocukların Okula Gitmeme Sebepleri

Tablo 3. 22. Çocukların Okula Gitmeme Sebepleri

ÇOCUKLARIN OKULA DEVAM ETMEME SEBEPLERİ	FREKANS
Okumak istemiyor	7 çocuk
Okulda başarısız	3 çocuk
Özürlü	2 çocuk
TOPLAM	60 KİŞİ

3.6.4. Çocuklarınız sizinle tüm sorunlarını paylaşıyor mu ?

Göçerlere göç ettikten sonra çocuklarının yaşadıkları tüm sorunları kendileriyle paylaşıp paylaşmadıkları sorulmuş , sonuçlar tablolastırılmıştır .

Tablo 3.23. Göçerlerin çocuklarının aileleriyle sorunlarını paylaşımı

ÇOCUKLARINIZ SORUNLARINI	FREKANS
---------------------------------	----------------

SİZLERLE PAYLAŞIYOR MU?	
Tüm sorunlarını bilirim	8 KİŞİ
Sadece belli konularda paylaşımımız var	14 KİŞİ
Hiç karışmam sorunlarını annesiyle halleder	38 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Sonuca bakarak ailelerde annenin çocuk üzerindeki yardımcı ebeveyn rolünü üstlenmiş olduğunu söylemek mümkündür. 14 göçer sadece belli konularda çocuklarıyla paylaşımları olduğunu belirtmiştir. 8 göçerde çocuklarının her türlü sorununu bildiğini belirtmiştir.

3. 6.5. Göçerlerin çocuklarının gittikleri okullarda karşılaştıkları en önemli başarısızlık nedenleri

Tablo 3. 24. Göçerlerin çocuklarının gittikleri okullarda karşılaştıkları en önemli başarısızlık nedenleri

ÖĞRENCİLERİN BAŞARISIZLIK SEBEPLERİ	FREKANS
OKULA UYUM SAĞLAYAMADI	24 KİŞİ
Okuldaki öğretmenlerinin devamlı değişmesi	38 KİŞİ

Okula, öğretmenine, arkadaşlarına uyum sağlayamadı	21 KİŞİ
Yaşadığımız çevreye uyum sağlayamadı	18 KİŞİ
Ailemizin yaşadığı maddi zorluklar onu etkiliyor	52 KİŞİ
Okul derslerine aileden yardım edebilecek kimse yok	45 KİŞİ

Tablodaki sonuçlara bakıldığında en fazla işaretlenen madde maddi zorluklar olmuştur. .Göçerler arasında 52 kişi bu maddeyi seçmiş. 45 kişi ise okul derslerine yardımcı olabilecek herhangi birinin olmamasının çocuklarının eğitiminde etkili olduğunu düşünüyor. 38 göçer çocuklarının okullarındaki öğretmenlerinin devamlı değiştiğini her sene yeni bir öğretmenin geldiğini ve bununla eğitimi olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin okula uyumda zorlandığını düşünen 24 veli bulunmaktadır.21 göçer çocuklarının okula uyum sağlayamama nedenlerinden birinin de okula ,öğretmenine ve arkadaşlarına uyum sağlayamamaktan kaynaklandığını düşünmekte.18 veli ise diğer sebeplerin yanında çocuklarının yaşanan çevreye uyum sağlamakta zorlandığını düşünüyor.

3. 6.6. Sizce Çocuklarınızın Eğitim Sorunlarını Gidermek İçin Neler Yapılabilir?

Göçerlere çocuklarının eğitim kurumlarında karşılaştığı sorunların sorulmasından sonra onlara göre bu sorunların çözümü için neler yapılabileceği sorulmuştur . Birden fazla seçeneği seçebilecekleri belirtilmiştir. Alınan cevaplar aşağıdaki Tablo 3.25'te verilmiştir.

Tablo 3. 25. Göçerlerin çocukları için yapılmasını düşündükleri eğitim çözümleri

AİLELERİN DÜŞÜNDÜĞÜ ÇÖZÜMLER	FREKANS
Okullara kadrolu öğretmenler verilmeli	48KİŞİ
Eğitiminde harcanmak üzere burs verilmeli	54KİŞİ
Çocuklarımıza okulları sevdirecek seminerler düzenlenmeli	35KİŞİ
Rehberlik öğretmenleri	26KİŞİ

çocuklarımızın sorunlarıyla ilgilenmeli	
Ücretsiz kurslar açılmalı	56KİŞİ

Tablo düzenlenirken göçerlerden alınan cevaplara göre sayılar belirlenmiştir. Sonuçlara baktığımızda genelde maddi sıkıntılardan kaynaklanan sorunlara çözüm önerdikleri dikkat çekmektedir.

Göçerlere bir sonraki sorulan soru çocuklarının yeterli bir eğitim alıp almadıkları konusundaki düşünceleri olmuştur .

3.6.7. Göçerlere göre çocuklarının eğitim yeterliliği

Tablo 3.26. Göçerlere göre çocuklarının eğitim yeterliliği

ÇOCUĞUNUZ ANKARA'DA YETERLİ EĞİTİM ALABİLİYORMU ?	FREKANS
Evet	41 KİŞİ
Hayır	19 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Tabloya bakıldığında göçerlerin 41 tanesinin çocuklarının Ankara'da daha iyi bir eğitim aldığını düşündükleri görülmektedir . 19 göçer ise çocuklarının

aldığı eğitimi yeterli bulmamaktadır . Çoğunluk geldikleri yerde kadrolu olmayan öğretmenlerin yada görevlendirme ile okula gelen öğretmenlerin derslere girdiğini ve kısa sürelerle öğretmenlerin sıklıkla değiştiğini ,bu durumda çocuklarının başarısını olumsuz etkilediğini belirtmiştir .

3.6.8. Göçerlerin çocuklarının eğitimi konusunda okuldan beklentileri

Göçerlere çocuklarının eğitimi konusunda okuldan neler bekledikleri sorulmuş ve cevaplar tablolaştırılmıştır .

Tablo 3.27.Göçerlerin okuldan beklentileri

ÇOCUKLARINIZIN EĞİTİMİNDE OKULDAN NELER BEKLEMEKTESİNİZ ?	FREKANS
İleride iyi kazanç sağlamak	15
Meslek edinme	23

Bilgili insan olmak	17
Kolay iş bulmak	5
TOPLAM	60 KİŞİ

Göç eden ailelerdeki çocukların velilerine yöneltilen anket sorusu sonucunda 23 göçer çocuklarının eğitiminin öncelikle bir meslek edinme için gerekli olduğu veliler tarafından seçilmiştir . Genelde göçten sonra devamlı ve düzenli iş bulamadıklarını belirten veliler çocuklarının bu sıkıntıları çekmemeleri için mutlaka ilerde meslek sahibi olmaları gerektiğini vurgulamışlardır .

Göç sonucu maddi sıkıntılar yaşayan ailelerden 15 tanesi ilerde çocuklarının kendi durumlarına düşmemeleri için iyi kazanç sağlamak amacıyla eğitim imkanlarından yararlanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

17 göçerin ‘bilgili insan olmak’ maddesini seçmesi okula ve eğitime verilen önem bakımından sevindirici bir sonuçtur .

Göçerlere ileriki yıllarda çocuklarının Ankara’da yaşamalarını isteyip istemedikleri sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır .

3.6.8. Göçerlerin Çocuklarını Ankara’da Yaşatma İsteği

Tablo 3.28. Göçerlerin Çocuklarını Ankara’da Yaşatma İsteği

ÇOCUKLARINIZIN ANKARA'DA YAŞAMALARINI İSTERMİSİNİZ?	FREKANS
Evet	55 KİŞİ
Hayır	5 KİŞİ
TOPLAM	60 Kişi

Soruya büyük çoğunlukla evet diyen aile bireyleri soru esnasında, şehir de insan hayatını kolaylaştıran imkanlarının çokluğu (özellikle eğitim) ile çocuklarının gelecekte bu şehirde kalması istediklerini dile getirmiştir. 5 aile ise çocuklarının gelecekte bu şehirde yaşamalarını istememektedir. Aile bireyleri ile yapılan görüşmede işsiz olanların büyük sıkıntı yaşadıkları bu yüzden de çocukların bu şehirde kendileri gibi çile çekerek yaşamasını istemedikleri sonucu çıkartılmıştır.

3.7. Göçerlerin Eski Yerleşim Yerlerine Geri Dönme Düşüncelerine ilişkin Dağılımları

Göçerlere sorulan bütün ekonomik ,ailesel,maddi, manevi, yaşam memnuniyeti , karşılaşılan çevresel ,ekonomik uyum v.b sorunlarından sonra geldikleri eski yerleşim yerlerine dönmek isteyip istemedikleri de sorulmuştur . Elde edilen sonuçlar Tablo 3.28 'de verilmiştir.

Tablo 3 . 29. Göçerlerin Eski Yerleşim Yerlerine Geri Dönme Düşüncelerine ilişkin Dağılımları

ESKİ YERLEŞİM YERLERİNE GÖÇ DÜŞÜNCESİ	FREKANS
Cevap vermeyen	1 KİŞİ
Evet	13 KİŞİ
Hayır	46 KİŞİ
TOPLAM	60 KİŞİ

Eski yerleşim yerinize dönmek ister misiniz? Sorusuna alınan cevap şu şekilde olmuştur:

Aileler, Ankara'ya çok önceleri gelenlerin durumlarının şu an iyi oluşu sebebiyle, belli bir süre sıkıntıya katlanılınca rahata kavuşacakları ve ileride durumlarının düzeleceğine dair bir inanç taşımaktadırlar. Ayrıca şehre adaptasyon sürecini aştıktan sonra, şehrin günlük hayatta sunduğu pratik nimetlerin fazla olması ve şehirde kırsal alanlara göre daha yüksek düzeyde gelir elde edilmesini de yukarıda çıkan sonuç için mantıklı bir neden olarak kabul edebiliriz.

3.8. Altındağ'a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Öğretmenlerine Uygulanan Anket Soruları ve Cevapları

Bu bölümde göçer ailelerin çocuklarının okullarda en yakın olduğu ve iletişim içinde bulunduğu öğretmenlerine uygulanan anketlerin sonuçlarının tabloları verilmiştir.

Bu çalışmada 12 sınıf öğretmeni, 18 şube öğretmeniyle toplam 30 öğretmenle görüşülmüştür. Sınıf öğretmenlerine ve şube öğretmenlerine ayrı sorular yöneltilmiştir. Çünkü sınıf öğretmenleri öğrenciyle birebir ,devamlı ve her gün beraberken; branş öğretmenleri haftanın sadece bir günü birlikte olmaktadır. Bu sebepten dolayı da öğrenci hakkında sınıf öğretmeni kadar bilgi sahibi olamayabilmektedirler.

3.8.1.Göçle gelen aile sayısı

Sınıf öğretmenlerine okuttukları sınıfa göçle gelen kaç öğrencileri olduğu sorulmuş (Sadece araştırmanın evreni içindeki Çankırı ,Çubuk ,Kalecik ten değil de tüm göçle gelen ailelerin sayısı sorulmuştur .) cevaplar tabloda verilmiştir.

Tablo 3. 30 . Sınıflarda göçle gelen aile sayısı .

GÖÇ EDEN AİLELER	ÇANKIRI'DAN GELEN AİLELER	KALECİK'TEN GELEN AİLELER	ÇUBUK'TAN GELEN AİLELER
12	3	-	5
8	-	2	2

11	-	2	3
7	5	4	-
5	2	-	3
4	-	-	4
9	-	6	2
11	4	1	-
5	3	-	2
6	-	-	1
9	-	2	1
5	-	1	2
TOPLAM:92	17	18	25

3.8.2. Öğrencilerin Başarı Düzeyi

Sınıf öğretmenlerine bu öğrencilerinin başarı düzeyleri sorulmuş ve Türkçe ,Matematik, Fen ve Teknoloji ,Sosyal Bilgiler derslerindeki başarı durumları baz alınarak ders başarı düzeyleri tablolastırılmıştır.

Tablo 3 .31 . Öğrencilerin başarı düzeylerine ilişkin dağılım

TÜRKÇE DERSİ

0-44l	1	-	2	2	-	-	3	1	1	-	-	-
45-54	3	1	1	3	2	2	1	1	2	-	2	-

55-69	2	1	-	2	2	2	2	1	-	-	-	3
70-84	1	2	2	1	1	-	2	-	2	1	1	-
85-100	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-

MATEMATİK DERSİ

0-44	2	3	1	1	-	-	2	-	1	-	-	1
45-54	2	1	2	2	2	2	2	2	1	-	2	-
55-69	3	-	2	3	2	2	2	2	3	1	1	-
70-84	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1
85100	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1

FEN VE TEKNOLOJİ

0-44	1	2	2	3	-	1	2	-	2	-	-	-
45-54	1	-	2	3	3	-	2	2	1	-	2	-
55-69	3	-	1	2	2	1	2	2	1	1	1	1
70-84	2	-	-	1	-	1	2	1	1	-	-	1
85100	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

SOSYAL BİLGİLER

0-44 ARASI	2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-
45-54 ARASI	2	1	-	2	2	1	2	-	2	-	-	-
55-69 ARASI	3	1	-	2	3	2	3	3	3	-	3	-
70-84 ARASI	1	2	2	2	-	-	3	1	-	1	-	2
85- 100	-	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	1

3.8.3.Öğrencilerin Eğitim Ve Öğretimle İlgili Sorunları

Sınıf öğretmenlerine öğrencilerinin eğitim ve öğretimle ilgili olarak öğrencilerinde gözlemledikleri sorunlar ve eksiklikler sorulmuş, alınan cevaplar doğrultusunda tablo oluşturulmuştur. Öğretmenlere birden fazla maddeyi işaretleyebilecekleri söylenmiştir.

Tablo 3. 32 . Öğrencilerin Eğitim Ve Öğretimle İlgili Sorunlarına ilişkin dağılım

ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM VE ÖĞRETİMLE İLGİLİ SORUNLARI	FREKANS
Derslere karşı ilgisiz.	16
Düzenli çalışmıyor.	23
Kaynak kitap alamıyor.	14
Kendisine derslerinde yardımcı olabilecek herhangi birisi yok.	8
Kurs ya da dershanelere maddi zorluklardan dolayı gidemiyor.	19
Diğer	2

Tabloda bulunan (Diğer) seçeneğini işaretleyen öğretmenler bu öğrencilerin TKT (özel eğitime) gittiğini belirtti.Öğretmenlere göre en büyük başarısızlık sebebi derslere düzenli çalışmamalarıdır. Kurs yada dershanelere gitmemeleri de öğrencilerin başarı düzeylerini etkiliyor. Evlerinde kendilerine yardımcı olabilecek birilerinin olmaması da aynı şekilde etkili bir başarısızlık sebebidir.

3.8.4. Öğrenciler Herhangi Bir Kurumdan Yardım Alıyor mu?

Öğretmenlere öğrencilerinin herhangi bir kurumdan yada kişilerden yardım alıp almadığı sorulmuş cevapları tablolastırılmıştır.

Tablo 3. 33. Öğrenciler Herhangi Bir Kurumdan Yardım alıp almadıklarına ilişkin dağılım

ÖĞRENCİLERİN ALDIKLARI YARDIMLAR	FREKANS
Belediye yardımı	5
Gönüllü vatandaşların Yaptıkları Yardımlar	3
Ücretsiz Kurslar	12
Herhangi Bir Yardım Almayanlar	40

3.8.5. Öğrencilerin Anlama , Algılama , Kavrama Becerileri

Sınıf öğretmenlerine bu öğrencilerin anlama , algılama , kavrama becerileri sorulmuş ,bu durumlarının eğitimlerinde ne tür olumsuzluklar yarattığı sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3 . 34 . Öğrencilerin Anlama , Algılama , Kavrama Becerilerine ilişkin dağılımı

ÖĞRENCİLERİN ANLAMA ALGILAMA,KAVRAMA BECERİLERİ	FREKANS
Bu sınıfın gerektirdiği tüm eğitim ,	16

öğretim faaliyetlerinde başarılı	
Anlama ve algılamada zayıf	28
İfade becerileri zayıf	32
Okuma hızları düşük	35
Yazma becerisi bozuk	7

(Öğretmenlere birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir.)

Öğrencilerin en düşük düzeyde olan becerileri okuma hızları olarak çıkmıştır. Okuma hızlarının düşük olması tek başına anlama ,algılama ve kavrama becerilerini etkilemiyor gibi düşünülmemelidir. Çocuğun okuma hızının yanında verimli okuyor olması gerekir. Okuduğunu anlamasının yanı sıra anladığını da ifade edebilmelidir. Buda sözlü ifade becerisine bağlıdır. Ancak öğrencilerin ifade becerileri de oldukça düşük çıkmıştır .Yazma becerisi kişinin karakteristik bir özelliği olarak değerlendirilebilir. Yazısı kötü olan öğrencinin başarısı düşük olur gibi bir yargı da bulunmak mümkün değildir . Öğretmenler sınıf düzeylerine göre 16 öğrencinin başarılı olduğunu ifade etmiştir. Buda 60 öğrenci içinde orta bir başarı seviyesi olarak tanımlanabilir.

3.8.6. Öğretmenler Öğrencilerine Eğitim Ve Öğretim Sorunlarını Giderme de Nasıl Yardımcı Oluyor ?

Öğretmenlere yöneltilen bir diğer soru ise bu öğrencilere kendilerinin nasıl yardımcı olduğu , onları nasıl yönlendirdiği, başarılarını arttırabilmek için kimlerden yardım aldığı konusundadır.

(Öğretmenlere birden fazla seçeneği işaretleyebilecekleri söylenmiştir)

Tablo 3. 35 . Öğretmenler Öğrencilerine Eğitim Ve Öğretim Sorunlarını Gidermede Nasıl Yardımcı Olduklarına ilişkin dağılım

ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİNE YAKLAŞIMI	FREKANS
Konuşarak sorunlarını anlamaya çalışıyorum.	30
Gerekli olduğunu düşündüğüm ve ailesinin izin verdiği öğrencileri özel eğitim merkezlerine yönlendiriyorum.	9
Rehberlik öğretmeniyle öğrencinin davranış ve eğitim sorunlarını görüşüyorum.	12
Aile ziyaretleri yaparak çocuğun yaşadığı yeri ve çevreyi tanımaya çalışıyorum.	10
Sınıf içinde başarısını artırıcı telkinlerde bulunuyorum.	30

Sonuçlara bakıldığında iki maddeye bütün öğretmenlerinde katıldığı görülmüştür .Konuşma ve sınıf içinde telkin edici davranışlar tüm öğretmenler tarafından seçilmiştir. Rehber öğretmenle görüşme ve gerekli olduğunu

düşündükleri öğrencilerin özel eğitim kurumlarına gönderilmeleri de başarı düzeyini arttırıcı faaliyetler olarak seçilmiştir.Öğretmenlerin aileleri ziyaret ederek çocuğun yaşadığı ortamı görmesi de onun başarısızlık sebeplerini anlama da etkili bir yöntemdir.

Sınıf öğretmenleri genelde anne veya babalarıyla paylaşmadığı veya paylaşmakta zorluk çektiği çoğu konuyu yada sorunu öğretmenleriyle daha kolay paylaşırlar . Bundan dolayı araştırmamda da bu soruyu öğretmenlere yöneltmek ihtiyacı hissettim.

3.8.7. Öğrenciler sorunlarını öğretmenleriyle paylaşıyor mu ?

Tablo 3. 36. Öğrenciler sorunlarını öğretmenleriyle paylaşıyor mu ? (Bu soru sınıf öğretmenlerine yöneltilmiştir)

ÖĞRENCİLERİNİZ SORUNLARINI SİZİNLE PAYLAŞIYOR MU?	FREKANS
Evet	24
Hayır	6

Tabloda da görüldüğü üzere 24 öğretmen bu soruya olumlu cevap vermiştir Buda öğrencilerin sorunlarını paylaşmada öğretmenlerine güvendiklerinin göstergesi olabilir.

Öğretmenlere yöneltilen bir diğer soru da öğrencilerin genel başarısızlık sebepleridir . Bu soruda birden fazla seçenek işaretlenebilir olduğu öğretmenlere belirtilmiştir .

3.8.8. Genel başarısızlık sebepleri

Tablo 3.37. Genel başarısızlık sebeplerine ilişkin tablo (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

GENEL BAŞARISIZLIK SEBEPLERİ	FREKANS
Maddi sıkıntılar	15
Gelecek kaygısı	28
Göç tekrarı (taşınma , yer değiştirme v.b)	27
Derslere isteksizlik	17
Anlayamama , başarılı olamama	24
Ailenin ilgisizliği	26
Eğitim temelinden kaynaklı sorunlar	11

Tabloya bakıldığı zaman en çok işaretlenen madde olarak gelecek kaygısı öğretmenlerce ön plana çıkarılmıştır . Bu maddeyi ailelerin ilgisizliği ve öğrencilerin dersleri anlayamama , kavrayamama bu sebepten dolayı da başarısız olma durumları izlemektedir . Maddi sıkıntılar da en önemli başarısızlık sebeplerinden biri olarak görülmektedir .Göç tekrarı yaşayan 27 öğrenci bulunmaktadır . Bu olayda devamlı yeni bir yere yada aynı çevrede dahi olsa yeni bir okula devam etme başarısızlık sebeplerinden biri olarak sayılmaktadır.

Ülkemizde 8 yıllık eğitim zorunludur . Her çocukta eğitim öğretim hakkından özgürce yararlanma hakkına sahiptir . Ancak maddi sıkıntılar , çevre faktörü , aile , okul , yetersiz eğitim kadrosu ve öğrenciden kaynaklı sorunlar bu bağlamda eğitim ve öğretimi engellemektedir .

Öğrencilerin ailelerinden kaynaklanan başarısızlık sebepleri

Öğretmenlere genel başarısızlık sebeplerini içerisinde aileden kaynaklanan sebeplerde sorulmuş şu yanıtlara ulaşılmıştır.

_Göçle gelip yakınlarının yanında kalma

_Göçle gelip işsiz olmaları

_Yaşca akranlarından büyük olmaları

Öğretmenlere kendi öğrencilerine ne tür imkanlar sunularak başarının artırılabilceği sorulmuş cevaplar tablolastırılmıştır .

3.8.9. Öğrenci başarısını arttırmak için sunulabilecek imkanlar

Tablo 3.38.Öğrenci başarısını arttırmak için sunulabilecek imkanlara ilişkin tablo

BAŞARIYI ARTTIRICI İMKANLAR	FREKANS
Aile bireylerinin geçim kaygısı olmamalı.	30
Maddi durumu olmayan öğrencilere ücretsiz kurs verilmeli.	30
Okullarda öğretmenlerin devamlı ve kadrolu olması.	7
Yaşanılan çevrenin temiz ve güvenilir olması.	30
Devletin parasız yatılı veya normal okul sınavlarını çoğaltması.	9

Tablo incelendiği zaman en çok geçim kaygısının giderilmesi gerektiği ve yaşanılan çevrenin düzgün ve temiz olması ayrıca maddi durumu olmayan öğrencilere ücretsiz kurslar olmasının başarı üzerinde etkili olduğu sonucu bütün öğretmenlerce seçilmiştir .

Bu maddelerin hemen altında ise ücreti devlet tarafından karşılanabilecek kurslar açılması veya yine devlet tarafından yapılan devlet yatılı veya normal

sınavların çoğaltılması maddeleri işaretlenmiştir . En son olarak 7 öğretmen okullardaki öğretmen kadrolarının sık sık değişmesinin yarattığı sıkıntılardan dolayı eğitim ve öğretimde aksamalar olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlere en son olarak bu çocukların çocuk olarak sahip olmaları gereken haklara sahip olup olmadıkları; mutlu olup olmadıklarına ilişkin gözlemleri sorulmuş cevapları tablolastırılmıştır.

3.8.10. Öğrencilerin yaşam memnuniyetleri

Tablo 3.39.Öğrencilerin yaşam memnuniyetlerine ilişkin tablo

ÖĞRENCİLERİN YAŞAM MEMNUNİYETLERİ	FREKANS
Evet mutlu.	7
Hayır mutsuz.	8
Evet tüm hakları var.	5
Hayır bazı haklarını yaşayamıyorlar.	10

Tablo 3.39.'a baktığımızda öğretmenlerden 10 öğretmen öğrencilerin yaşamlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir.Mutlu olma veya mutsuz olma durumları birbirine çok yakın çıkmıştır.5 öğretmen çocukların tüm haklardan yararlandıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

3.9. Altındağ İlçesine Göç Eden Ailelerin Çocuklarına Uygulanan Anket Soruları , Cevapları.

İç göçe hedef olmuş merkezler, gerçekleşen hızlı nüfus artışına paralel olarak birçok soruna zemin oluşturur hale gelmiş, bu durum özellikle Büyükşehirler etrafında dezavantajlı çöküntü alanların oluşmasına sebep olmuştur. Bu alanlarda yaşayan çocuklar şüphesiz göçün getirdiği sorunları en ağır biçimde deneyimlemektedirler. Ailenin sosyo-ekonomik sıkıntıları , yaşanan çevre , olumsuz yaşam koşulları , farklı bir kültürle karşılaşma v.b sorunlar en çok çocukları etkilemektedir.

Bütün bu sorunların etkili olduğu alanların başında da okul ve eğitim durumları gelmektedir. Araştırmanın bu bölümünde göç eden ailelerin çocuklarına anket soruları yöneltilmiş ve cevaplar tablolaştırılmıştır. Bu sorular her iki okuldan da seçilen 60 öğrencinin tümüne yöneltilmiştir.

3.9.1. Öğrencilerin okullarıyla ilgili duygu ve düşünceleri.

Öğrencilere ilk olarak okullarını sevip sevmedikleri sorusu yöneltilmiştir.

Tablo 3.40. Öğrencilerin okullarını sevip sevmediklerine ilişkin tablo

OKULUNU SEVİYORMUSUN?	
Evet	48 Öğrenci
Hayır	5Öğrenci
Bazen	7 öğrenci
TOPLAM	60 ÖĞRENCİ

Öğrencilerin 48 tanesi bu soruya (evet) cevabını verirken 5 öğrenci (hayır) cevabı vermiştir. 7 tane öğrenci de(bazen) cevabını vermiştir .

Hayır cevabını veren5 öğrenciye bunun sebepleri sorulmuş 2 öğrenci bu soruya cevap vermemiş , diğer 3 öğrenci de aşağıda belirtilen sebepleri sıralamıştır .

- * Okumak ve okula gelmek istemiyorum .
- * Okulda sıkılıyorum .
- * Okulu sevmiyorum .
- * Dersleri anlamıyorum.

(Bazen) cevabını veren 7 öğrenciye (neden) sorusu yöneltilmiş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır .

- * Beden Eğitimi ve Bilgisayar dersini seviyorum.
- * Arkadaşlarımla oyun oynamayı seviyorum.

* Yeni şeyler öğrenmek hoşuma gidiyor .

3.9.2. Öğrencilerin en sevdikleri dersler .

Tablo 3.41. Öğrencilerin en çok sevdikleri derslerin sıralaması

ÖĞRENCİLERİN EN SEVDİĞİ DERSLERİN SIRALAMASI	FREKANS
TÜRKÇE	49 öğrenci
MATEMATİK	43 öğrenci
FEN VE TEKNOLOJİ	31 öğrenci
SOSYAL BİLGİLER	35 öğrenci
İNGİLİZCE	39 öğrenci
MÜZİK	41 öğrenci
BEDEN EĞİTİMİ	52 öğrenci
GÖRSEL SANATLAR	55 öğrenci
BİLGİSAYAR	60 öğrenci
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	34 öğrenci
TRAFİK EĞİTİMİ	15 öğrenci
SERBEST ETKİNLİK	42 öğrenci

Tabloya bakıldığı zaman en çok Bilgisayar dersinin tüm öğrenciler tarafından seçildiği görülmüştür . Görsel Sanatlar Dersi de öğrencilerin en çok seçtikleri dersler arasında 2 . sırada bulunmaktadır . 52 öğrenci Beden

Eğitimi dersini seçmiştir . 49 öğrenci Türkçe dersini ,43 öğrenci Matematik dersini ,42 öğrenci Serbest Etkinlik dersini ve 41 öğrencide Müzik dersini seçmiştir . Diğer dersleri seçen öğrencilerin dağılımı ise şöyledir :

39 Öğrenci İngilizce Dersini

35 Öğrenci Sosyal Bilgiler Dersini

34 Öğrenci DKAB Dersini

31 Öğrencide Fen Ve Teknoloji Dersini

15 Öğrencide Trafik Eğitimi Dersini seçmiştir .

3.9.3. Öğrencilerin zorlandıkları dersler .

Tablo 3.42. Öğrencilerin zorlandıkları derslerin sıralaması

ÖĞRENCİLERİN ZORLANDIKLARI DERSLER	
TÜRKÇE	11 öğrenci
MATEMATİK	28 öğrenci
FEN VE TEKNOLOJİ	26 öğrenci
SOSYAL BİLGİLER	15 öğrenci
İNGİLİZCE	35 öğrenci
MÜZİK	4 öğrenci
BEDEN EĞİTİMİ	–
GÖRSEL SANATLAR	–
BİLGİSAYAR	–
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	3 öğrenci

TRAFİK EĞİTİMİ	–
----------------	---

Tablo 3.32 ye bakıldığı zaman mihver dersler dediğimiz Türkçe ,Matematik ,Fen Ve Teknoloji ,Sosyal Bilgiler ve İngilizce derslerinde öğrencilerin yoğunlaştığı diğer dersleri zorlandığı dersler olarak seçmedikleri görülmüştür . Okul her zaman öğrencilerin günlerinin büyük kısımlarını geçirdikleri , gerek oyun oynayarak gerekse yeni bilgiler ve davranışlar kazanarak eğitildikleri kurumlar olarak adlandırılabilir .

Çoğu zaman çocuğun anne ,baba ve diğer aile bireylerinden daha fazla birlikte olduğu kişiler öğretmenleri ve arkadaşlarıdır . Bundan dolayıdır ki okulda her zaman öğrenci farklı sorunlar ve davranışlarla karşılaşabilir . Ödevini yapmamasından tutunda onun istediği oyunun oynanmaması , oyuna alınmaması, arkadaşının söylediği kötü bir söz v.b durumlar öğrenci için sorun teşkil edebilir . İşte bu bağlamda öğrenciye okulla ve arkadaşlarıyla ne tür sorunları olduğu sorulmuş ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır .

3.9.4.Öğrencilerin okulda arkadaşlarıyla sorun yaşıyıp yaşamadıkları

Tablo 3.43. Öğrencilerin okulda arkadaşlarıyla sorun yaşıyıp yaşamadıklarına ilişkin tablo

OKULDA ARKADAŞLARINLA SORUNLAR YAŞIYOR MUSUN ?	FREKANS
Hayır sorun yaşamıyorum	28 öğrenci
Evet bazı sorunlar yaşıyorum	32 öğrenci

Bu anket sorusuna 28 öğrenci sorun yaşamıyorum cevabını verirken 32 öğrenci bazı sorunlar yaşadığını belirtmiştir .Bu sorunların neler olduğu konusunda öğrencilere yöneltilen soruyu ise şu şekilde cevaplandırmışlardır

- * Benim istediğim oyun oynanmıyor.
- * Sınıfta bazen kavga ediyoruz.
- * Büyük sınıftakiler rahatsız ediyor.
- * Bazı dersleri anlamayınca arkadaşlarım gülüyor.
- * Eşyalarımı izinsiz alıyorlar.
- * Öğretmene onları şikayet edince bana kızıyorlar.

Eğitim ve öğretimdeki başarının sağlanmasındaki en önemli etkenlerden biride çalışma ortamının öğrenciye sağlanmasıdır. Bu yüzden öğrencilere evlerinde kendi odaları olup olmadığı sorusu da yöneltilmiştir .

3.9.5. Öğrencilerin evlerinde kendilerine ait bir odalarının olup olmadığı

Tablo 3.44. Öğrencilerin evlerinde kendilerine ait bir odalarının olup olmadığına ilişkin dağılım

EVİNİZDE SANA AİT BİR ODA VAR MI ?	FREKANS
Evet	8 öğrenci
Hayır	52 öğrenci
TOPLAM	60 ÖĞRENCİ

Tabloya baktığımızda 52 öğrencinin bu soruya (hayır) cevabını verdiğini , 8 öğrencininse (evet) cevabını verdiğini görmekteyiz . Aileler genelde gecekondü diye tabir ettiğimiz evlerde yâda kalabalık aileler şeklinde yaşadıkları için öğrencilere ayrılacak bir odanın olması genelde mümkün olmamaktadır

Okullarda görev yapan rehberlik öğretmenleri çoğunlukla öğrencilerin aile , kişisel , eğitim , davranış v.b sorunlarıyla ilgilenmektedir . Öğrencilere karşılaştıkları sorunları çözebilmek için kendi öğretmenlerine veya rehber öğretmene gidip gitmedikleri sorulmuş ve şu cevaplar alınmıştır.

3.9.6.Öğrencilerin sorunlarını öğretmenleri veya rehber öğretmenleriyle paylaşım durumları

Tablo 3.45. Öğrencilerin sorunlarını öğretmenleri veya rehber öğretmenleriyle paylaşım durumları

SORUNLARINI ÖĞRETMENİNLE VEYA REHBER ÖĞRETMENİNLE PAYLAŞIYORMUSUN?	FREKANS
Öğretmenimle paylaşıyorum.	36
Rehber öğretmene gidiyorum .	7
Her ikisiyle de paylaşıyorum .	17
TOPLAM	60 ÖĞRENCİ

36 öğrenci bu soruya (sorunlarımı öğretmenimle paylaşıyorum) cevabını verirken , 7 öğrenci (rehber öğretmen) seçeneğini seçmiş, 17 öğrencide (sorunlarımı her iki öğretmenimle de paylaşıyorum) seçeneğini işaretlemişlerdir .

3.9.7. Öğrencilere okula gelmekle neler kazanacağı ve okullarından beklentileri .

Tablo 3.46. Öğrencilerin okula gelme nedenlerine ilişkin tablo

ÖĞRENCİLERİN OKULA GELME NEDENLERİ	FREKANS
İyi bir eğitim almak	45 öğrenci
Yeni bilgiler öğrenmek	39 öğrenci
İlerde iyi bir iş sahibi olmak	58 öğrenci
Başarılı olarak anne ve babamı mutlu etmek	49 öğrenci

Sonuçlara bakıldığında en çok seçilen madde (İleride iyi bir iş sahibi olmak) seçeneğidir .Bunu Anket yapılan 60 öğrenciden 58 tanesi işaretlemiştir . 49 öğrenci (Başarılı olmak ve anne babamı mutlu etmek)seçeneğini işaretlemiştir .(iyi bir eğitim almak) seçeneğini 45 öğrenci seçmiştir . 39 Öğrenci (Yeni bilgiler öğrenmek) maddesini işaretlemiştir .

Öğrencilere okullarıyla ilgili düşünceleri sorulurken, onların okullarında mutlu olup olmadıkları da araştırmanın incelenecek konuları arasında olduğundan bu soruda yöneltmiştir .

3.9.8. Öğrencilerin yaşam memnuniyetleri

Tablo 3.47. Öğrencilerin yaşam memnuniyetlerine ilişkin dağılımları

OKULUNDA MUTLUMUSUN	FREKANS
Evet mutluyum	51 öğrenci
Cevap vermeyen	9 öğrenci
TOPLAM	60 ÖĞRENCİ

Okullarında mutlu olup olmadıkları sorulduğunda 51 öğrenci evet cevabını işaretlerken 9 öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır .

Öğrencilere yöneltilen bir diğer soru ise bence araştırmanın en önemli sorularından birisi olan (Öğretmenini seviyor musun) sorusudur .Çünkü bu yaş grubundaki çocukların hemen hemen hepsi okullarında öğretmenlerini anne babalarının yerine koyar . Okulda onu en iyi tanıyan, yönlendiren, kollayan kişi çoğunlukla öğretmenidir.

3.9.9. Öğrencilerin öğretmenlerine karşı duygu ve düşünceleri

Tablo 3.48. Öğrencilerin öğretmenlerine karşı duygu ve düşünceleri

ÖĞRETMENİNİ SEVİYORMUSUN?	FREKANS
Evet seviyorum	57
Cevap vermek istemeyen	3
TOPLAM	60 ÖĞRENCİ

Tablonun sonucuna baktığımızda 57 öğrenci (evet) cevabını seçerken 3 öğrenci cevap vermek istememiştir. Bu sonuçlara bakılarak öğrencilerin öğretmenlerini sevdikleri görüşüne varılabilir. Ancak anket sorularını yönelten kişinin de öğretmen olması öğrencilerin cevaplarını etkilemiş olabilir.

Öğrencilere en son olarak yaşadığı sorunların çözümü için neler yapılması gerektiği sorulmuştur .

3.9.10. Öğrencilerin okuldaki sorunlarına getirdikleri çözüm önerileri

Tablo 3.49. Öğrencilerin sorunlarına getirdikleri çözüm önerileri

ÖĞRENCİLERİN SORUNLARINA GETİRDİKLERİ ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	FREKANS
İnternette dersler verilebilir	23
Çalışkan öğrencilere kurslar açılmalı	33
Okuldan sonra etüt olmalı	46
Boş zamanlarda sorunlarımızla ilgili konularda tartışmalar yapılmalı	17
Öğrenciler isteklerini idareye kolay ulaştırmalı	51
Öğretmenlerimiz kadrolu olmalı	55

Tabloya bakıldığı zaman en çok öğretmenlerin sık değişmesinin öğrenciler üzerinde etkili olduğu görülmüştür . 55 öğrenci bu maddeyi seçmiştir.

51 öğrenci isteklerinin idareye bildirilmesinin gerekli olduğunu söylerken ,46 öğrenci okullarda etüt olması gerektiğini belirtmiştir.

33 öğrenci çalışkan öğrencilere kurs açılması gerektiğini belirtirken 23 öğrenci çağımızda çoğumuzun büyük yardımcısı olan internette derslerin takip edilebilmesi maddesini işaretlemiştir . Bunun nedeni sorulduğundaysa

gelmedikleri günlerde veya konuyu anlayamadıklarında kendi öğretmenlerinin anlatımının bilgisayardan takip edilmesinin kendilerine yardımcı olacağını belirtmişlerdir .

17 öğrencide boş zamanlarında kendi sorunlarıyla ilgili konularda konuşmalar yapılabileceği seçeneğini işaretlemişlerdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4 .ANKARA İLİNİN EĞİTİM SORUNLARI

Bu bölümde Ankara ilinin eğitim öğretim kurumları , nüfus bilgileri, nüfusun artış sebepleri , göçle gelenlerin nüfus bilgileri verilmiştir . Ayrıca Ankara ilinin göç unsuruna bağlı eğitim sorunları ve bu sorunlara getirilebilecek çözüm önerileri de anlatılmıştır.

4.1. Ankara İlindeki Eğitim Kurumları

Ankara ili 13.10.1923 tarihinde başkent olmasından günümüze çok büyük değişimler geçirmiştir. Önceleri kendi halinde bir İç Anadolu kentiymen Türkiye Cumhuriyetinin başkenti olduktan sonra hızlı bir gelişim sürecine girmiştir.Bu gelişim kentleşmede , ekonomide , sosyal alanlarda , eğitimde , siyasette v.b alanlarda kendini göstermiştir.

Ankara ilinde bulunan eğitim kurumlarına baktığımızda toplam 910 tane eğitim kurumunun olduğunu görmekteyiz. (meb gov tr)

Bu okullardan 574 tanesini ilköğretim okulları oluşturmaktadır.

4.2. Ankara İlinin Eğitim Sorunları

Ülkemizde pek çok konuda olduğu gibi eğitim sistemimizin işleyişi konusunda da sorunlar olduğunu, yeni kararlar alındığını hepimiz biliyoruz.

Sorunların kaynağına ilişkin pek çok şey söylenebilir. Eğitim sistemimizin işleyişindeki yetersizlikler, bilgi toplumuna geçiş, teknolojik ve bilimsel gelişmeler, küreselleşme ve bunların sonucunda eğitim sistemine ilişkin beklentilerin artması ya da beklentilerin farklılaşması bu sorunlardan bazılarıdır. Sorunların ve sorunların kaynağının farkında olmamıza karşın bilimsel yaklaşımla sorunların değerlendirilmediğini, çözüm yollarının aranmadığını, günlük çözümlerle yetinildiğini ya da sorunlarla birlikte yaşamayı öğrendiğimizi üzüntüyle gözlemliyoruz. Eğitimde kaybedilecek hiçbir fert yoktur ilkesini benimseyerek Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda Türk Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için herkese çok önemli görevler düşmektedir. Eğitimde başarı sistemli bir çalışma ve işbirliğini gerektirir. Sistemdeki bir eksiklik ya da ihmal tüm parçaları olumsuz etkiler. Eğitim işi sadece okula ve öğretmenlere bırakılacak kadar hafife alınacak ve geçirtilirilecek bir durum değildir. Bu nedenle herkesin ve her kurumun üzerine düşen sorumlulukları alması ve başarıda da başarısızlıkta da pay sahibi olması sağlanmalıdır.

Ankara’da eğitim öğretim faaliyetlerinde yaşanan genel sorunları şu şekilde sıralayabiliriz :

1. Özellikle son yıllarda okullara gelen veli sayılarında ciddi azalmalar olmuştur. Bu konuda birçok veli e-okul uygulaması nedeni ile devamsızlık ve not bilgilerini internetten öğrendiğinden okula gelme ihtiyacı hissetmemektedir. Okula gelen velilerin genellikle maddi

konularla ilgili görüşüleceğini düşünmesi de bu durumda etkili olmaktadır.

2. Ankara'da öğrencilerin ve gençlerin boş zamanlarını etkili ve verimli bir biçimde değerlendireceği alanların çoğaltılması ,gençlerin internet kafe ve oyun salonlarına yönelmesine ve okuldan uzaklaşmasına izin verilmemesi gereklidir.
3. Müfredatın, eğitim sisteminin ve sınav sisteminin çok sık değişmesi de eğitimi etkilemektedir.
4. Bazı ailelerde maddi nedenler nedeni ile ilköğretimden sonra çocuklarını okula göndermek istememektedir.
5. Merkezde bazı okullara aşırı talep olması nedeni ile öğrenci sayıları ortalamanın çok üstünde kalmaktadır. Okullar arasında velilerin ve öğrencilerin gözünde ciddi bir ayrıcalık ve farklılıklar olduğu düşünülmektedir.
6. Liselerde eğitim-öğretimin 2.dönem ortalarından itibaren ciddiyetini kaybetmesi ve öğrencilerin okullarından uzaklaşıp dersane ortamına kaymaları.
7. Öğrenciye verilen ev ödevlerinin öğrencinin yaş, ilgi ve yeteneklerine uygun olmaması, özellikle internete dayalı, bilimsel araştırma ve gözlemden uzak sadece 'kopyala - yapıştır' metoduna yönelik olması, bazı öğretmen ve velilerin de bu konuda duyarsız kalması başarıyı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca

İlköğretim 1:kademe de teste yönelik eğitimin çok erken başlaması ve 3.sınıfa kadar temel kavramların gereği gibi oturmaması.

8. Birçok okuldaki idarecilerin vekâletle çalışması ve çok sık görev değişikliği yaşanması, görevde kalan idarecilerin uzun vadeli proje ve plan yapmaktan ziyade rutin işlerin içinde boğulması,

Rehberlik amaçlı denetimlerin yetersiz olması,

9. Bazı faaliyetlerin (ARGE-OGYE-TKY) ve toplantıların sadece kâğıt üzerinde kalması ve uygulamaya geçirilememesi

4.3. Ankara İlinin Nüfus Bilgileri

Ankara, başkent olmadan önce birkaç bin kişilik bir nüfusa sahipti; ancak başkent olduktan sonra önce İstanbul ve İzmir'den sonra en kalabalık üçüncü kent oldu, ardından İzmir'i geçerek İstanbul'dan sonra Türkiye'nin en kalabalık kenti oldu. Ankara bugün dünyanın en kalabalık 45. kentidir. Kent nüfusu bugün dört milyon civarında olmakla birlikte her geçen gün büyümektedir. Kent, ülkenin en çok göç alan kentlerindendir. İl nüfusu 4.466.756,58 merkez nüfusu 3.203.362 kişidir. 1990 yılında 2.583.963 olan nüfus 2000 yılında %21.48 artarak bu orana ulaşmıştır.³ Bu oran %15.78

olan İç Anadolu Bölgesi ve %18.28 olan Türkiye ortalamasından yüksektir. Kent nüfusunun %88'i kentlerde, geriye kalan %12'si köylerde yaşar.3 Ayrıca 11.608.868 kişilik İç. Anadolu nüfusunun yaklaşık dörtte biri Ankara'da yaşar. İl nüfusunun %80'i merkezde yaşar.

Ankara'nın 1927 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusu 404.581 iken, son 73 yılda 10 kat artarak 2000 yılında 4.007.860'a yükselirken, aynı dönemde ülke nüfusu 5 kat artmıştır. 1927-1935 döneminde ilimizin yıllık nüfus artış hızı ‰ 34,7 iken, 1990-2000 döneminde ‰.24,4'e düşmüştür. 1927 yılında il nüfusu ülke nüfusu içinde % 3,2'lik bir paya sahip iken, 2000 yılında yaklaşık % 6'lık bir paya ulaşmıştır.

Genel Nüfus Sayımlarına Göre Şehir ve Köy Nüfusu

YILLAR	1990	1997*	2000
BÖLÜMLER			
Kırsal Alan (Köyler)	399.576	400.283	467.338
Şehir (Belediyeler)	2.836.802	3.231.329	3.540.522
Toplam	3.236.378	3.631.612	4.007.860

**1997 yılı nüfusu ikametgaha göredir. Kaynak:DİE*

İlde ortalama hane halkı büyüklüğü azalış eğiliminde olup, 1955 yılında 7,0 olan ortalama hane halkı büyüklüğü, 2000 yılında 3,8 kişiye düşmüştür. İl nüfusunun; 1935 yılında % 80'i Ankara doğumlu iken, 2000 yılında ise Ankara'da doğan kişilerin il nüfusu içindeki oranı % 53'e düşmüştür. Ankara nüfusuna dahil olup başka illerde doğanlar içinde en yüksek payı % 4,3 ile Çorum İli doğumlular almaktadır. Yozgat, Çankırı ve Kırşehir doğumlular sonraki sırayı takip etmektedir. Nüfusun gelişimine ilişkin bilgiler aşağıda tablo grafikte görülmektedir.

4.4. Sayım Yıllarına Göre Nüfus ve Nüfus Artış Hızları

Yıllar	Nüfus Miktarı	Nüfus Artış Hızı (‰)
1927	404.581	-
1940	620.965	24,28
1950	819.693	32,85
1960	1.321.380	32,92
1970	2.041.658	43,29
1980	2.854.689	19,82

1985 3.306.327 29,38

1990 3.236.378 21,28

1997 3.631.612 18,58

2000 4.007.860 21,37

Kaynak : DİE

YIL	NÜFUS MİKTARI	NÜFUS ARTIŞ HIZI
2009	4.650.802	21.3

Kaynak : TÜİK (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı)

4.5. Ankara İlinin Nüfusunun Artışının Nedenleri

Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi ve bürokrasi merkezidir. Hepsinden önemlisi bir başkenttir. Tüm bakanlıklar, müsteşarlıklar, TSK gibi bir çok devlet kurumunun merkezi Ankara'dadır. 10 büyük üniversite aynı şekilde Ankara'da eğitim ve öğretim vermekte ve Ankara'daki bu üniversitelerin kendi nüfusları dahi 150 bin'i aşmaktadır. Nüfus artışının nedeni sanayileşme değil; hizmet sektörüdür. Ankara ekonomisinin büyük bir bölümünü de bu hizmet sektörü oluşturur. Ayrıca pek bilinmese de tarımcılıkta ve aynı zamanda ekili toprak alanı da artışa neden olmasa da büyük bir yer kaplar. Son olarak

Ankara 2008 yılı Türkiye ihracatında 4.617.354 \$'lık ihracatta, İstanbul, Bursa, Kocaeli ve İzmir'den sonra beşinci olmuştur.

4.6. Ankara İline Göçle Gelenlerin Sayısı

Göç olgusu, Ankara'nın başkent ilan edilmesinden bu yana, Ankara'nın nüfus yapısı ve gelişimini büyük oranlarda etkilemiş, kentin büyümesi yönünde en önemli itici gücü oluşturmuştur. Özellikle kentleşmenin yoğun olarak yaşandığı ve Ankara'nın daha yaşanması daha cazip olduğu dönemlerde göç, Ankara'nın kentsel gelişiminin anlaşılması için en önemli araçlardan birisidir.

Her beş yıllık dönemde, nüfus artışının %70-75 kadarını, çeşitli kırsal ve kentsel alanlardan Ankara'ya gelenler oluşturmuştur. Ankara'nın en çok göç aldığı iller incelendiğinde, göçlerin yoğun olarak Orta ve Doğu Anadolu'dan kaynaklandığı görülmektedir.

Hepimize birer T.C. kimlik numarası verildiğinden beri, ilden ile ikametgah adresi değiştirenler, göç etmiş sayılıyorlar. Her il, tabi ki göç de alıyor, göç de veriyor. Aldığı verdiğinin üstünde ise **net göç almış** deniyor. Yani, nüfusu, doğumlardan öte, göçle artmış oluyor.

Tablo4.1.Net göç alan başlıca iller (2008 _2009)

	NET GÖÇ ALAN BAŞLICA İLLER: 2008-2009				
	2008	2009	2008-2009 ORT.	İL PAYI,%	2008/2009 Değ.%
Ankara	30.562	37.079	33.821	14	21,3
İstanbul	26.675	39.481	33.078	13,6	48
İzmir	27.248	26.873	27.061	11,2	-1,4
Antalya	36.225	17.064	26.645	11	-52,9
Bursa	35.594	10.247	22.921	9,5	-71,2
Kocaeli	23.018	12.033	17.526	7,2	-47,7
Tekirdağ	25.161	8.589	16.875	7	-65,9
Eskişehir	9.761	9.121	9.441	3,9	-6,6
Muğla	10.948	1.777	6.363	2,6	-83,8
Yalova	10.114	2.036	6.075	2,5	-79,9
Aydın	8.798	884	4.841	2	-90
Çankırı	1.068	8.335	4.702	1,9	680,4
İLK 12 İL	245.172	173.519	209.346	86,4	-29,2
NET GÖÇ	276.896	207.928	242.412	100	-24,9
12 İL PAYI	88,5	83,5	86,4		
Toplam Göç	2.273.492	2.236.981	2.255.237		-1,6

Kriz, 2009'da net göç alan illere akışı ancak 70 bin azaltabilmiş, yine de bu illerde nüfus, göçlerle 208 bin artmış görünüyor. 2008 ile 2009'un göç adresi değişmiş. 2008'de göçle nüfus artışı sağlayanlarda Antalya ilk sıradaydı. Bursa, onu izliyordu. Tekirdağ, Kocaeli gibi sanayi şehirlerinin de göçle nüfusu artıyordu. 2009da bu yön, değişmiş. Antalya'nın göçle nüfus artışı 36 binden 17 bine düşmüş. Bursa'nınki 35 binden 10 bine, Tekirdağ'ınki de 25 binden 8 bine düşmüş. Demek ki, sanayinin, inşaatın durgunluğa girdiği kentlerde kriz, göçün adresini bire bir etkilemiş.

2009'da görüyoruz ki, Ankara'nın net göçü yüzde 21 artmış ve nüfus, göçle 37 bin daha artmış.

4.7. Ankara İlinin Göçe Bağlı Eğitim Sorunları

İç göçe hedef olmuş merkezler, gerçekleşen hızlı nüfus artışına paralel olarak birçok soruna zemin oluşturur hale gelmiş, bu durum özellikle Büyükşehirler etrafında dezavantajlı çöküntü alanların oluşmasına sebep olmuştur. Bu alanlarda yaşayan çocuklar şüphesiz göçün getirdiği sorunları en ağır biçimde denetimlemektedirler. Ailenin sos yo-ekonomik sıkıntılarına destek olabilmek amacıyla çalışma hayatına dâhil olarak ilk aşamada sokakta çalışmaya başlayan çocuklar, sokakta karşılaşılabilecekleri her türlü riske açık hale gelmeye başlamış olurlar.(Cinsel, sözel, fiziksel istismar, alkol ve madde kullanımı, suça karışma, eğitime başlayamama ya da eğitimi yarıda bırakma)

Ankara Büyükşehir Belediyesi bu konuyla ilgili olarak birçok çalışmayı yürütmektedir. Bunlardan bir tanesi de İGEP Projesidir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Avrupa Birliği Delegasyonu'nun finansal destek verdiği ve önemli göç alan kentler olarak seçilen İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'nın ekonomik ve sosyal bütünleşme problemlerinin çözümüne destek sağlayan İç Göç Entegrasyon Projesi (İGEP) toplantısına 30 Mayıs 2009'da ev sahipliği yaptı.

Toplantıda, önemli göç alan kentler olarak seçilen İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'nın ekonomik ve sosyal uyum problemlerinin çözümüne destek projesi olan İGEP'in kapsamı ve bu konuda Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin

kaydettiği ilerlemeler ve yaptığı çalışmaların sonuçları da ele alındı.

Bu proje, göç alan kentlerin ekonomik ve sosyal uyum problemlerinin çözümüne destek olmak amacıyla, kentle ilgili verilerin ortaya çıkması ve bir stratejik eylem planının geliştirilmesini kapsamaktadır

Önemli Göç Alan Kentler Olarak İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'nın Ekonomik ve Sosyal Entegrasyon Problemlerinin Çözümüne Destek Projesi" İGEP; hızlı göçün yan etkilerini azaltmak için 2000 yılının Göç İstatistikleri göz önüne alınarak yapılmıştır. İstatistikî veriler İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa'nın 1995'ten 2000'e kadar net göç aldığını göstermiştir. İstanbul için net göç % 2.297, Ankara için %1.707, İzmir için %2.217 ve Bursa için %3.469 dur. Toplam nüfusları Türkiye'nin toplam nüfusunun yaklaşık ¼'ünü oluşturmaktadır.

Bu projeyle, göçmenlerin sosyo-ekonomik uyumu alanında gelecekte yapılacak düzenlemeler için kapasite geliştirme ve ihtiyaç saptaması yapılacaktır. Aynı zamanda müdahaleler sosyal alanda, özellikle de en kötü etkilenen kesim olan, sokaklarda çalışan hatta yaşayan çocuklar için başlayacaktır.

4.7.1. İç Göç Entegrasyon Projesi (İGEP)

Kısaca İGEP olarak adlandırdığımız, tam adı "Önemli Göç Alan Kentler Olarak İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'nın Ekonomik ve Sosyal Entegrasyon

Problemlerinin Çözümüne Destek Projesi” olan İç Göç Entegrasyon Projesi, yoğun göç alan büyük şehirlerdeki göçten kaynaklanan sosyo-ekonomik sorunların çözümü için teknik destek sağlamayı amaçlayan, AB katılım çerçevesine dayanan AB finansmanı ile yürütülen bir projedir.

IGEP Projesi 1 Aralık 2008 tarihinde başlamış olup 31 Mayıs 2010 tarihinde bitmesi planlanmıştır. Projenin resmi Başlangıç Toplantısı, dört Büyükşehir belediyesinden temsilcilerin katılımıyla 15 Ocak 2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

4.8. Ülkemizin Göçe Bağlı Eğitim Sorunları

Göç; Ülkemizin her zaman gündeminde olan bir konudur. Özellikle 1940'lı yıllarda yoğunlaşan göçler, Türkiye'nin toplumsal ve ekonomik değişimini hızlandırmıştır. Ankara, İstanbul İzmir, Bursa, Kocaeli gibi Büyükşehirlerimiz o yıllarda yoğun göç hareketlerine sahne olmuşlardır. Göç çok yönlü bir sosyal olaydır. Kuşkusuz eğitim yönünden de pek çok sorunları beraberinde getirmiştir.

Aileyi etkileyen iç göçler, özellikle örgün eğitimde sorunların biriktiği alan olmuştur. Daha sonraları 1960'lı yıllardan sonra ise ülkemizin gündemine dış göçler girmeye başlamıştır. Kitleli halde yurtdışına çıkan kırsal kesimli vatandaşlarımız, çocuklarını da yanlarına aldırınca bu kez gittikleri ülkelerde onların eğitim sorunları ile karşılaştılar. 1980'li yıllardan itibaren de

Bulgaristan başta olmak üzere balkanlardan, Kuzey Irak' tan ve Türk Cumhuriyetlerinden yoğun göç olmuştur ve azda olsa devam etmektedir.

Böylece hem iç, hem de dış göçler eğitim yönünden sorunlar oluşturmuştur. Ülkemizde ki yurt içi göçler, daha çok kırsal kesimden büyük sanayi kentlerine doğru yapılmaktadır. Memurların yer değiştirmesi de bir göç olarak değerlendirilmelidir. Göçlerin eğitim açısından doğurduğu sonuçları iki yönlü düşünmek faydalı olacaktır.

1.Olumlu yönden: Göç eden aileler bakımından olaya olumlu bakmak mümkündür. Çünkü kırsal kesimde İlköğretim ötesi imkanları ya yok ya da çok sınırlı düzeydedir. Böylece aileler kente gelince çocuklarını temel eğitim ötesi okullara gönderebilme imkanlarına kavuşmaktadırlar. Göçlerin nedenleri arasında çocuklarını okutma istekleri de yer almaktadır. Doktor mühendis öğretmen hemşirelik subay gibi fazla gelir getirici mesleklere yönelmeleri istenmiştir.

2. Olumsuz yönden: Göçlerde kısa sürede nüfus yoğunluğu artan kalabalık şehirler sağlıksız yerleşim yerlerine dönüşmüşlerdir. Göç ile gelen işsizlik yoksulluk ve hizmetlerin yetersiz kalması gibi sebeplerle topluma uyumsuzluk, suça yönelme, zararlı alışkanlıklar edinme, eğitimsizlik gibi bir sorun yumağı ortaya çıkarabilmektedir. Göç ettikleri yerde daha iyi ekonomik koşullara sahip olacağını düşünen ve genellikle umduğunu bulamayan bazı aileler mutsuzluk ve uyum bozuklukları ve hatta depresyona varan sorunlar yaşayabilmektedir. Bu şartlar, çocuğunda kişiliğini etkileyecek, çocuğun ruh

sağlığın da derin izler bırakacak ve çocukta güvensizlik hali oluşturacaktır. Bu durumda çocuğun kendine ifade etme becerisi gelişemeyebilir. Çocuk çevresiyle iletişim kurmakta zorlanır. Yaşanan göç nedeniyle ortaya çıkabilen bu sorunlar insanların psikolojik yapısını etkilemiştir. Bu durum insanları suç işlemeye yöneltebilmektedir. Hırsızlık, madde bağımlılığı vb. olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Ekonomik nedenlerden dolayı bazı göçmen çocuklar ağır işlerde çalıştırılarak istismar edilmektedir. Hem okuyup hem çalışan çocuk okuldan soğumakta, okul başarısı düşmekte ve motivasyonu azalmaktadır.

Göç sebebiyle şehirlerde sınıflar kalabalıklaşırken köylerde öğrenci azlığından dolayı okullar kapanmaktadır. Kapanan 25520 köy okulundan 602643 öğrenci taşınmalı sistemle gününbirlik taşınarak fırsat eşitliğinden faydalandırılmakta ve onlara nitelikli öğrenim imkanları sunulmaktadır. (MEB Eğitim Teknolojileri ,2009)

Göçün oluşturduğu eğitim problemlerinin başında kalabalık öğrenci nüfusu gelmektedir. Okulların verimini düşürme ve araç gereç kullanımından, öğretmenin öğrenciye ayıracağı zamana ve tanımaya kadar her tür eğitim çalışmasını aksatabilmektedir. Bu durum eğitim başarısının düşmesinde en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Kalabalık sınıflarda öğrenci pasifleşmekte, öğretmenlerin ise tükenmişlik düzeyleri artmaktadır. Oyun alanları azalmakta öğrenciler arası uyumsuzluklar artmakta okul içi karşılaşılan olay sayıları çoğalmaktadır. (Karakuş 2006)

Diğer bir problem göç eden ailelerin, çocuklarına yeterli eğitim desteği sağlayamamalarıdır. Sağlanan çalışma, barınma ve diğer temel gereksinimler yeterince karşılanamadığı gibi çalışma zorluğundan dolayı da anne baba yükümlülükleri yerine getirilememektedir. Bu durum başarısı düşük öğrenci, okul ve şehir oluşturmaktadır. (Karakuş 2006)

İlköğretim okulu idarecilerine uygulanan anketler göstermiştir ki; ilköğretim okullarında idareciler, başarısızlığın nedenlerini daha çok öğrenci ve ailede görmüşlerdir. Öğrencinin disiplinli ve düzenli ders çalışmaması %90, 3 boş zamanlarını değerlendirmeyi bilmeyişi ve hazırlıksız gelişi % 85,1, ailenin ders çalışma % 79,1 ve uygun ortam hazırlama % 76,9 konusundaki ilgisizliği en çok üzerinde durulan maddelerdir.(MEB Eğitim Teknolojileri 2009)

İdarecilerin dikkate değer bulduğu diğer bir faktörde, okullarda nüfusun aşırı artışı mevcut şartları zorlayan ve idarecilerin işlerini oldukça güçleştiren bir faktör olarak görülmüştür. Göçün başarı düzeyine diğer bir etkisi de ailelerin sosyoekonomik düzeyini aşağı çekmesi, buna bağlantılı olarak da ankette aile ortamıyla ilgili ifade edilen problemler durumların ortaya çıkmasıdır. .(MEB Eğitim Teknolojileri 2009)

Aynı ankette ilköğretim veli değerlendirme:"İlköğretim Okullarındaki öğrenci velileri ifade edilen problemlere genellikle yüksek yüzdelerle cevap vermemişlerdir. En büyük problem okulda çocuklarının sınavlara yeterince hazırlanamadığını % 59,7 kullanılan eğitim öğretim malzemelerinin %57,1 ve fiziki koşulların % 54 yetersiz olduğunu sık sık öğretmen değiştirme ile

öğretmen yetersizliğinin % 53, 6 ve sınıfların kalabalık oluşunun % 52,1 başarıyı olumsuz etkilediğini düşünmektedirler. .(MEB Eğitim Teknolojileri 2009)

Bir başka sorun dil problemidir. Göçle gelen grupların kendi oluşturdukları yapılar içinde kullanılan yaşam dili okul ve kentle örtüşmemektedir. Bu sosyalleşmeyi etkilemekte devamında ise başarısızlıklar oluşmaktadır. Okul içinde ve okul dışındaki ortamlarda iletişimsizlikler artmaktadır.(Karakuş 2006)

Dilin farklılığı yanında kısır kullanılması da ciddi bir etkiye sahiptir. Anlayamayan bir çocuğun başarısından söz etmenin doğru bir yaklaşım olmayacağı düşünülmektedir. Basit dil kullanan çocukların düşünme yeteneklerinin sınırlı olması beklenen üst düzey becerileri gerçekleştirmesini zorlaştırabilecektir. (Karakuş 2006)

Öğretmenler sosyoekonomik kültürü düşük olan ve basit dil kullanan göç ile gelen öğrencileri anlamakta zorlanacaklar ve öğrencilerle iletişim kuramayacaklardır. Bu durumun sonucu olarak eğitim başarısı düşebilecektir.

Yukarıda sayılan yaklaşımlar öğrenciyi başarısızlığa itmekte, başarısız olan öğrencilerin sosyal yapıları daha da zorlaşmakta bu durum kısır döngü içerisinde devam edebilmektedir. Öğrencinin evinde yaşanan ortam bu döngüyü kırmaya yetmemektedir.

Zaten aile içinde eğitim birinci derecede önemli durmamaktadır. Ve sonunda okul bu tür öğrenciler için sıkıcı bir yer olmaktan öteye gidememektedir. (Karakuş 2006)

Okula, ailesine, toplumuna ve ileride kendine bile yabancılaşan bu çocuklarımızın dinledikleri müzikten, ellerine geçirdikleri camlarla kendilerine zarar vermeye varana kadar artan olumsuz davranışlar yaşanırken aslında başarı ya da başarısızlık kavramları onlar için bir şey ifade etmemektedir.

Metropol çevrelerinde 1998 yılı itibariyle çocuklar Türkiye de 20311 suç işlemiştir. 10-18 ya grubundaki çocukların işlediği suçlar arasında ilk sırayı hırsızlık almaktadır. Yaralama, gasp, darp ve bunu izleyen diğer dikkat çekici suçlardır.(MEB 2001)

Okulu bırakma yada daha üst düzeyde eğitime devam etmeme nedenleri arasında Ekonomik nedenlerle okulu bırakanların oranı % 54,4 iken kendi isteği ile okulu bıraktıklarını belirtenlerin oranı % 18 olarak ortaya çıkmıştır ki burada kendi isteği ile aile geçimine katkıda bulunmak için çocukların okulu bırakmalarını ek olarak okuldan iticiliği nedeniyle de okulu bırakmaları söz konusudur.(MEB 2001)

Bu durumda olan 7-14 yaş arasındaki zorunlu eğitim çağında ki çocukları Muhtar ve okul idaresi işbirliği ile kazanılmalıdır.

Köy ve mahalle muhtarlarımızın görevleri 4542 sayılı kanunun 3. maddesinin II. Bendinin açıklanmasında belirtildiği gibi ve 222 Sayılı

İlköğretim ve Eğitim kanunu ile köy ve mahalle muhtarlarına, ihtiyar heyetlerine verilen görevlerdendir

1. Her öğretim yılı başında öğrenim çağındaki çocukları çizelge yaparak belirler ve okullara kayıtlarının yapılmasını sağlamaktır.

2. İlköğretime devam etmeyen çocuklar hakkında her türlü bildirimde bulunma ve onları izlemeye aracılık etmektir.

Okul idaresi ve milli eğitim müdürlüğü konuyu hassasiyetle takip eder çocuğun devamını mutlaka sağlar. E-kayıt ile yapılan adrese dayalı sistem ile kayıtlar bu konudaki zorlukları büyük oranda kaldırmaktadır.

2008 yılında çıkarılan yönetmelikle "yetiştirici sınıf" uygulamaları her ilçede başlatılmış ve ihtiyaca göre sınıflar açılmıştır. Okula hiç kayıt yaptırmamış veya yaptırmış devam etmemiş olup ta 14 yaşı geçmemiş öğrenciler yaşlarına bakılmaksızın sınıflara alınarak eğitime kazandırılmaktadır. Özellikle kız çocukları bu yetiştirici sınıflar sayesinde okuma kervanına katılmış ve yeni değerler kazanılmıştır.

4.8.1. Göçe Bağlı Eğitim Sorunlarına Getirilebilecek Çözüm Önerileri

a) Kentler arası göç eden ailelerinin çocuklarının okul değiştirmeden kaynaklanan arkadaş grubu yeni çevreye, okula, öğretmenlere

intibaksızlıklarına okuldaki rehberlik hizmetlerinin ilgi duyması ve bu konuda öğrencilere yardımcı olması gerekmektedir. Çocukların psikolojik anlamda uğradıkları yıkıma ilk tedbir olarak rehabilite edilmeleri gerekmektedir. Göçün nedenleri onların da kavrayabileceği şekilde anlatılmalıdır. Çocuk psikolojik danışma birimlerinin oluşturulması önemlidir. Unutulmamalıdır ki, sevgi en güçlü insani bağıdır. Çocukların başını okşamak, onlara bu dünya için önemli, gerekli olduğu hissi uyandırmak ve yüzünüzün her zaman güleç olması yapılabilecekler arasında en basit en az çaba isteyen, ancak etkisi büyük olan davranışlardır. Resim ve Müzik çocukların rehabilite edilmelerinde en büyük araçtır. Zaman zaman çocuklar resim yapmaya teşvik edilmeli ve iyi bulduğunuz resimleri sergilenmeli yaptıkları resimleri yorumlamaları istenmeli ve mutlaka can kulağı ile dinlenmelidir

b)Öğrencilerin ekonomik durumları kötü olduğu için kitap kırtasiye yardımı alma olanakları sağlanmalıdır. Yığın halindeki aileler içerisinde yaşadıkları göz önünde bulundurulursa eve ödev fazla verilmemesi isabetli olacaktır. Mümkün olduğu kadar konular sınıfta işlenip bitirilmelidir.

c)Beden eğitimi dersleri boş zaman dersleri değildir. Takım halinde yapılan oyunlara ağırlık verilmelidir. Yarışmacı değil dayanışmacı oyunlar seçilmelidir.

d)Çocukların problemleri öğretmenler tarafından etiketlenilmemesi onun başkaları tarafından özellikle öğretmenler ve arkadaşları tarafından anlaşılması ve kabul görülmesini kolaylaştıracaktır.

e) Büyük kentlere göç eden ailelerinin okul nüfusunu aşırı derecede arttırmaları nedeniyle okul sayısı araç gereç sayısı öğretmen sayısının gerek kamu kesimince gerekse özel kişilerin yardımıyla artırılması teşvik edilmesi gerekmektedir. Varlıklı ailelerimizin okul yapma çabalarını şükranla karşılıyoruz. %100 eğitime katkı daha iyi tanıtılmasını sağlamalıyız.

f) Nüfusun büyük illere göçünü engelleyecek yurt çapında dengeli bir kentleşme politikasının titizlikle takip edilmesi gerekmektedir.

g)Büyükşehirlerin kenar mahallelerinde yaşayan öğrenciler daha çok meslek liselerini tercih ettiklerinden meslek eğitimi önem verilmeli ve sayıları çoğaltılmalıdır

h) Gecekondu yörelerinde gecekondu sakinlerine kente intibak ettirecek eğitim çalışmalarına ağırlık verilerek okula devam, kız çocuklarının okullaştırılması çalışmalarına hız verilmelidir.

ı) Yetişkin eğitime ağırlık verilmesi halk eğitim çalışmalarıyla okuma yazma kursları meslek kursları anne baba eğitimi ve iletişim konulu seminerler yoğunlaştırılmalıdır

SONUÇ ve ÖNERİLER

Göç Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren kentsel yerleşim merkezlerinin büyüme atılımları ve kentleşme olgusuna paralel olarak artan bir eğilimdir. 1950’li yıllardan sonra mekânsal kalkınma başlamış sanayi ve endüstri sektörlerinin hâkim olduğu yerleşim merkezleri giderek büyümüş ve gelişmiş merkezler haline gelmiştir.

Bu tarihten önceki göçlerin sebebi, tayinler, eğitim, evlilik v.b sebeplerden dolayı yapıyorken 1950’li yıllardan itibaren artan nüfusla birlikte tarım alanlarında makinelerin kullanılması, bu alanlarda çalışanların iş gücü fazlalığına neden olmuştur. Aynı zamanda tarım ürünlerinin düşük düzeyde kalması, endüstri faaliyetlerinin canlı hale gelmesi, şehirlerin çekici özellikleri, kırsal alanların itici özellikleri, ulaşımın gelişmesi, kentlerde yeni birçok iş kollarının ortaya çıkması ve bu iş kollarında çalışacak yoğun düzeyde istihdam gerektirmesi, insanların eğitim seviyelerinin yükselmesi, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması gibi sebeplerle insanlar kırsal alanlardan şehirlere ve hatta yabancı ülkelere göç etmeye başlamıştır.

Türkiye genelinde göç tiplerine baktığımızda ülkemizde en çok iç göçlerin yaygın olduğu görülmektedir . 1950 – 1980 yılları arasında genelde kırsaldan kentlere olan göçler , 1980 ‘li yıllardan sonra ilçelerden kentlere , hatta şehirlerden büyük şehirlere göç şeklinde gerçekleşmeye başlamıştır . İç göçün hakim olduğu ülkemizde son 30 yılda mevsimlik göçler, yurt dışına göçler, beyin göçü, ve yasadışı göçler çok sık görülmeye başlanmıştır .

Ülkemizdeki yoğun ve düzensiz göçler kentlerde konut , trafik , ulaşım , görüntü ve ses kirliliği , işsizlik , yeşil alanların tüketilmesi , çevre kirliliği , alt kültürlerin oluşması ve suçluluk oranlarının artması gibi sonuçlara yol açmıştır . Aynı şekilde göç veren yerlerde de kaynakların gereksiz hale gelmesi , üretimde kayıpların yaşanması , bir tarım ülkesi olan Türkiye’de tarım ve hayvancılığın gitgide azalması ve köylerin boşalması gibi olumsuz etkiler meydana gelmiştir .

Göç olayının sosyal yönüne baktığımızdaysa kent kültürünün oluşmasıyla , kentleşmenin meydana geldiği , kültürel bir çeşitlilik olduğu , gecekondu gibi alt kültürlerin yapılanmaya başladığı , aile ve toplumsal kurumların değişim gösterdiği görülmüştür .

Geleneksel aile yapımız içinde yer alan geniş aile yapısı da kentlere göç edildikten sonra çeşitli değişikliklere uğramıştır. Anket çalışmasında ailelerde ve özellikle çocuklarında şehire geldikten sonraki kente ve okula uyum sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır .

İç göçe hedef olmuş merkezler, gerçekleşen hızlı nüfus artışına paralel olarak birçok soruna zemin oluşturur hale gelmiş, bu durum özellikle Büyükşehirler etrafında dezavantajlı çöküntü alanların oluşmasına sebep olmuştur. Bu alanlarda yaşayan çocuklar şüphesiz göçün getirdiği sorunları en ağır biçimde denetimlemektedirler.

Ülkemizde eğitim sistemimizin işleyişi konusunda sorunlar olduğu bilinmektedir. Sorunların kaynağına ilişkin pek çok şey söylenebilir. Eğitim sistemimizin işleyişindeki yetersizlikler, bilgi toplumuna geçiş, teknolojik ve

bilimsel gelişmeler, küreselleşme ve bunların sonucunda eğitim sistemine ilişkin beklentilerin artması ya da beklentilerin farklılaşması bu sorunlardan bazılarıdır. Sorunların ve sorunların kaynağının farkında olmamıza karşın bilimsel yaklaşımla sorunların değerlendirilmediğini, çözüm yollarının aranmadığını, günlük çözümlerle yetinildiğini ya da sorunlarla birlikte yaşamayı öğrendiğimizi üzüntüyle gözlemliyoruz. Eğitimde kaybedilecek hiçbir fert yoktur ilkesini benimseyerek Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda Türk Milli Eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek için herkese çok önemli görevler düşmektedir. Eğitimde başarı sistemli bir çalışma ve işbirliğini gerektirir. Sistemdeki bir eksiklik ya da ihmal tüm parçaları olumsuz etkiler. Eğitim işi sadece okula ve öğretmenlere bırakılacak kadar hafife alınacak ve geçirtilirilecek bir durum değildir. Bu nedenle herkesin ve her kurumun üzerine düşen sorumlulukları alması ve başarıda da başarısızlıkta da pay sahibi olması sağlanmalıdır.

Türkiye’de göç eden ailelerin çocuklarının geldikleri kentte gittikleri okullarda karşılaştıkları uyum ve eğitim sorunlarının göç olgusuyla olan ilişkisinin tespiti için Altındağ alınarak analizi yapılmıştır

Bu hipotezler doğrultusunda Tez çalışmasının anketinde sorulan sorular sonucu alınan yanıtlardan aşağıdaki değerlendirmeler tespit edilmiştir.

Tez çalışması göç eden ailelerin eğitim ve öğretimde yaşadıkları uyum sorunlarını tespit etmeye yönelik yapılmıştır. Tez çalışması anket çalışması ile desteklenmiştir. Tez çalışmasının anket kısmında hem ailedeki değişim hem de çocuğun eğitim sorunları ve bu sorunların çözümü için ailenin

okuldan beklentileri incelenmiştir. Aynı zamanda anket soruları öğretmenlere ve çocuklara da uygulanarak öğretmenin çocuğa nasıl destek olduğu, çocuğun okuldan beklentileri, başarı ve başarısızlık sebepleri de araştırılmıştır.

Aileye yönelik anket sorularının cevaplarından şu sonuçlar tespit edilmiştir:

Göçerlerin sayıca yarısının kendi evlerinde oturdukları, çoğunun sosyal güvencesi olmayan işlerde çalıştıkları, genelde herhangi bir maddi desteklerinin olmadığı, çoğunun iş gören konumunda çalıştığı, maddi gelirlerinin 2001TL – 2500TL aralığında kazanca sahip oldukları, Altındağ ilçesini seçme nedenlerinin iş ve çalışma imkanlarına yönelik olduğu, göç ettikten sonraki yaşam memnuniyetlerinin daha iyi olduğunu düşünenlerin sayısının genele göre fazla olduğu, her türlü sıkıntıya rağmen Ankara'yı sevdikleri, göçten sonra bayanların çoğunluğunun çalışma isteğinde olduğu, kitle iletişim araçlarının aile yapısı üzerinde etkili olduğu sonuçları hipotez olarak kabul edilmiştir.

Bu cevaplar doğrultusunda şu değerlendirmeler yapılmıştır: Göçerlerin genelde sosyal güvencesi olmayan gelir seviyesi düşük marjinal diye nitelendirdiğimiz süreksiz ve güvencesiz işlerde çalıştıkları görülmektedir. Ankara'ya göçü daha iyi bir iş sebebiyle seçtikleri, maddi sıkıntılardan kaynaklı sorunlar yaşamalarına rağmen Ankara ilini sevdiklerini belirtmişlerdir.

Aileye yöneltilen, çocukların eğitim sorunlarıyla ilgili anket sorularının cevaplarından ise şu sonuçlar elde edilmiştir: Göçer ailelerin çocuklarını

okula gönderdikleri, öğrenciye evde derslerinde yardımcı olabilecek birinin bulunmadığı, öğretmenlerinin kadrolu olmadığı için sık sık değiştiği, çocuklarının eğitimi için devletten ve yetkili kurumlardan burs istedikleri, okullarda ücretsiz kurslar açılması gerektiğini düşündükleri, rehber öğretmenlerin çocuklarına yardımcı olabileceğini , geldikleri yere göre çocuklarının daha iyi bir eğitim aldıklarını düşündükleri, okuldan en büyük beklentilerinin çocuklarına bir meslek edindirmesini sağlamasını, gelecekte de çocuklarının büyük şehirde kalmalarını istedikleri ,yaşadıkları olumsuzluklara karşı çoğunun geldikleri yere tekrar dönme düşüncesinde olmadıkları tespit edilmiştir.

Alınan cevaplar doğrultusunda şu değerlendirmeler yapılmıştır: Göç sonucu maddi ve manevi sıkıntılar yaşayan göçerler ilerde çocuklarının kendi durumlarına düşmemesi için iyi kazanç sağlamak amacıyla eğitim imkânlarından yararlanmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Özellikle çocukların babaları kentte iş bulmada karşılaştıkları güçlükler nedeniyle çocuklarının ileride kolay iş bulmaları amacıyla eğitimlerine devam etmeleri gerektiğini savunmuşlardır. Büyükşehir'e göç etmiş ailelerin sanayi ve hizmetler sektöründe devamlı istihdam bulamayınca, geçici veya süreli işlere yönelmek zorunda kaldığı, kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamaya gayret gösterdiği, böylece düşük gelirli işlerde çalışmak zorunda kaldıkları için çocuklarının eğitiminde meslek edinmeyi eğitim kurumlarından öncelikle beklemektedirler.

Ayrıca evlerinde çocuklarına yardımcı olabilecek herhangi birinin olmamasının da başarısızlık sebeplerinden biri olduğunu ,okullarda ücretsiz kurslarla çocuklarının eğitime katkı sağlanabileceğini düşündüklerini söylemişlerdir. Sayılan olumsuzluklara rağmen çocuklarının Ankara’da daha iyi eğitim aldığı ve Ailelerin göç sonucunda, Ankara’ya karşı psikolojik bir sevgi beslemekte, çocuklarının bu şehirde yaşamalarını istemekte olduğu ortaya çıkmıştır. Ankara’ya gelinme sebebi ekonomik kaygılardan kaynaklanmaktadır. Ancak geline memlekette çalışma imkanı sunulsa bile geri dönmek istenilmemektedir ve ilerde bu şehirde yaşamalarını istediklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlere yöneltilen anket sorularının cevaplarından ise şu sonuçlar tespit edilmiştir : Öğretmenlere göre öğrencilerinin başarısızlık sebeplerinin başında düzensiz çalışmalarının ,derslere karşı ilgisizliğin ,kaynak kitapları alamadıklarından dolayı yetersiz kaldıklarının ,maddi sebeplerden dolayı kurs ve dershanelere gidememelerinin geldiği tespit edilmiştir.Az sayıda öğrencinin belediyelerden veya gönüllü yardımlardan yararlanabildiğini , bununda sorunların çözümü için yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerinin sorunlarının giderilmesinde telkin, birebir konuşma, aile ziyaretleri, rehber öğretmene yönlendirme, özel eğitim kurumlarına gönderme gibi yollar izlediklerini belirtmişlerdir. Genelde öğrencilerin öğretmenleriyle sorunlarını paylaştıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlere göre bu öğrencilerin başarılarını arttırabilmek için ; öncelikle ailelerinin geçim kaygısı olmaması , yaşanan çevrenin temiz ve güvenilir olması , en önemlisinin de devletin

açtığı yatılı veya normal okullar sınavlarında bu çocuklara öncelik tanınması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlere bu öğrencilerin imkansızlıklara rağmen mutlu olup olmadıkları sorulduğunda, bu çocukların şüphesiz göçün getirdiği sorunları en ağır biçimde deneyimlemekte oldukları, ailenin sosyo-ekonomik sıkıntıları, yaşanan çevre, olumsuz yaşam koşulları, farklı bir kültürle karşılaşma v.b sorunların en çok çocukları etkilediği ve tam anlamıyla tüm haklarına sahip olamadıkları sonucuna varılmıştır.

Öğrencilere yöneltilen anket sorularının alınan cevaplarından şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğrencilerin büyük kısmının okul kurumuna karşı olumlu bir tutum içinde oldukları, en sevdikleri derslerin Bilgisayar Dersi, Beden Eğitimi Dersi, ve Görsel Sanatlar Dersi olduğu, mihver derslerinde genelde sevildiği, en zorlandıkları dersin İngilizce dersi olduğu, bu derste zorlanmalarının en büyük sebebinin farklı bir sistemi olmasından ve çevrelerinde İngilizce bilen kişilerin bulunmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin uyum ve arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunların tespiti için sorulan soruya ise: öğrencilerin yarısı (32 öğrenci) sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlarının genelde bu yaş grubu çocuklarının yaşadığı küçük boyutlu sorunlar olduğu anket sonuçlarından çıkarılmıştır.

Eğitim ve öğretim ortamlarının içinde kendilerine ait bir çalışma odasının olup olmadığını tespit etmek için sorulan soruya, genelde kalabalık bir aile yapısı içinde yaşadıklarından ve küçük evlerde oturduklarından dolayı çoğunlukla hayır cevabı alınmıştır.

Genelde öğretmenleriyle ve rehber öğretmenleriyle sorunlarını paylaştıkları anketten çıkarılan bir diğer sonuçtur. Öğrenciler okula gelme nedenlerini iyi bir eğitim almak olarak cevaplandırmalarının yanı sıra ilerde iyi bir iş sahibi olabilmenin eğitimle mümkün olacağı bilincine varan öğrencilerin sayılarının en çok çıkması bu bağlamda sevindirici bir sonuçtur. Sorunlarının giderilmesine getirdikleri çözüm önerilerinin başında öğretmenlerin sık sık değişmemesi gerektiği, ücretsiz etüt ve kursların açılması gerektiği tespit edilmiştir.

Bu değerlendirmeler ışığında var olan sorunlara getirilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Göç olgusunun kentlerimizde, toplumumuzda ve aile yapımızda meydana getirdiği olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için hükümetimize, yöneticilerimize çok önemli görevler düşmektedir. Göçlerin olumsuz yönlerini değil de olumlu yönlerini ülkemizin ve göçerlerimizin yararına olabilecek şekilde düzenlemek için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

Göç olgusu 1950'li yıllardan bu yana 60 yıldır Türkiye'nin en önemli sorunlarından birisi olarak varlığını sürdürmekte son 30 yıl içindede büyük sorunlara yol açmış en önemli sosyal problemlerinden biri olarak görülmektedir. Yasal olarak doğrudan engellenemeyen bu unsurun uzun vadeli kararlılıkla uygulanacak hükümet politikalarıyla önüne geçilebilmelidir.

Unutulmamalıdır ki göç kırsal alanların itici, kentsel alanların çekici güçlerinden meydana gelen bir olgudur. Bu yüzden itici ve çekici güçlerin

ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu sebeple alınacak ilk önlem bölgeler arası farklılığın ortadan kaldırılmasıdır. Yani istihdam ve gelir yönünden geri kalmış ve bu sebepten göç veren bölgelerin, bu yönlerden geliştirilip desteklenmesi gerekmektedir. Uygulanılacak başarılı ekonomi, tarım, istihdam, konut, eğitim politikaları sayesinde gelecekte bu kişilerin yaşadıkları, doğup büyüdüğü yurtlarında kalmaları sağlanabilecektir. Türkiye’de her 5 yılda bir yapılan kalkınma planları bölgeler arasındaki farklarda gözetilerek yapılmalıdır. Yatırım planlarında sadece belli başlı iller değil, bunun yerine her bölgenin en azından bir veya birkaç ilinin gelişme modeli oluşturulmalı ve bu tüm modeller için aynı program bünyesinde birleştirilmelidir.

Göç sonucu ebeveynlerin yaşadığı sorunlar, çocukları da etkilediğinden, aile kurumunu güçlü kılacak birtakım önlemler alınmalıdır. Öncelikle düzenli bir iş kolunda istihdam aileye sağlayacağı gelir ve yaşam memnuniyeti için en önemli ve öncelikli sorunlardan biri olarak çözümlenmelidir. Çünkü günümüzde çoğu yaşam koşulu maddi imkânlarla bağlıdır. Ailenin kalacak bir evi, düzenli bir geliri , çevre koşullarının düzeni, çocuğun yaşama olan bakışını ve eğitime vereceği önemi arttıracaktır.

Hangi şartlar altında olursa olsun, eğitimin devam etmesi gereklidir. Bu açıdan eğitimin verimli hale getirilmesi ve kesintiye uğramaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Göç eden ailelerden marjinal işler olarak tanımladığımız süreksiz ve güvencesiz işlerde çalışmak zorunda, asgari ücretin altında veya az gelir

getiren işlerde çalışan ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretimindeki başarısını arttırabilmek için, bu ailelerin maddi durumlarını bildirir bir belgeyle devletin yetkili kurumlarına başvurmaları, çocuklarının açılacak olan kurs ve dershanelere ücretsiz olarak gönderilmeleri sağlanmalıdır.

Eğitim kurumu potansiyel olarak her toplumda var olan bir olgudur. Eğitimin bireyi topluma kazandırma ve toplumun sürekliliğini sağlama gibi temel bir işlevi vardır. Uygulamalarda toplumdan topluma farklılık gösterse de, eğitimin varlığı ve gerekliliği hiçbir zaman değişmez. Bundan dolayıdır ki eğitim evrensel, önemli ve zorunlu bir kurumdur.

Eğitim ve öğretim kurumlarımızdaki en önemli sorunlardan biride ailelerinde belirttiği gibi öğretmenlerin kadrolu olması gerektiğidir .Okullardaki öğretmenlerin çoğunun görevlendirme ile kuruma gelmeleri ,aynı sınıfa her sene farklı bir öğretmenin girmesi,hatta yıl içinde bile öğretmenin değişmesi eğitim ve öğretimi aksatmaktadır . Bu soruna getirilebilecek en iyi çözüm daha fazla kadrolu öğretmen alarak açığın kapatılmasıdır.

Okuryazarlık ve eğitimin, suçu önleyici veya suça yöneltici bir etkisinin olduğunu açıklamaya imkân yoktur. Fakat eğitimin bunlara detaylı etkisi olduğu söylenebilir. Bundan dolayıdır ki iyi bir eğitim kurumunun amacı, sadece eğitilmiş insanlar yetiştirmek değil, öğrenciyi okulunu bitirdikten sonrada kendi kendine yetebilecek bir konuma getirmek olmalıdır. İyi bir eğitim sisteminde yetişmemiş bireyin, hayatta karşılaştığı sorunları çözmede yetersiz kaldığı, dolayısıyla önce sisteme, daha sonra kendisine sorun teşkil edeceği unutulmamalıdır. Bu yüzden bu tür bireylerle toplumumuzun sorunlar

yaşamaması için,küçük yaşlarda, eğitim ve öğretiminde katkısıyla tedbirler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

AKGÜR, Zeynep Gökçe. **Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik**, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 1999, s. 174

AKKAYAN, Taylan **Göç ve Değişme**, İstanbul, Üniversitesi, Edebiyat, Fakültesi, Yayınları, İstanbul , 1979, s.2

AKKAYAN, Taylan **Göç ve Değişme**, İstanbul, Üniversitesi, Edebiyat, Fakültesi, Yayınları, İstanbul , 1979, s.23

AKKAYAN, Taylan **Göç ve Değişme**, İstanbul, Üniversitesi, Edebiyat, Fakültesi, Yayınları, İstanbul , 1979, s.73

AKŞİT , Bahattin , İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine

Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış”, **Türkiye’de İçgöç, Sorunsal Alanları Ve Araştırma Yöntemleri Konferansı**, Bolu-Gerede 1997, Tarih Vakfı

Yayınları,1998, s.22–37

ALPAR, İstiklal- YENER, Samirah, **Gecekondur Araştırması**, Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi, Mayıs, 1991. s.98
<http://www.bydigi.net/showthread.php?p=1056641>

ALPAR, İstiklal- YENER, Samirah, **Gecekondur Araştırması**, Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi, Mayıs, 1991

AYDOĞAN , Feramuz ,BİLGİLİ , Ahmet , Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Yorumlaması , II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996
Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara ,1997, s. 329

<http://www.bydigi.net/showthread.php?p=1056641>

ALPAR, İstiklal- YENER, Samirah, **Gecekondü Araştırması**, Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi, Mayıs, 1991. s.146.

AUDAS , Rick And MCDONALD, Ted (2004): “ Rural- Urban Migration İn The 1990s”, **Canadian Social Trends**

BELGE, Murat. **İstanbul Gezi Rehberi**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2002, s.8

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt 9. İst. 1995.

ECEVİT , Yıldız , Türkiye’deki Göçlerin Sebepleri Köyün Çekiciliği Kentin İticiliği, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara ,1997, s. 72

ECEVİT , Yıldız , Türkiye’deki Göçlerin Sebepleri Köyün Çekiciliği Kentin İticiliği, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara ,1997, s. 76-78

EKİNCİ, Oktay, **Gecekondü Dosyası Kaçak Kentleşmenin 50 Yıllık Serüveni**, (Cumhuriyet Gazetesi), 13 Mart, 1994.s.7

ERJEM, Yaşar. :**Türkiye’de İç Göçler, Kentleşme ve Toplumsal Değişme**, Mersin Üniversitesi Bilimsel Toplantı Topluluğu Yayını, Sayı:2, 1997 ,s.13–26

ERJEM, Yaşar. :**Türkiye’de İç Göçler, Kentleşme ve Toplumsal Değişme**, Mersin Üniversitesi Bilimsel Toplantı Topluluğu Yayını, Sayı:2, 1997 ,s.13–14

GEZGİN, M. Fikret. **İşgücü Teorileri**, Sosyoloji Konferansları. 23. kitap, İstanbul, 1991, s.32

GEZGİN, M. Fikret. **İşgücü Teorileri**, Sosyoloji Konferansları. 23. kitap, İstanbul , 1991 ,s.128

GEZGİN, M. Fikret. **İşgücü Teorileri**, Sosyoloji Konferansları. 23. kitap, İstanbul , 1991 , s. 132 .

GEZGİN, M. Fikret. **İşgücü Teorileri**, Sosyoloji Konferansları. 23. kitap, İstanbul , 1991, s. 140 .

GEZGİN, M. Fikret. **İşgücü Teorileri**, Sosyoloji Konferansları. 23. kitap, İstanbul, 1991 , s.141.

GÖKTÜRK , A., KAYGALAK , S. , “Göç ve Kentleşme”, **Sosyal Hizmet Sempozyumu**,Ankara , 1999 , s. 111-147

GÖNÜLLÜ, Murat , **Dış Göç**, Eğitim Fakültesi Dergisi, Pamukkale Üniversitesi Yayınları sayı:1,1996 , s. 90–96

GÖNÜLLÜ, Murat , : **Dış Göç**, Eğitim Fakültesi Dergisi, Pamukkale Üniversitesi Yayınları sayı:1,1996 , s. 94–100

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref. **Yönetim Hukuku**, 9. Basım, Turhan Kitabevi, Ankara, 1996 , s. 130

GÜRBÜZ, Mustafa, YETİM, Nalân, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 110

IRMAK, Özlem, Göç Ve Kent İşsizliği, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 519

IRMAK, Özlem, Göç Ve Kent İşsizliği, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 329

II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE

Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 5

İŞÇİ, Metin, **Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme**, Der Yayınları, İstanbul, 2000

İŞÇİ, Metin. **Genel Olarak ve Türkiye’de Sosyal Değişme**, Der Yayınları, İstanbul, 1998

KARAKUŞ , Emine , **Göç Olgusu Ve Eğitime Olumsuz Etkileri** ,Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü , Sakarya ,2006

KARATAŞ , Kemal , **Ekonomik Ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme** , Yurt Yayınları ,Ankara , 1983 ,s. 92-110

KAZGAN, Gülten. **Tazimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi**, Bilgi Üniversitesi, Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2002, s. 68.

KAZGAN, Gülten. **Tazimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi**, Bilgi Üniversitesi, Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2002, s. 83.

KAZGAN, Gülten. **Tazimattan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi**, Bilgi Üniversitesi, Yayınları, 1.Baskı, İstanbul, 2002, s. 103.

KEARNEY, Mathew. (1996): “From the Invisible Feet: Anthropological Studies of Migration and Development”, **Theories of Migration**, ed. Robin Cohen, Edward Elgar Publishing Limited, England, s.374–404

KELEŞ,Ruşen , **Kentleşme ve Konut Politikası**, SBF Yayınları No: 540, Ankara ,1984, s. 382

- KELEŞ, Ruşen, **Kentleşme Politikası**, İmge Kitapevi, 1990, s. 359
- KELEŞ, Ruşen, **Kentleşme Politikası**, İmge Kitapevi, 1990, s. 19
- II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplum ve Göç, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. V
- KEPENEK, Yakup, YENTÜRK, Nurhan. **Türkiye Ekonomisi**, Remzi Kitabevi, 10.Baskı, İstanbul, 2000, s. 231
- KONGAR, Emre. **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitapevi 29. Baskı, İstanbul , 2001 s.529
- KONGAR, Emre. **21. Yüzyılda Türkiye**, Remzi Kitapevi 29. Baskı, İstanbul , 2001 s.552
- KÖYMEN , Oya , **75. Yılda Köylerden Şehirlere** , Tarih Vakfı Yayınları , İstanbul , 1998 , s. 19
- KURTKAN, Amiran, **Köy Sosyolojisi**, İstanbul İktisat Fakültesi, Yayınları, İstanbul, 1968, s. 81
- Prof. Dr. KÜNTAY, Esin, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 135
- LEE, E. S. (1996): "A Theory of Migration", **Theories of Migration**, ed. Robin Cohen, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, s. 14–24
- MEB, Eğitim Teknolojileri , 2009 (Meb.gov.tr)
- Milli Eğitim Bakanlığı 2001 Yılı Başı Milli Eğitim Bakanlığı Kitabı (Meb.gov.tr)
- ÖZER, İbrahim, Türkiye’de Kentleşme, Kentleşme ve Kentsel Değişim, Düünden **Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı**, editör:M.Zincirkıran, Nova yayınları, 1.Baskı, 2006 ,s. 445–447

ÖZKALP, Enver, **Sosyolojiye Giriş**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1992 s. 209- 212,

ÖZKALP, Enver, **Sosyolojiye Giriş**, Anadolu Üniversitesi, Yayınları, Eskişehir, 1992, s.212

SALLAN GÜL, Songül. (2002): “Dış Göçler, Yoksulluk ve Türkiye’de Göçmenlere Yönelik Yardımlar”, **İnsan Hakları Yıllığı**, Cilt 23-24, s. 79-93.

Prof. Dr. SEZAL, İhsan, **Şehirleşme**, İstanbul, 1993, s. 35–36

Prof. Dr. SEZAL, İhsan, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 147

TEKELİ, İlhan, Uyum **Süreci Olarak İç Göçler**, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1978, s. 16

TEKELİ; İlhan, Tarih **Yazımı Üzerine Düşünmek**, Dost Kitapevi, Ankara, 1998, s. 37

TEKELİ, İlhan, Türkiye’nin Göç Tarihindeki Değişik Kategorileri, **Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, derleyen: Ayhan Kaya, Bahar Şahin, 2007, s. 447

TEKELİ, İlhan , “Türkiye’nin Göç Tarihindeki Değişik Kategorileri”, **Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, derleyen: Ayhan Kaya, Bahar Şahin, 2007 ,s. 447–475

TEZCAN, Mahmut,Ulusal Ve Uluslararası Göçün Eğitimsel Sonuçları , II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, **Toplum ve Göç**, Kasım 1996 Mersin, DİE Yayın No: 2046, Ankara 1997, s. 592

TÜİK Yıllığı 2008,Türkiye istatistik kurumu (2008) ,s.22

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Veri Tabanı

TÜİK (2009)YılıHane Halkı İş Gücü Araştırtması

TÜİK (2009) Yılı Tarım Alanları Bilançosu

TURAN, İlter, Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu, Beta Basım Yayım
(Editör: A. Sarıbay, E. Kalaycıoğlu), İstanbul, 1986, s. 461

TÜTENGİL, Cavit Orhan. **100 Soruda Kırsal Türkiye’nin Yapısı ve Sorunları**, Yelken Matbaası,İstanbul , 1983

Türkiye’nin Fırsat Penceresi (Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri),
TÜSİAD Yayın No: 99-1-251, İstanbul, Ocak 1999, s. 123 , 24 .10 .2005

UNAT, ABADAN. Nermin. Türk Dış Göçünün Aşamaları: 1950’li Yıllardan
2000’li Yıllara”, **Kökler ve Yollar, Türkiye’de Göç Süreçleri**, İstanbul Bilgi
Üniversitesi Yayınları, derleyen :Ayhan Kaya, Bahar Şahin, 2007 , s. 1–18

USLU , Salim ,CASSİNO , Giocamica .**Türkiye’den Batı Avrupa’ya Göç**
,Hak – İş Yayınları ,İstanbul ,1998 , s .16.

USLU , Salim ,CASSİNO , Giocamica .**Türkiye’den Batı Avrupa’ya Göç**
,Hak – İş Yayınları ,İstanbul ,1998 , s .16.

USLU , Salim ,CASSİNO , Giocamica .**Türkiye’den Batı Avrupa’ya Göç**
,Hak – İş Yayınları ,İstanbul ,1998 , s .18.

ÜÇDOĞRULUK, İ. : “İzmir’deki Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit

Teknikle İncelenmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler
Fakültesi Dergisi**, Sayı:1, Cilt:17,2002 , s.157–183

ÜNDER, Sunday. (1972), **Nüfusbilim Sözlüğü**, Hacettepe Üniversitesi
Yayınları , s. 22.

ÜNDER, Sunday. **Nüfus Bilimi Sözlüğü**, Mars Matbaası, İstanbul, 1972, s.77

ÜNDER, Sunday. **Nüfus Bilimi Sözlüğü**, Mars Matbaası, İstanbul, 1972 s.79

YALÇIN, Cemal, **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayınları, Ankara, 2004, s. 154

YALÇIN, Cemal, **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayınları, Ankara, 2004, s. 165

YALÇIN, Cemal, **Göç Sosyolojisi**, Anı Yayınları, Ankara, 2004, s. 13

YÜCEULUĞ, Ratıp. **Demografi**, DİE Matbaası, Ankara , 1966, s.100

EK 1 :

ANKET SORULARI (Aile bireylerine sorulacak sorular)

1)Ankara' ya hangi il yada ilçeden geldiniz ?

2)Eğitim durumunuz.

3)Mesleğiniz nedir?

4)Geliriniz ne kadar?

5)İstihdam durumunuz nedir?

6)Nerede ikamet ediyorsunuz?

7)Neden Altındağ ilçesini seçtiniz?

8)Ankara ilinin yaşantınızda yol açtığı değişiklikler nelerdir?

-Olumlu Değişiklikler

-Olumsuz değişiklikler

9)Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?

10) Göç ederken öncelikli sorunuz neydi?

☐ Geldiğim yerde işsiz olmam.

☐ Çocuklarımın daha iyi bir eğitim almalarını istemem.

☐ Çocuklarımın büyükşehirde daha fazla imkana sahip olabileceklerini düşünmem.

☐ Diğer sebepler.(Lütfen bunarı belirtiniz)

11)sorunlarınızı çözmek için herhangi bir kurumdan maddi destek alıyor musunuz?

12)Göçten sonraki yaşantınızdan memnun musunuz?

Evet

Hayır

13)Göçten sonraki yaşamından memnun olmayanların sebepleri

☐ Konut.

☐ Sosyal güvencesi olmayan işlerde çalışmak zorunda kalmak.

☐ Sağlık kurumlarından yararlanamamak.

☐ Yaşanılan yerdeki sosyal kurumların yetersizliği.

14)Ankara'da yaşam koşullarının farklılığından dolayı zorluk yaşadınız mı?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Arkadaş grubunda.

☐ Giyim ve kıyafette.

☐ Gelenek ve göreneklerde.

☐ İşe girmek için gerekli özelliklere sahip olamama.

15)Göç ettikten sonra gelirinizde değişiklik oldu mu?

16)Ankara ilini seviyor musunuz?

17)Kaç çocuğunuz var?

18)Okul Çağındaki kız ve erkek çocuklarınız düzenli olarak okula gidiyor mu?

19)Hayır cevabını verdiyseniz sebebi nedir ?

20) Çocuklarınız sorunlarını sizinle paylaşıyor mu?

_Tüm sorunlarını bilirim

_Sadece belli konularda paylaşımımız var

_Hiç karışmam anneleriyle konuşurlar.

21)Çocuklarınızın okullarındaki başarısızlık nedenleri nelerdir?

- 22) Çocuklarınızın eğitim sorunlarını gidermek için neler yapılmalıdır?
- 23) Sizce çocuğunuz yeterli eğitim alabiliyor mu?
- 24) Okuldan çocuklarınız için neler bekliyorsunuz?
- 25) Çocuklarınızın gelecekte Ankara'da yaşamasını istermisiniz?
- 26) (Bayanlara sorulacak) Herhangi bir işte çalışmak istermisiniz?
- 27) Kitle iletişim araçlarının yaşantınızda etkisi oldu mu?
- 28) Eski yerleşim yerinize dönmek istermisiniz?

EK 2 :

ANKET SORULARI (ÖĞRETMENE SORULACAK SORULAR)

1)Sınıfınızda göç ile Ankara'ya gelen kaç öğrenciniz var?

2)Öğrencinizin aileden kaynaklı sorunları neler?

_Göçle gelip evi olmadığı için yakınlarının yanında kalanlar.

_Göçle gelip anne babası işsiz olanlar

_Göçle gelip akranlarından yaşça büyük olup okula geç gönderilenler.

3)Sınıfta ne tür sorunlar yaşıyor?

_Arkadaşlarıyla kavga ve geçimsizlik.

_Maddiyattan kaynaklı sorunlar

_İsteksizlik bıkkınlık.

_Derse ilgisizlik.

_Ders araç gereçlerinin olmamasından yada yetersiz olmasından kaynaklı sorunlar.

4)Sorunlarının çözümü için herhangi bir kurumdan yardım aldı mı ?

_Rehber/Danışman öğretmenden yardım aldı.

_Rehabilitasyon/ Özel eğitim kurumlarına gitti.

_Belediye yardımı alanlar

_Gönüllü vatandaşların yaptıkları yardımlar

_Yardım almayanlar

5)Sınıf öğretmeni olarak bu öğrencilerinize siz nasıl yardımcı oluyorsunuz

_Konuşarak

_Özel eğitim kurumlarına yönlendirerek

_Rehber öğretmene yönlendirerek

_Aile ziyaretleri yaparak

_Telkinle

6)Bu öğrencilerinizin sınıftaki başarı düzeyi nedir?

(Türkçe , Matematik , Fen ve Teknoloji ,Sosyal Bilgiler ders notlarına göre değerlendirilecek)

7)Bu öğrencileriniz eğitim ve öğretimle ilgili ne tür sorunlar yaşıyor ?

_Derslere ilgisiz

_Düzenli çalışmıyor

_Kaynak kitap alamıyor

_Evde kendisine yardımcı olabilecek kimse yok

_Kurs ve dershanelere gidemiyor

_Diğer

8) Bu öğrencileriniz anlama ,kavrama ve algılamada ne tür sorunlar yaşıyor?

_Başarılı

_Anlama ve algılama zayıf

_İfade becerileri zayıf

_Okuma hızları düşük

_Yazma becerileri zayıf

9) Öğrencileriniz sorunlarını sizinle paylaşıyor mu?

10) Bu öğrencilere eğitim ve öğretimde ne tür olanaklar sağlanmalı ?

- _Ailelerin geçim kaygısı olmamalı
 - _Ücretsiz kurslar açılmalı
 - _Eğitimin aksamaması için kadrolu öğretmenler görev yapmalı
 - _Yaşanılan çevre temiz ve düzenli olmalı
 - _Devlet bu çocuklara sınavlarda hak tanımalı
- 11) Sizce öğrencileriniz mutlumu?
- _ Evet mutlular
 - _Hayır mutsuzlar
 - _Çocuk olarak tüm hakları var
 - _Bazı haklarını maddi sebeplerden dolayı yaşayamıyorlar

EK : 3

ÖĞRENCİLERE UYGULANACAK ANKET SORULARI

1)Okulunu seviyor musun?

Evet Hayır Bazen

2)Okulunda en sevdiğin dersler hangileri?

(Dersler sıralanacak)

3)Okulunda en zorlandığın dersler hangileri?

(Dersler sıralanacak)

4)Okulda ne tür sorunlar yaşıyorsun?

(Cevaplar tablolaştırılacak)

5)Evinizde sana ait bir oda var mı?

Evet Hayır

6)Okulunda arkadaşlarınla sorunlar yaşıyor musun?

(Cevap EVET ise sorunlar tablolaştırılacak)

7)Okulundan neler bekliyorsun?

_İyi bir eğitim almak.

_Yeni bilgiler öğrenmek.

_İlerde iyi bir iş sahibi olmak.

_Başarılı olarak annemi ve babamı mutlu etmek .

8) Okulunda mutlu musun?

Evet Hayır

9) Öğretmenini seviyor musun?

10) Sorunlarını öğretmenle veya rehber öğretmenle paylaşıyor musun?

_Öğretmenimle paylaşıyorum .

_Rehber Öğretmenimle paylaşıyorum.

_Her ikisiyle de paylaşıyorum

11) Sence sorunlarının çözümü için neler yapılabilir ?

_Öğretmenlerimiz sık sık değişmemeli.

_Sınıflarımız kalabalık olmamalı.

_Parasız kurslar açılmalı.

_Hafta sonları okulumuzda faaliyetler düzenlenmeli.

_Ankara'yı tanıtan geziler olmalı.